

Nr 157.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående omorganisation av gymnastiska centralinstitutet; given Stockholms slott den 23 februari 1934.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Arthur Engberg.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 23 februari 1934.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Efter gemensam beredning med t. f. statsrådet och chefen för försvarsdepartementet anför här efter departementschefen, statsrådet Engberg:

Under punkt 208 i 1934 års åttonde huvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition angående omorganisation av gymnastiska centralinstitutet, som kunde varda riksdagen förelagd, beräkna för gymnastiska centralinstitutet för budgetåret 1934/1935 dels ett ordinarie förslagsanslag av 132,000 kronor, dels ock ett extra anslag av 37,000 kronor.

Sedan numera ärendet inom ecklesiastikdepartementet färdigberetts, tillåter jag mig ånyo anmäla frågan för Kungl. Maj:t.

Bihang till riksdagens protokoll 1934. 1 saml. Nr 157.

Redan år 1908 framhöll direktionen över gymnastiska centralinstitutet behovet av bättre lokaler och bättre utrustning för centralinstitutet som trängande, och år 1909 gjorde karolinska institutets lärarkollegium en framställning om utredning rörande bästa sättet för ordnandet av undervisningen i sjukgymnastik. Sedan dess har frågan om gymnastiska centralinstitutets omorganisation varit föremål för ständig uppmärksamhet, och från statsmakternas sida har det berättigade i de framställda kraven på en förbättrad organisation av institutet vunnit erkännande. Vid sex olika tillfällen har föranstaltats om utredning av frågan, nämligen genom 1910 och 1915 års kommittéer samt genom sakkunniga av åren 1924, 1927, 1929 och 1931. Två gånger har Kungl. Maj:t förelagt riksdagen förslag i ämnet, nämligen åren 1931 och 1932. Organisationsfrågan föreligger alltjämt olöst.

Beträffande de i ärendet hittills verkställda utredningarna tillåter jag mig hänvisa till den redogörelse härutinnan, som återfinnes i *Kungl. Maj:ts proposition nr 133 till 1931 års riksdag*.

I nyssnämnda proposition förelade Kungl. Maj:t riksdagen ett principförslag till omorganisation av gymnastiska centralinstitutet. *Riksdagen* förklarade sig i skrivelse nr 324 icke hava något att erinra mot de av vederbörande departementschef förordade huvudgrunderna för en successiv omorganisation av centralinstitutet från och med ingången av budgetåret 1932/1933, dock med iakttagande av vissa ändringar, för vilka riksdagen i sin skrivelse uttalat sig.

Av de utav riksdagen sålunda godkända allmänna grunderna för centralinstitutets omorganisation må erinras om följande:

Den militära s. k. instruktörskursen borde avskaffas såsom en obligatorisk del av lärogången vid institutet och närmare utredning verkställas rörande på vad vis detta militära utbildningsbehov skulle kunna tillgodoses. Övervägande skäl talade för att utbildningen av sjukgymnaster allt fortfarande borde tillhöra centralinstitutets uppgifter. Behörig hänsyn borde dock tagas till kravet på att å ena sidan i denna utbildning icke finge ingå några moment, som kunde betecknas såsom obehörliga med tanke på vederbörandes blivande levnadskall, och å andra sidan utbildningen, såvitt den hade medicinsk karaktär, borde ställas under inseende av sakkunnig handledning och intimt anknytas till klinisk och poliklinisk tjänstgöring vid större sjukvårdsanstalt. Det måste noga tillses, att man vid undervisningen för frisk och sjukgymnastelever icke skattade för mycket åt samhörigheten på bekostnad av vad vardera linjen behövde för sin speciella yrkesutbildning. Riksdagen ansåge, att gemensamheten i undervisningen kunde avsevärt inskränkas under vad den i propositionen förekommande förslagsvis uppgjorda timplanen angåve, måhända blott till en termin under första året. Det bleve då möjligt att ytterligare betona det fackmässiga i utbildningen för vardera linjen och att, särskilt för sjukgymnasternas del, bättre tillgodose undervisningen och övningarna i ämnen av medicinsk natur. I sistnämnda hänseende vore önskvärt, att samarbete på lämpligt sätt ordnades med karolinska institutet i fråga om såväl den teoretiska som den praktiska utbildningen. För den sistnämnda syntes serafimerlasarettet böra stå till förfogande både för poli-

klinisk och för klinisk undervisning. Någon poliklinik för sjukgymnastisk behandling syntes riksdagen icke vare sig behövas eller böra finnas vid det omorganiserade centralinstitutet. Med hänsyn till samarbetet mellan centralinstitutet och karolinska institutet förefölle det riksdagen som om åtskilligt talade för att centralinstitutet bleve beläget så nära karolinska institutet som möjligt. Utbildningstiden för såväl gymnastiklärare som sjukgymnaster — manliga och kvinnliga — borde bli tvåårig. Beträffande inträdesfordringarna stannade riksdagens kamrar i olika beslut. Riksdagen framhöll emellertid i sin ifrågavarande skrivelse, att det syntes riksdagen önskvärt, att folkskollärarexamen finge berättiga till inträde vid institutet med hänsyn till folkskolans behov av facklärare i gymnastik; dock ville riksdagen med detta uttalande icke föregripa ytterligare överväganden i denna sak. Ärligen borde vid institutet mottagas omkring 60 nya elever, varav omkring hälften manliga och hälften kvinnliga. Enligt riksdagens mening borde av de manliga eleverna minst 10 å 12 om året beräknas bli sådana, som för tillgodoseende av krigsmaktens behov av högre gymnastiskt utbildade officerare beordrades att genomgå gymnastiska centralinstitutet.

På grundval av ett utav 1931 års sakkunniga avgivet förslag förelade därefter Kungl. Maj:t 1932 års riksdag i proposition nr 152 förslag om genomförande från och med läsåret 1932—1933 av den utav 1931 års riksdag i sina grunddrag beslutade omorganisationen av centralinstitutet. Jag tillåter mig hänvisa till propositionen i fråga.

I sitt utlåtande nr 90 över propositionen och vissa i ärendet väckta motioner anförde *statsutskottet* bland annat följande:

Det av 1931 års gymnastiksakkunniga framlagda förslaget kunde enligt utskottets mening icke sägas nöjaktigt tillgodose de av 1931 års riksdag uttalade önskemålen om *sjukgymnastutbildningens ställning*. Departementschefen hade genom vidtagna förändringar i nämnda förslag sökt bringa detsamma i bättre överensstämmelse med riksdagens ståndpunkt, men utskottet kunde likväl icke anse, att de av riksdagen angivna riktlinjerna blivit i önskvärd utsträckning iakttagna. Den kritik, som i berörda hänseenden i motionen I: 315 riktats mot förslaget, funne utskottet i stort sett berättigad. Den medicinska sakkunskapen och densamma representerande myndigheter, i detta fall karolinska institutets lärarkollegium och serafimerlasarettets direktions, syntes icke hava beretts det inflytande i fråga om ledning, kontroll och skötsel av sjukgymnastutbildningen, som 1931 års riksdag torde hava avsett och även utskottet funne oundgängligen nödvändigt. Vidare hade i Kungl. Maj:ts förslag alltför mycket skattats åt gemensamheten mellan de båda utbildningslinjerna, ja, härutinnan syntes propositionen öppna möjligheter till en sådan utveckling, att gemensamhetsundervisning i mycket stor utsträckning bleve det normala. De anmärkningar, som i dessa och även andra hänseenden kunde göras mot Kungl. Maj:ts förslag, syntes nödvändiggöras så väsentliga omläggningar av förslaget, att det med ett visst fog kunde sättas i fråga, om ej riksdagen nu borde, i överensstämmelse med vad som yrkats i motionen I: 315, tillbakavisa Kungl. Maj:ts förslag och kräva ny utredning. Då utskottet likväl icke ansåge sig böra biträda detta yrkande, berodde det därpå att ett avgörande av gymnastiska centralinstitutets omorganisationsfråga, däri utredning nära nog oavbrutet pågått i mera än två decennier, icke gärna borde låta längre vänta

på sig. Det långvariga utredningsarbetet hade verkat synnerligen hämmande i institutets arbete och borde ej utan tvingande skäl ytterligare förlängas. Utskottet hade därför, trots de svårigheter och betänkligheter som mött, ansett sig böra verkställa den enligt utskottets mening erforderliga omarbetningen av förslaget.

Den *gemensamma undervisningen* för friskgymnastlinjens och sjukgymnastlinjens elever skulle enligt Kungl. Maj:ts förslag omfatta 593 timmar. Av vissa utav departementschefen gjorda uttalanden torde det vara tydligt, att propositionen lämnade rum för dispositioner, som kunde medföra, att linjedifferentieringen praktiskt taget eliminerades. Utskottet ansåge nödvändigt, att en sådan utveckling undvekes. Detta torde ernås genom följande åtgärder: gemensamhetsundervisningen begränsades ytterligare utöver vad Kungl. Maj:ts förslag innehöller, nämnda undervisning koncentrerades så vitt möjligt till studiekursens början, samt slutligen: den sålunda fastställda studieplanen gjordes i sina huvuddrag bindande, så att en godtycklig omgruppering av ämnen och timantal icke kunde ske från institutets sida.

Utskottet hade undersökt möjligheterna för genomförandet av berörda åtgärder. Denna undersökning hade visat, att timantalet för den gemensamma undervisningen lämpligen kunde genom reduktion huvudsakligen av timantalet i friskgymnastikens teori och praktik nedbringas därhän, att den komme att omfatta omkring 125 timmar mindre än Kungl. Maj:ts förslag och följaktligen avsevärt understege halva timantalet under första året. Denna gemensamma undervisning kunde så anordnas, att den övervägande delen avslutades under den första terminen; till andra terminen skulle blott återstå en mindre del anatomi och fysiologi. Det enda ämne, vari gemensam undervisning skulle anordnas under andra året, vore hållningsläran, för vilket ämnes studerande eleverna först då besatte nödiga förkunskaper. Vidare hade utrönts, att för dem, som önskade komplettera sin utbildning under ett tredje år, kompletteringstimmarna kunde uppskjutas till andra årets sista termin och sommaren efter andra årets avslutning. Härigenom vunnnes den fördelen, att eleverna ej nödgades redan från början besluta sig för huruvida de skulle deltaga i det tredje årets undervisning.

Gemensamhetsundervisning utöver vad nu angivits borde enligt utskottets mening icke förekomma. I detta sammanhang ville utskottet uttala den uppfattningen, att ehuru utskottet ansåge förvärvandet av kompetens såsom både gymnastiklärare och sjukgymnast böra underlättas genom möjligheten att genomgå ett tredje år vid gymnastiska centralinstitutet, utskottet icke kunde finna skäl föreligga, att gymnastikdirektörstiteln såsom en officiell beteckning för den sålunda förvärvade kompetensen bibehölles.

Beträffande frågorna om anordningen av den *sjukgymnastiska polikliniken* och *samarbetet med karolinska institutet* och *serafimerlasarettet* syntes det utskottet nödvändigt, att vissa ändringar med avseende å polikliniken och dess personal vidtoges i huvudsaklig överensstämmelse med vad påyrkats i motionen I: 321.

En av karolinska institutets professorer, därtill utsedd av dess lärarkollegium, borde alltså vara chef för polikliniken. Vid polikliniken borde anställas en poliklinikföreståndare och en biträdande poliklinikföreståndare. Av dem borde den ene vara läkare med kvalificerad utbildning i invärtes medicin och den andre läkare med kvalificerad utbildning i kirurgi och ortopedi. Däremot syntes det icke vara lämpligt att, såsom i motionen I: 321 föreslagits, föreståndarskapet ovillkorligen knötes vid den förstnämnde

läkaren. Föreståndarskapet borde kunna tilldelas även kirurgen, om denne vore därtill bäst skickad. Enligt utskottets mening borde dessa två befattningshavare anställas såsom ordinarie, för tryggande av kontinuiteten i undervisningsarbetet, och ej, på sätt motionären avsett, med förordnande på viss tid, alltså såsom övergångs- eller utbildningsplatser. Frågan om på vilken stat nämnda befattningar borde stå syntes utskottet sakligt sett av föga betydelse. Men för undvikande av att anslagen till upprätthållande av den gymnastiska centralinstitutet åliggande undervisningen, till vilken ju även den sjukgymnastiska utbildningen fortfarande skulle höra, splittrades på ett flertal institutioner, vilket ur budgetär synpunkt borde undvikas, ansåge utskottet lämpligast, att tjänsterna uppfördes på gymnastiska centralinstitutets stat. Det förhållandet, att befattningarna stode på denna stat, finge givetvis icke i någon mån inverka på deras ställning till sjukhusledningen.

I fråga om den ordning, som borde iakttagas vid tillsättandet av ifrågavarande två befattningar, torde böra gälla, att, sedan karolinska institutets lärarkollegium upprättat förslag och direktionen över gymnastiska centralinstitutet yttrat sig, jämväl universitetskanslern skulle avgiva yttrande, innan Kungl. Maj:t fattade beslut. Den nu förordade ordningen torde böra iakttagas vid tillsättning av samtliga lärartjänster i medicinska ämnen, såväl ordinarie som extra. I detta sammanhang ville utskottet framhålla, att det enligt dess mening vore obehövt att vid tillsättning av andra lärartjänster än de båda nu nämnda använda särskilt sakkunnigförfarande såsom vid tillsättning av mera framskjutna akademiska lärarbefattningar.

Ifrågavarande båda befattningshavare skulle, utöver sitt sjukvårdsarbete, hava till uppgift att undervisa gymnastiska centralinstitutets elever i sjukgymnastik (teori) med fysikalisk behandling. Därutöver syntes de (eller en av dem) lämpligen kunna övertaga den undervisning i medicinsk rörelsebehandling, som för närvarande meddelades medicine kandidater av en för ändamålet mot särskilt arvode vid karolinska institutet anställd lärare. Denna fråga kunde dock icke ordnas förrän till ett kommande år, då medel till berörda arvode redan av riksdagen anvisats.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle poliklinikföreståndaren tillika vara lärare i anatomi. I likhet med motionären ansåge utskottet lämpligare att anatomiundervisningen överlämnades åt en fackanatom, vilken torde böra erhålla ställning av extra lärare liksom lärarna i fysiologi, allmän patologi m. m. Enligt de grunder, som i Kungl. Maj:ts förslag tillämpats i fråga om arvode åt andra extra lärare i medicinska ämnen, skulle för läraren i anatomi erfordras ett arvode av i avrundat belopp 5,000 kronor. En kostnadsökning å nämnda belopp behövde emellertid ej bliva följden av nu angivna förändring. Det syntes nämligen utskottet, som om det i motionen I: 321 framställda förslaget, att de båda poliklinikläkarna i stället borde övertaga undervisningen i sjukdomslära, för vilken beräknats två extra lärararvodet å respektive 3,600 kronor och 4,400 kronor, skulle vara förtjänt av bifall. Härigenom bleve sistnämnda två belopp, tillhopa 8,000 kronor, obehövlige. För undervisningen i sjukdomslära torde de båda poliklinikläkarna böra erhålla tillägg till lönen i form av ett arvode. Utskottet kunde dock icke finna det befogat, att, då nämnda läkare erhållit en så relativt hög lönegradsplacering som i B 26, varemot utskottet i och för sig intet hade att erinra, berörda arvode bestämdes till så högt belopp som 2,000 kronor per lärare. Ett belopp av 1,500 kronor till vardera syntes vara tillfyllest.

Ifrågavarande förändringar komme vid sådant förhållande icke att medföra någon fördyring, utan kostnaderna bleve desamma som enligt Kungl. Maj:ts förslag.

Vad anginge den i motionen I: 321 föreslagna underläkarbefattningen, torde det vara nödvändigt att avvakta någon tids erfarenhet angående omfattningen av arbetet vid polikliniken, innan det vore möjligt att bedöma, huruvida behov föreläge av denna tjänst. I berörda del kunde utskottet alltså icke följa motionären.

Kungl. Maj:t hade föreslagit, att vid polikliniken skulle vara anställda fyra icke medicinskt utbildade lärare, två manliga och två kvinnliga, i sjukgymnastikens teknik med fysikalisk behandling, placerade de manliga i lönegraden B 24 (å 8,580 kronor) och de kvinnliga i lönegraden B 21 (å 6,816 kronor). Deras undervisning skulle, enligt vad departementschefen framhållit, avse handledning och instruktion vid behandlingens utförande. I motionen I: 321 hade under återopande härav föreslagits, att dessa lärare, vilkas uppgift som undervisare helt skulle överensstämma med de för klinikerna avsedda instruktionsgymnasternas, även borde erhålla ställning av instruktionsgymnaster med ett arvode av 4,000 kronor för varje.

Det syntes utskottet, att goda skäl anförts för en sådan ändring, vilken jämväl komme att medföra en icke oväsentlig kostnadsbesparing. Vid en granskning av de föreslagna timplanerna hade utskottet funnit lämpligt, att antalet instruktionsgymnaster vid polikliniken nedsattes till tre. Om så skedde, uppkomme ett överskott av timmar i sjukgymnastikens teknik, 468 för manliga elever och 588 för kvinnliga elever, vilken undervisning kunde anses vara av mera kvalificerad beskaffenhet. Sammanlagt skulle detta timantal räcka för ytterligare en instruktionsgymnasttjänst, men då undervisningen endast delvis kunde bedrivas gemensamt för manliga och kvinnliga elever, vore det nödvändigt, att omförmälda timmar till en del bestredes av manlig och till en del av kvinnlig lärarkraft. I den mån nämnda undervisning borde bestridas av kvinnlig lärarkraft, syntes det lämpligt, att institutets nuvarande ordinarie lärarinna i sjukgymnastik, Ingeborg Eriksson, vilken liksom sin kvinnliga kollega på friskgymnastlinjen vore placerad i lönegraden B 18, övertog här berörda undervisning till den del, hennes tjänstgöring i övrigt det medgäve. Därest institutets ordinarie kvinnliga lärare på friskgymnastlinjen placerades i lönegraden B 21, komme Ingeborg Eriksson i en sämre ställning än dessa, då på sjukgymnastlinjen någon motsvarande befattning icke skulle finnas. För denna försämring torde det vara skäligt att hon erhöle compensation på det sättet, att hon placerades på övergångsstat i lönegraden B 18 men tillerkändes ett personligt lönetillägg, motsvarande skillnaden mellan lön enligt lönegraden B 21 och lönegraden B 18, under förutsättning att hon åtog sig att tjänstgöra såsom instruktionsgymnast vid polikliniken och därutöver bestrida ovan nämnda mera kvalificerade undervisning i sjukgymnastikens teknik för kvinnliga elever till ett antal timmar av förslagsvis 480. I överensstämmelse härmed borde, så länge Ingeborg Eriksson kvarstode i tjänst, vid polikliniken inrättas endast två instruktionsgymnastbefattningar. Återstående 576 timmar mera kvalificerad undervisning i sjukgymnastikens teknik syntes lämpligen kunna fördelas på de båda övriga instruktionsgymnasterna såsom timplärare mot särskild ersättning. Denna torde kunna bestämmas till ett belopp, motsvarande 5 kronor per timme. Härtill torde böra beräknas dels ett belopp av i runt tal 2,500 kronor för undervisning för manliga

elever och dels ett belopp av i runt tal 500 kronor för undervisning för kvinnliga elever att utgå av anslagsposten till icke-ordinarie befattningshavare.

Instruktionsgymnastbefattningarna syntes böra tillhöra serafimerlasarettets stat och tillsättas av dess direktion, dock först efter det direktionen över gymnastiska centralinstitutet beretts tillfälle att yttra sig.

Beträffande ordnandet av undervisningen i sjukgymnastikens teknik förutsatte utskottet, att denna undervisning i sin helhet komme att äga rum på serafimerlasarettet och i alla avseenden lyda under poliklinikens läkare.

Vad härefter anginge *lärarbehovet för friskgymnastlinjen*, innebure Kungl. Maj:ts förslag, att för denna skulle anställas fem manliga lärare och fyra kvinnliga lärare. Vid en inom utskottet verkställd närmare undersökning och granskning av de framlagda förslagen till timplaner hade det emellertid visat sig, att timantalet i vissa ämnen beräknats för högt, och att beträffande de manliga kurserna på grund härav en reduktion kunde ske sålunda, att endast fyra manliga lärare bleve behövlige. Därest den till militärkursen kommanderade officeren biträde vid ifrågavarande undervisning med 150 timmar — hans biträde förutsattes även i propositionen — skulle återstående antal lärartimmar utgöra 3,411. Fördelat på 38 veckor bleve detta 89,77 timmar per vecka, vilket motsvarade 22,4 veckotimmar för var och en av fyra manliga lärare. Enligt Kungl. Maj:ts förslag förutsattes, att de till institutet för erhållande av en högre gymnastisk utbildning kommanderade militära elevernas utbildning i fäktning skulle omhänderhavas av en av centralinstitutets ordinarie lärare med biträde av förenämnda officer. Härtill skulle för denna ordinarie lärare behöva beräknas 346 timmar. Utskottet hade, då utskottet förordat minskning av de ordinarie manliga lärarnas antal, räknat med att denna anordning, vars behövlighet utskottet icke kunde finna ådagalagd, ej skulle komma till stånd. Skulle den genomföras, måste lärarantalet utökas till fem, men på dessa fem lärare komme då i genomsnitt per vecka endast ett så ringa antal veckotimmar som 19,8. Enligt utskottets förslag skulle alltså omförmälda militära elevers undervisning i fäktning skötas helt och hållet av den från försvarsväsendet kommanderade officeren. Den manliga lärarbefattning, som, på sätt ovan anförts, bleve obehövlige, vore den ena av de manliga lärartjänsterna i lek och idrott.

I fråga om *inträdesfördringarna* kunde utskottet så till vida ansluta sig till Kungl. Maj:ts förslag, att utskottet ansåge samma villkor böra uppställas i fråga om examensmeriter vare sig det gällde män eller kvinnor, friskgymnaster eller sjukgymnaster. Däremot kunde utskottet icke ansluta sig till Kungl. Maj:ts förslag att studentexamen såsom regel skulle krävas för inträde. Enligt utskottets mening hade icke förebragts bärande skäl för en dylik stegring av inträdesfördringarna. Snarare torde erfarenheten hava visat, att avlagd studentexamen eller däremot svarande teoretisk utbildning — bortsett från vissa naturvetenskapliga ämnen — icke vore oundgängligen nödvändig för att eleven skulle på ett tillfredsställande sätt kunna följa undervisningen vid gymnastiska centralinstitutet. Därest kravet på studentkunskaper upprätthölls i berörda naturvetenskapliga ämnen (fysik, kemi och biologi med hälsolära), vilka hade särskild betydelse för undervisningen vid gymnastiska centralinstitutet, syntes det, i överensstämmelse jämväl med den ståndpunkt, skolöverstyrelsen intagit, icke böra möta några betänkligheter att öppna institutet även för sådana, som blott avlagt realexamen,

alltså på sätt i motionen II: 460 yrkats. I följd härav borde normalskolekompetens alltså liksom hittills berättiga till inträde vid institutet, dock under förutsättning av komplettering samt på villkor, som i nämnda motion angåves. Såvitt utskottet kunnat finna, vore ej heller i övrigt något att invända mot de i motionen föreslagna bestämmelserna, vilka, bortsett från vad som gällde realexamen och normalskolekompetens, i stort sett överensstämde med Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet tillstyrkte därför dessa bestämmelser. Samma inträdesfordringar, som nu av utskottet förordats, borde gälla för de privata legitimerade gymnastikinstituten.

Vad beträffade den *militära instruktörskursen* ansåge utskottet det icke vara helt tillfredsställande, vare sig ur försvarsväsendets eller gymnastiska centralinstitutets synpunkt, att sammankoppla denna utbildning med gymnastiska centralinstitutets verksamhet. Då utskottet likväl funnit sig böra biträda det framlagda förslaget, hade detta skett under förutsättning att anordningen finge betraktas blott såsom ett provisorium.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle *direktionen för gymnastiska centralinstitutet* bestå av sex av Kungl. Maj:t för en tid av sex år förordnade ledamöter samt institutets rektor såsom självskriven ledamot. Av direktionsens ledamöter skulle två vara läkare, därav en ledamot av karolinska institutets lärarkollegium. Beträffande den andra läkarledamoten skulle Kungl. Maj:t vid sitt val hava fria händer. Vidare skulle tre suppleanter finnas, av vilka en läkare.

Med hänsyn till det relativt stora antalet ordinarie ledamöter kunde utskottet för sin del icke finna erforderligt, att suppleanter tillsattes. Den ordinarie ledamot, som skulle utses bland karolinska institutets professorer, syntes utskottet böra förordnas, efter det lärarkollegiet vid sistnämnda institut avgivit förslag i ämnet. Den andre ordinarie läkarledamoten torde böra utses efter förslag av direktionen för serafimerlasarettet. Sistberörda ändringar förefölle motiverade av det samarbete, som skulle förekomma mellan gymnastiska centralinstitutet, karolinska institutet och serafimerlasarettet.

Beträffande *undervisnings- och timplaner* syntes det utskottet lämpligt, att desamma varje gång, innan de fastställdes av direktionen för gymnastiska centralinstitutet, underställdes karolinska institutets lärarkollegium respektive direktionen över serafimerlasarettet, i vad de rörde sådana ämnen, i fråga om vilka samarbete förekomme mellan vederbörande institutioner, med skyldighet för förstnämnda direktion att taga skäligen hänsyn till de erinringar, som från kollegiet respektive lasarettsdirektionen kunde framkomma.

Vad anginge det för *rektorsbefattningen* föreslagna arvudet, 14,000 kronor, hade utskottet icke kunnat undgå att finna, att nämnda arvode med hänsyn till gymnastiska centralinstitutets ställning samt omfattningen av de göromål, som komme att åvila rektor, måste betraktas såsom alltför rikligt tillmätt. Enligt utskottets uppfattning torde, även i betraktande av att rektor icke skulle innehava ordinarie anställning utan förordnas för viss tid, ett arvode å 12,000 kronor få anses utgöra skäligen ersättning.

Utskottet hade vidare icke blivit övertygat om behovet av en särskild rektors ställföreträdare, varför Kungl. Maj:ts förslag i denna del avstyrktes. Härigenom bortfölle det för detta ändamål beräknade arvudet å 2,000 kronor.

I anledning av Kungl. Maj:ts förslag, att de *kvinnliga lärarna* vid gym-

nastiska centralinstitutet skulle placeras i lönegraden B 21, under det att de manliga lärarna (med undantag av de medicinskt utbildade) enligt samma förslag skulle tillhöra lönegraden B 24, hade i motionen I: 320 yrkats, att riksdagen härutinnan måtte besluta sådan lönegradsplacering, att principen om lika lön i lika befattning för man och kvinna helt genomfördes. Då utskottet ansåge, att ett bifall till detta yrkande skulle innebära ett föregripande av statsmakternas ställningstagande i en viktig principiell fråga, vilken varit föremål för 1928 års lönekommittés prövning och framdeles måste komma under riksdagens bedömande under omständigheter, som möjliggjorde en mera överskådlig och allsidig behandling av detta spörsmål, funne sig utskottet böra avstyrka sistnämnda motion.

Behovet av en *förste expeditionsvaktsbefattning* kunde utskottet icke finna ådagalagt, varför utskottet i denna del avstyrkte Kungl. Maj:ts förslag. I anledning härav borde, då några skäl, så vitt nu kunde bedömas, ej torde föreligga att minska de för expeditionsvaktsgöromålen till buds stående arbetskrafterna, jämväl för budgetåret 1932/1933 för institutet upptagas ett belopp av 2,400 kronor till extra vaktmästarbiträde.

Ej heller kunde utskottet förorda Kungl. Maj:ts förslag angående *skrivbiträdes-, sekreterar- och kamrerargöromålens* ordnande. Toge man tillbörlig hänsyn till gymnastiska centralinstitutets relativt ringa omfattning, syntes nämnda förslag alltför vittomfattande och kostsamt. Utskottet kunde för sin del icke finna expeditionsgöromålen kräva inrättandet av en kansliskrivartjänst. Fullt tillräckligt torde det vara, om den nuvarande kontorsbiträdestjänsten (B 4) ersattes med en kanslibiträdestjänst (B 7), dock under förutsättning att med sistnämnda tjänst förbundes skyldigheten att även sköta de vid institutet ej mycket maktpåliggande kamrerargöromålen. Ett belopp av 600 kronor torde härefter böra anslås till sekreterargöromål. Genom de av utskottet föreslagna anordningarna vunnas i denna del en årlig kostnadsbesparing på mera än 3,000 kronor.

Vad slutligen anginge Kungl. Maj:ts förslag beträffande *anslagsbehov* och övergångsanordningar påkallades i fråga om anslagsbehoven åtskilliga ändringar i Kungl. Maj:ts förslag på grund av de avvikelser från detta förslag, utskottet tidigare förordat.

Enligt utskottets förslag skulle från anslag till avlöningar till ordinarie tjänstemän bestridas:

Arvode åt rektor enligt 5 § avlöningsreglementet	kronor	12,000
Avlöning åt två medicinskt utbildade lärare i lönegraden B 26 (å 9,540 kronor)	»	19,080
Avlöning åt fyra manliga ordinarie lärare i lönegraden B 24 (å 8,580 kronor)	»	34,320
Avlöning åt fyra kvinnliga ordinarie lärare i lönegraden B 21 (å 6,816 kronor)	»	27,264
Avlöning åt ett kanslibiträde i lönegraden B 7 (å 3,144 kronor)	»	3,144
Avlöning åt två expeditionsvakter, tillika portvakter, i löne- graden B 5 (å 2,988 kronor)	»	5,976
Avlöning åt en eldare, tillika gårdskar, i lönegraden B 5	»	2,988
	<u>Summa kronor</u>	<u>104,772</u>

Detta belopp borde, avrundat till 104,000 kronor, upptagas såsom förslagsanslag.

Å övergångsstat borde, i enlighet med vad utskottet förut anfört, uppföras en lärarinna i lönegraden B 18, Ingeborg Eriksson. Till denna lärariuna skulle dessutom utgå ett personligt lönetillägg till sådant belopp, att hon erhöle samma löneförmåner, som om hon placerats i lönegraden B 21. Kostnaderna härför uppginge enligt sedvanliga beräkningsgrunder till sammanlagt 6,816 kronor. Det syntes utskottet lämpligt, att Ingeborg Erikssons lön och det till henne utgående lönetillägget uppfördes under rubriken övergångsstat såsom ett förslagsanslag å sistnämnda belopp, avrundat till 6,800 kronor.

Såsom ett särskilt ordinarie anslag borde i riksstaten upptagas ett belopp av 8,000 kronor till arvoden åt två instruktionsgymnaster vid den sjukgymnastiska polikliniken å serafimerlasarettet.

Från anslag till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare skulle enligt utskottets förslag utgå:

Arvode åt sekreteraren	kronor	600
» » bibliotekarie	»	600
» » lärare i anatomi	»	5,000
» » » i fysiologi och hälsolära	»	6,200
» » » i allmän patologi	»	1,000
» » » i sjukdomslära jämte allmän kirurgi och förbandslära	»	3,000
» » » i röstbehandling	»	600
» » » i psykologi och pedagogik	»	1,500
För medicinska specialkurser	»	2,000
Tilläggsarvoden åt instruktionsgymnaster vid serafimerlasarettets kliniker	»	5,000
Undervisning i sjukgymnastikens teknik för manliga elever	»	2,500
» i sjukgymnastikens teknik för kvinnliga elever	»	500
Arvoden för lärare vid kompletteringskurser	»	600
» till övningslärare vid läroverk	»	3,600
» » extra föreläsare m. m.	»	500
	<hr/>	
	Summa kronor	33,200

Detta belopp, 33,200 kronor, torde för beredande av semester åt icke-ordinarie befattningshavare, vilka erhålla ledighet å annan än undervisningsfri tid ävensom för oförutsedda behov böra höjas till 35,000 kronor.

Den närmare fördelningen av anslaget ävensom närmare bestämmelser för anslagets användande torde få ankomma på Kungl. Maj:t.

Sedan gymnastiska centralinstitutets omorganisation fullständigt genomförts, skulle alltså följande anslag för dess räkning upptagas i riksstaten.

I. Ordinarie anslag:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor	104,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.	»	35,000
Övergångsstat, förslagsanslag	»	6,800
	<hr/>	
	Summa förslagsanslag kronor	145,800
Materiel m. m., reservationsanslag	kronor	16,000
Stipendier för elever vid institutet, reservationsanslag	»	3,000
Särskilda kostnader för undervisning i idrott, reservationsanslag	»	4,500

II. *Extra anslag:*

Anordnande av kostnadsfria övningar i gymnastik för Stockholms förenade studentkårer	kronor 1,000
Extra vaktmästarbiträde vid gymnastiska centralinstitutet . . .	» 2,040

Härtill skulle komma ett särskilt ordinarie anslag å 8,000 kronor till arvoden åt två instruktionsgymnaster vid den sjukgymnastiska polikliniken vid serafimerlasarettet.

Summan av dessa anslag utgör 180,340 kronor.

Då de för budgetåret 1931/1932 till gymnastiska centralinstitutet utgående anslagen uppginge till 129,210 kronor, skulle en omorganisation av gymnastiska centralinstitutet i enlighet med utskottets förslag kunna beräknas komma att medföra en *kostnadsökning* för statsverket av 51,130 kronor, oberäknat dyrtidstillägg, eller omkring 31,000 kronor mindre än enligt Kungl. Maj:ts förslag, varvid i intetdera fallet medräknats kostnaderna för den militärgymnastiska kursen samt vissa av sjukgymnastundervisningens förläggande till serafimerlasarettet föranledda kostnader.

Vad slutligen beträffade de av Kungl. Maj:t föreslagna *övergångsanordningarna*, måste även här vissa ändringar vidtagas i fråga om anslagsberäkningar m. m. med hänsyn till den ståndpunkt, utskottet i det föregående intagit.

Först ville utskottet uppmärksamma det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget om personliga lönetillägg åt majoren A. G. Schmitterlöw och kaptenen N. E. Hellsten samt kontorsbiträdet Agda Johanna Linnéa Åkerberg, född Bondeson. Detta förslag innebure, att befattningshavare av staten tillerkändes kompensation för inkomstminskningar, som de tillfogades genom att de högre befattningar, å vilka de varit förordnade såsom vikarier före omorganisationen, genom denna indroges, eller, vad anginge kontorsbiträdet Åkerberg, den bisyssla, hon innehåft, till följd av omorganisationen icke vidare kunde av henne bestridas. Det förefölle utskottet, som om förslaget ur principiell synpunkt och med hänsyn till eventuella konsekvenser vore ägnat att framkalla synnerligen starka betänkligheter. I fråga om samtliga nämnda befattningshavare kunde förhållandena på intet sätt anses säregna, utan liknande omständigheter kunde tänkas vid andra organisatoriska omläggningar bliva icke alltför sällsynta. Utskottet funne sig med hänsyn härtill nödsakat att ställa sig avvisande till förslaget.

I fråga om *anslagsberäkningarna* borde särskilt framhållas, att föreståndarbefattningen vid den sjukgymnastiska polikliniken, med hänsyn till att anatomiundervisningen hänvisats till särskild lärare, ej bleve behöflig förrän från och med den 1 januari 1933, samt att anslaget till arvoden för undervisning i sjukgymnastikens teknik för kvinnliga elever måste för övergångsåret 1932/1933 upptagas till 900 kronor, emedan lärarinnan Ingeborg Eriksson, på grund av tjänstgöring i sjukgymnastlinjens andra årskurs enligt den äldre ordningen, vore förhindrad att i eljest avsedd omfattning biträda vid förstnämnda undervisning.

Vid bifall till vad utskottet i det föregående tillstyrkt skulle följande avlöningar och arvoden för budgetåret 1932/1933 upptagas under centralinstitutets anslag till avlöningar till ordinarie befattningshavare:

Arvode åt rektor	kronor	12,000
Avlöning åt en medicinskt utbildad lärare i lönegraden B 26 från och med den 1 januari 1933	»	4,770
» åt en medicinskt utbildad lärare i lönegraden B 26 från och med den 1 april 1933	»	2,385
» åt två manliga lärare i lönegraden B 24	»	17,160
» åt två kvinnliga lärare i lönegraden B 21	»	13,632
» åt ett kanslibitråde i lönegraden B 7	»	3,144
» åt två expeditivvakter, tillika portvakter, i lönegraden B 5	»	5,976
» åt en eldare, tillika gårdskar, i lönegraden B 5	»	2,988
	<u>Summa kronor</u>	<u>62,055</u>

vilket belopp lämpligen torde kunna avrundas till 62,000 kronor.

Härjämte borde för budgetåret 1932/1933 upptagas ett ordinarie förslagsanslag till övergångsstat vid gymnastiska centralinstitutet å 6,816 kronor avrundat till 6,800 kronor.

Från anslaget till icke-ordinarie befattningshavare skulle för budgetåret 1932/1933 utgå följande arvoden, med rätt för Kungl. Maj:t att närmare bestämma den slutliga fördelningen:

Arvode åt sekreterare	kronor	600
» » bibliotekarie	»	600
» » lärare i anatomi (med reducerad tjänstgöring)	»	3,960
» » » i fysiologi och hälsolära (med reducerad tjänstgöring)	»	3,900
» » » i allmän patologi	»	1,000
» för undervisning i sjukdomslära m. m. (med reducerad tjänstgöring)	»	1,000
» åt lärare i röstbehandling	»	600
» » » i psykologi och pedagogik (med reducerad tjänstgöring)	»	600
Tilläggsarvoden åt instruktionsgymnaster vid serafimerlasarettets kliniker (från och med den 1 april 1933)	»	1,250
Undervisning i sjukgymnastikens teknik för manliga elever	»	2,000
» i sjukgymnastikens teknik för kvinnliga elever	»	900
Arvoden till övningslärare vid läroverk	»	2,250
	<u>Summa kronor</u>	<u>18,660</u>

vilket belopp lämpligen kunde avrundas till 18,000 kronor.

Härjämte erfordrades dels till arvoden åt två instruktionsgymnaster vid den sjukgymnastiska polikliniken å serafimerlasarettet från och med den 1 april 1933 ett ordinarie anslag å 2,000 kronor, dels ock till arvode till extra vaktmästarbiträde vid gymnastiska centralinstitutet ett extra anslag av 2,040 kronor.

Utskottets hemställan gick ut på att riksdagen måtte medgiva en omorganisation av gymnastiska centralinstitutet i huvudsaklig överensstämmelse med vad utskottet tillstyrkt.

I en vid utskottets betänkande fogad, av herr Kvarnzelius m. fl. avgiven reservation, hävdades en uppfattning, som närmare anslöt sig till Kungl.

Maj:ts förslag, dock med upptagande av vissa av de erinringar mot förslaget, som utskottsmajoriteten framställt.

Första kammaren biföll vad statsutskottet hemställt, dock med den ändringen, att vid institutet skulle finnas 1 kansliskrivare i lönegraden B 11 i stället för, såsom utskottet hemställt, 1 kanslibitråde i lönegraden B 7.

Andra kammaren avslag såväl utskottets hemställan som Kungl. Maj:ts proposition.

Då dessa skiljaktiga beslut icke kunde sammanjämkas eller avgöras genom gemensam omröstning, hade alltså omorganisationsfrågan förfallit för 1932 års riksdag.

År 1933 återupptogs frågan dels i en till Kungl. Maj:t ingiven framställning från karolinska institutets lärarkollegium om omedelbart vidtagande av åtgärder för ordnandet av sjukgymnastutbildningen, dels i en till Kungl. Maj:t ingiven skrivelse från centralinstitutets direktion om åtgärder för ernående av vissa ändringar i institutets stadga, avseende en mera tidsenlig anordning av undervisningen därstädes.

I anledning av dessa framställningar anbefalldes *Kungl. Maj:t den 27 oktober 1933* direktionen över gymnastiska centralinstitutet att till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till omorganisation av den gymnastiklärar- och sjukgymnastutbildning, som för närvarande bedreves vid institutet. Enligt samtidigt meddelade direktiv borde detta förslag utgå från att undervisningen vid institutet organiserades på två linjer, en för utbildning av sjukgymnaster, förlagd till serafimerlasarettet, där en poliklinik för sjukgymnastik borde anordnas, och en för utbildning av gymnastiklärare, förlagd till gymnastiska centralinstitutet, att utbildningstiden å vardera linjen skulle vara högst tvåårig samt att den undervisning i medicinska ämnen, som för vardera linjen vore erforderlig, skulle av medicinskt utbildade lärare meddelas vid karolinska institutet och vid serafimerlasarettet. Direktionen skulle vid denna utredning samråda med karolinska institutets lärarkollegium, i vad avsåge undervisning i anatomi, fysiologi, patologi och hygien, samt med direktionen över serafimerlasarettet, i vad avsåge undervisningen i ämnen sjukgymnastik och sjukdomslära.

Med skrivelse den 30 november 1933 har direktionen över gymnastiska centralinstitutet överlämnat betänkande och förslag i ämnet.

Jag ämnar först redogöra för de allmänna synpunkter, som legat till grund för direktionens förslag, och övergår därefter till att i nära anslutning till kapitelindelningen i direktionens utredning under särskilda avdelningar behandla de olika detaljspörsmålen, varvid jag samtidigt under vederbörande avsnitt redovisar myndigheternas yttranden.

1. Allmänna synpunkter.

Direktionen erinrar, att det uppdrag, som givits direktionen, närmast avsåge organiserandet av undervisningen vid institutet på tvenne linjer, en för utbildning av sjukgymnaster och en för utbildning av gymnastiklärare. Direktionen hade i huvudsak inskränkt sig till denna uppgift. Emellertid hade det ej varit möjligt, anför direktionen, att undgå att vid fullgörandet av uppdraget även ingå något på en del spörsmål, som stode i ett nära sammanhang med detsamma, och vilkas närmare utredande måste bliva en ofrånkomlig följd av omorganisationen.

Direktionen anför:

Vid planläggandet av undervisningen hade direktionen i första hand haft att inom ramen av de givna direktiven bestämma *utbildningstidens längd* å de bägge linjerna, enär densamma i väsentlig mån måste bliva bestämmande för utbildningens omfattning och läggning. Vid utredandet av frågan om undervisningen å gymnastiklärarlinjen hade det visat sig, att den medgivna tiden av två år helt måst tagas i anspråk för densamma, och att sålunda gymnastiklärarutbildningen komme att fordra denna tid. Detta ledde till att ingen möjlighet funnes till ett vidare utbyggande av undervisningen inom medgivna tidsramen.

Annorlunda ställde sig däremot saken med avseende på sjukgymnastutbildningen. Redan kommittén 1915 uttalade, att utbildningstiden för sjukgymnaster knappast behövde erfordra tvenne fulla läsår och att denna utbildning därvid ändock kunde bliva väsentligt mer givande än den nuvarande sjukgymnastutbildningen. 1929 års sakkunnige föreslog ett och ett halvt år för inhämtandet av själva kunskapsstoffet och anslog återstoden av föreslagna två år till ett »praktiskt halvår» med tjänstgöring på främmande gymnastikavdelningar utan egentlig ämnesläsning. Direktionen ansåge givetvis, att den nuvarande utbildningen, vilken i själva verket ej omfattade mer än ungefär ett år, borde ökas, men ansåge ej, att den behövde utsträckas till mer än ett och ett halvt år, varvid den alltså skulle taga ett halvt år kortare tid än gymnastiklärarutbildningen. Skulle ett »praktiskt halvår» i framtiden visa sig behöfligt, kunde ett sådant lätt låta sig anordnas.

En begränsning av sjukgymnastutbildningen till ett och ett halvt år medförde bland annat den fördelen, att möjlighet därigenom bereddes till genomgåendet av bägge linjerna på kortare tid än fyra år. Då det främsta och mest vägande skälet för en så kort utbildningstid varit önskvärdheten att bereda vissa gymnastiklärare bättre utkomstmöjligheter, hade direktionen med avseende på dem planlagt undervisningen så, att en gymnastiklärare efter avlagd examen kunde ingå på sjukgymnastlinjen och därvid få en avkortning av lärotiden om två månader. Någon avkortning vid genomgåendet av de bägge kurserna i omvänd ordning hade ej beretts och torde heller ej vara av behovet påkallad. Däremot hade direktionen ej upptagit tanken på anordnandet av med den ordinarie undervisningen jämlöpande eller till ferierna förlagda kompletteringskurser, enär dylika, i betraktande av den redan nu fullt utnyttjade lärotiden, för gymnastiklärarna lätt skulle medföra överansträngning.

För vinnande av besparingar i omkostnaderna för utbildningen hade direktionen undersökt möjligheterna till *samundervisning* av elever av olika

kön och till gemensam undervisning för eleverna å gymnastiklärar- och sjukgymnastlinjen. Samundervisning hade kunnat genomföras i hela sjukgymnastundervisningen och i de teoretiska ämnena för gymnastiklärarlinjen. Däremot hade direktionen funnit, att genomförandet av gemensam undervisning för bägge linjerna även i ringa mån stötte på mycket stora svårigheter av pedagogisk art och att de besparingar, som genom densamma skulle vinnas, vore alltför små för att ens tillnärmelsevis kunna uppväga svårigheterna. Under sådana förhållanden hade direktionen helt avstått från att föreslå någon gemensam undervisning.

En viktig del av arbetet för organiserandet av undervisningen hade varit ordnandet av *samarbetet mellan centralinstitutet och karolinska institutet* samt *mellan centralinstitutet och serafimerlasarettet*. Härvid hade det i vissa fall varit svårt att rättvist avväga de bägge inrättningarnas inbördes ställning, särskilt med avseende på vissa personalfrågor. Därför hade den lösningen tillgripits, att avgörandet lagts hos Kungl. Maj:t även av frågor, vilkas avgörande under andra förhållanden skulle ha kunnat läggas hos en lägre myndighet. Trots den olägenhet, som uppkomme genom att den högsta myndigheten belastades med en del mindre betydande ärenden, syntes detta emellertid vara enda utvägen att lösa föreliggande grannläga och ömtåliga spörsmål.

Vad den *militära instruktörskursen* beträffade, hade de militära myndigheterna förklarat sig önska helt övertaga densamma, varför direktionen inskränkte sig till att uttala sin beredvillighet att i mån av tillgång med lokaler bistå dem.

Sedan gammalt hade *inspektionen över gymnastikundervisningen* i landet legat hos centralinstitutet, och i flera av de tidigare verkställda utredningarna hade denna anordning föreslagits bibehållen. Direktionen, som emellertid ansåge, att både sakliga och principiella skäl talade mot en sådan anordning, ansåge för sin del, att inspektionen av ungdomens fysiska fostran borde ligga hos skolöverstyrelsen och att anordningar borde träffas för att kunna överflytta den dit. Frågan huru den inom detta ämbetsverk borde ordnas, saknade direktionen anledning att ingå på.

1924, 1927 och 1931 års sakkunnige hade föreslagit inrättandet av en *professur i kroppsövningarnas fysiologi och hygien*. Direktionen ansåge en dylik professur och ett därmed förenat rörelsefysiologiskt laboratorium synnerligen önskvärda men ansåge, att sedan nu ett samarbete mellan gymnastiska centralinstitutet och karolinska institutet föreslagits, frågan, huruvida denna professur och institution borde lämpligast förläggas till det ena eller andra av de båda läroverken, tillsvidare borde lämnas öppen.

Såsom inledningsvis nämnts, hade direktionen vid fullgörandet av sitt egentliga uppdrag kommit i beröring med flera frågor, vilka bleve en följd av omorganisationen eller på annat sätt berörde den, och den ville därför i all korthet något erinra om dem.

I nära samband med frågan om organisationen av undervisningen stode sålunda frågan om *institutets förvaltning*. I detta avseende hade direktionen intagit den ståndpunkten, att institutets uppgift skulle begränsas till gymnastisk undervisning och forskning, och hade därför ej velat med föreståndarbefattningen, som tidigare föreslagits, sammankoppla inspektionsverksamhet. Den hade ock av samma skäl önskat, att föreståndaren i minsta möjliga mån måtte belastas med förvaltningsuppgifter och därför påyrkat behållandet av sekreterar- och redogörarbefattningarna.

Ehuru uppdraget hade gällt samarbete med serafimerlasarettet och förläggandet av undervisningen dit, hade direktionen dock även tagit i betraktande den omständigheten, att serafimerlasarettet liksom karolinska institutet och dess kliniska inrättningar skulle inom en ej alltför avlägsen framtid överflyttas till Norrbackaområdet, varvid frågan om sjukgymnastutbildningens förläggande dit komme att inställa sig. Direktionen ansåge det vara av största vikt och intresse, att detta överflyttande för sjukgymnastutbildningens del planlades redan nu, varför den ville hemställa, att förhandlingar jämväl i detta avseende snarast möjligt måtte komma till stånd.

Ehuru institutets nuvarande lokaler ej ställde några hinder i vägen för ett nödtorftigt genomförande av omorganisationen, ville direktionen enträget erinra om att desamma sedan årtionden betraktades som otillfredsställande och att en av de första åtgärderna efter beslutad omorganisation måste bliva ett återupptagande av *institutets byggnadsfråga*. En för dess snara lösning särdeles betydande omständighet vore, att genom bortfallandet av nödvändigheten att bygga och inreda dyrbara lokaler för sjukgymnastiken en framtida byggnad avsevärt komme att förbilligas.

Den fullständiga linjeklyvning, som direktionen på grundval av direktiven i sitt förslag genomfört, kunde ej undgå att påverka gymnasternas verksamhetsområden och arbetsförhållanden. Direktionen ansåge det därför vara av allra största betydelse, att en *utredning* gjordes såväl av *gymnastiklärarnas som ock av sjukgymnasternas ställning och försörjningsmöjligheter*, varvid i det förra fallet möjligheterna att i smärre samhällen skapa ett levebröd för en gymnastiklärare genom sammanförandet på en enda hand av gymnastikundervisningen vid läroanstalter av olika slag borde undersökas, och i det senare fallet frågan om sjukgymnastiklagstiftningen och dithörande spörsmål borde upptagas till granskning. Därvid förutsatte direktionen, att samverkan komme till stånd mellan statsmyndigheterna och vederbörande gymnastorganisationer.

Slutligen syntes det direktionen vara särdeles angeläget att, i samband med omorganisationen, frågan om skolläkarnas utbildning i gymnastik och ortopedi upptoges till utredning.

Ett genomförande av den föreslagna omorganisationen av undervisningen vid centralinstitutet komme att nödvändiggöra en omläggning av densamma vid de med dimissionsrätt försedda *enskilda gymnastikinstituten*. Då dessas koncessioner vore givna tillsvidare och sålunda kunde omedelbart återkallas, ville direktionen hemställa, att deras ledare måtte anmodas att inkomma med förslag om, huru undervisningen vid instituten i fråga skulle ordnas efter genomförandet av den föreslagna omorganisationen vid gymnastiska centralinstitutet.

Departementschefen.

Såsom av det efterföljande torde framgå, hava flertalet av de hörda myndigheterna icke haft några mera väsentliga principiella erinringar att anföra emot de allmänna riktlinjer för den planerade omorganisationen av gymnastiska centralinstitutet, som direktionen ovan utvecklat. Även jag anser mig kunna i princip ansluta mig till dessa allmänna grunder, vilka i huvudsak överensstämma med de direktiv, som varit för direktionen vägledande. Jag vill framhålla, att förslaget i sina grunddrag torde stå i god samklang med den uppfattning, för vilken riksdagen gjort sig till tolk. Jag

syftar här speciellt på ett par av de mest omtvistade frågorna, nämligen spörsmålet om sjukgymnastutbildningens ställning vid institutet och differentieringen mellan sjukgymnast- och friskgymnastlinjerna. Dessa och andra här ovan berörda frågor upptagas i det följande till mer ingående behandling.

Direktionen har framlagt förslag till de ändringar i den nuvarande stadgan för gymnastiska centralinstitutet, som direkt påkallas av direktionens omorganisationsförslag. Emellertid lär det bliva erforderligt att samtidigt med att institutet omorganiseras ersätta den nu gällande ålderdomliga och vid upprepade tillfällen ändrade stadgan för institutet med en helt ny stadga. Denna nya stadga torde böra av Kungl. Maj:t utfärdas efter förslag av direktionen. Samtidigt böra övervägas de ändringar i andra författningar — bland annat i stadgarna för karolinska institutet — som eventuellt kunna förledas av omorganisationen.

2. Samarbetet med karolinska institutet.

Den nu avsedda omläggningen av undervisningen vid centralinstitutet förutsätter ett nära samarbete med karolinska institutet. För att närmare utreda ordningen för detta samarbete har direktionen vid sin utredning genom ombud fört förhandlingar med ombud för sagda institut. För dessa förhandlingar redogöres i särskild bilaga, i avseende å vilken jag tillåter mig hänvisa till handlingarna i ärendet. På grundval av det samråd, som sålunda ägt rum, har direktionen framlagt följande förslag till ordnande av detta samarbete.

I första hand önskade direktionen taga den sakkunskap, över vilken karolinska institutet förfogade, i anspråk för bedömandet av skickligheten hos de sökande till de viktigare lärarbefattningarna i de medicinska ämnen, vilka inginge i undervisningen vid institutet. I detta avseende föresloge direktionen, att *lärarbefattningen i sjukgymnastik med sjukdomslära* måtte tillsättas på så sätt, att densamma ledigförklarades av direktionen, varefter inkomna ansökningshandlingar överlämnades till lärarkollegiet, vilket hade att bedöma dem. Härvid skulle förfaras på samma sätt som vid tillsättandet av de med den ifrågavarande tjänsten i ekonomiskt hänseende likställda fasta laborators- och prosektorsbefattningarna vid karolinska institutet, d. v. s. så, att de för tillsättande av professorstjänst vid institutet gällande bestämmelserna i tillämpliga delar lände till efterrättelse. Sedan utlåtande över vederbörandes skicklighet till den sökta befattningen avgivits och förslag upprättats, skulle handlingarna överlämnas till kanslern för rikets universitet och till direktionen över centralinstitutet för avgivande av yttrande, varefter ärendet skulle överlämnas till Kungl. Maj:t för utnämning. Vid tillsättande av de icke ordinarie *lärartjänsterna i anatomi och fysiologi* skulle förfaras på samma sätt, med undantag av att behandlingen i lärarkollegiet skulle ske enligt de grunder, som gällde för tillsättande av klinisk laborator; därvidlag vore kollegiet vid sakkunnigvalet begränsat till sina egna ledamöter, och vederbörande erhöle endast förordnande på tre år.

Förordnande å lärartjänster, vilka avlönades med mindre än 2.500 kronor för år, skulle däremot utfärdas av direktionen, likaså förordnande som vikarie å alla tjänster under kortare tid än tre månader. Vikarie för längre tid skulle förordnas å de tjänster, vilka skulle tillsättas under medverkan av karolinska institutet, av Kungl. Maj:t efter hörande av lärarkollegiet, kansler och direktionen.

Även i ett annat avseende önskade direktionen begagna sig av sakkunskapen vid karolinska institutet nämligen i fråga om *läroplaner i de medicinska ämnen*, vilka inginge i undervisningen vid gymnastiska centralinstitutet och föresloge därför, att dessa läroplaner måtte fastställas av Kungl. Maj:t efter lärarkollegiets hörande.

I likhet med vad som vore fallet med lärarna vid tandläkarinstitutet vid behandlingen av ärenden rörande detta institut, syntes det direktionen vara önskvärt, att läraren i sjukgymnastik med sjukdomslära vid gymnastiska centralinstitutet finge säte och stämma i lärarkollegiet vid behandling av ärenden rörande gymnastiska centralinstitutet.

Med avseende på *undervisningslokaler* hyste direktionen grundade förhopp-

ningar, att karolinska institutet skulle ställa sina lokaler och inrättningar till förfogande för centralinstitutets undervisning i de teoretisk-medicinska ämnen, i den mån de ej erfordrades för undervisning av dess egna eller tandläkarinstitutets lärjungar. Givetvis borde centralinstitutets lärare och elever, i vad avsåge institutionernas användande, vara underställda vederbörande institutionsföreståndare. Likaledes borde från centralinstitutet den ersättning utgå för städning, lyse och dylikt, som av karolinska institutets lärarkollegium kunde komma att påfordras.

För upplåtande av serafimerlasarettets gymnastikavdelning till centralinstitutet för sjukgymnastundervisningen syntes det direktionen, att medgivande av karolinska institutets lärarkollegium, vilket nu ensamt förfogade över densamma för undervisningsändamål, borde inhämtas, och direktionen ansåge sig ha goda skäl att antaga, att dylikt medgivande icke skulle vägras. Direktionen hyste ock den förhoppningen, att karolinska institutets lärarkollegium måtte kunna finna med sina intressen förenligt att i framtiden utse centralinstitutets lärare i sjukgymnastik till föreståndare för gymnastikavdelningen, liksom ock att befattningen som lärare för medicine kandidater i sjukgymnastik måtte kunna anförtros åt någon av de å gymnastikavdelningen verksamma lärarna vid centralinstitutet.

Slutligen ansåge direktionen det för samarbetet mycket önskligt, att den ene av de båda läkare, vilka skulle vara medlemmar av direktionen över centralinstitutet, utsåges på förslag av lärarkollegiet bland dess ledamöter.

Karolinska institutets lärarkollegium anför i nu förevarande avseenden bland annat följande:

Kollegiet framhåller, att särställningen i fråga om tillsättningsförfarandet för *läraren i sjukgymnastik och sjukdomslära*, vilken särställning grundade sig på hans större löneförmåner, näppeligen kunde bibehållas, om kollegiets ståndpunkt, enligt vilken nämnda ämne borde uppdelas på två lärare, vunne gehör. I detta fall torde för båda dessa lärare böra föreslås samma procedur som för de ekonomiskt ungefär likställda befattningarna i fysiologi och anatomi.

Vid tillsättande av *lärarbefattning i fysiologi eller anatomi* skulle enligt direktionens förslag kollegiet inom sig utse sakkunniga för bedömande av sökandes skicklighet. Därest även professor vid karolinska institutet vore befogad att söka och förordnas till nämnda befattning, borde en tilläggsbestämmelse göras i avseende å sakkunnigvalet, exempelvis så, att i antagna händelse till sakkunniga skulle utses professorerna i fysiologi, respektive anatomi vid Uppsala och Lunds universitet.

Det kunde under vissa omständigheter vara önskvärt, att även karolinska institutets egna lärare, extra eller ordinarie, kunde förordnas till befattning som lärare vid gymnastiska centralinstitutet. Så kunde vara önskvärt, då någon sådan lärare utom god arbetsförmåga ägde framstående duglighet som undervisare, när samtidigt endast mindre väl kvalificerad sökande till befattningen funnes, liksom även då sådan lärare ägde särskilt stor vetenskaplig skicklighet, hänförlig till gymnastiska centralinstitutets arbetsområde. Men å andra sidan vore det icke likgiltigt, om en ordinarie lärares åligganden utökades med en undervisningsbörda av betydligt omfång. Fördenskull kunde nämnda önskemål endast förverkligas under tillbörlig garanti, att en

bestämd nytta därmed uppnåddes, medan eljest formen för en sådan åtgärd gjordes tillräckligt fri. I detta syfte kunde en tilläggsbestämmelse till stadgarna för befattningens tillsättande av följande innehåll föreslås. Om så prövades för undervisningen eller den vetenskapliga forskningen nödigt eller nyttigt, skulle karolinska institutets lärarkollegium äga till sådan lärarbefattning vid gymnastiska centralinstitutet, som tillsattes med förordnande, utan ansökan föreslå ordinarie lärare vid karolinska institutet eller annan lämplig person. Yttrande skulle inhämtas av tre av institutet utsedda sakkunniga, varpå ärendet med kollegiets eget uttalande skulle underställas direktionen för gymnastiska centralinstitutet för att slutligen avgöras av Kungl. Maj:t. Härvid förutsatte kollegiet, att samtliga lärarbefattningar vid gymnastiska centralinstitutet först söktes, så att kollegiet kunde hållas underkunnigt om de tillfällen, då sådan befattning vore ledig.

Direktionen hade även föreslagit, att läraren i sjukgymnastik med sjukdomslära vid gymnastiska centralinstitutet erhöle säte och stämma i karolinska institutets lärarkollegium vid behandling av ärenden rörande gymnastiska centralinstitutet. Kollegiet vore tveksamt, om härmed något vore vunnit. Eftersom de båda av lärarkollegiet föreslagna lärarbefattningarna i sjukgymnastik och sjukdomslära vore likställda, borde uppenbarligen nämnda rätt, om den skulle stadgas, utsträckas till dem båda. Den syntes emellertid då också lämpligen böra tillkomma lärarna i anatomi och fysiologi.

Med avseende på *undervisningslokaler* ville lärarkollegiet först framhålla, att kollegiet redan i sitt yttrande över 1921 års sakkunnigas förslag betonat, att för fysiologiens vidkommande förslaget kunde biträdas endast därest, som hittills, huvuddelen av undervisningen i fråga komme att äga rum å gymnastiska centralinstitutet och endast viktigare demonstrationer förläggas till karolinska institutet. Å andra sidan ville kollegiet framhålla behovet av laborationsövningar i fysiologi för att undervisningen skulle bli effektiv. Kollegiet måste i anslutning härtill betona, att ett starkt behov föreläge att inrätta ett laboratorium för undervisningens i fysiologi ändamålsenliga bedrivande vid gymnastiska centralinstitutet. Skulle en professur i nämnda ämne komma till stånd vid gymnastiska centralinstitutet, torde dess givna plats för forskning vara ifrågavarande laboratorium. Kollegiet nödgades vidare framhålla, att de teoretiska institutionerna vid karolinska institutet vore i hög grad trångbodda, vilket för institutets egen undervisning och forskning medfört allvarliga svårigheter. Under sådana förhållanden kunde kollegiet förklara sig villigt att i princip medgiva, att dess lokaler och inrättningar finge begagnas för gymnastiska centralinstitutets undervisning blott i den mån de ej erfordrades för vetenskapligt arbete, för undervisning av egna lärjungar eller av lärjungar vid tandläkarinstitutet. I likhet med direktionen förutsatte kollegiet därvid, att gymnastiska centralinstitutets lärare och elever i vad avsåge institutionernas användande bleve underställda vederbörande institutionsföreståndare samt att från gymnastiska centralinstitutet utginge den ersättning, som av kollegiet kunde komma att påfordras för vaktmästarbiträde, städning, lyse och dylikt.

I ytterligare en punkt hade samarbete med karolinska institutet föreslagits av direktionen, nämligen därutinnan, att *läroplaner i fråga om de medicinska ämnen*, som inginge i undervisningen vid gymnastiska centralinstitutet, skulle fastställas av Kungl. Maj:t efter lärarkollegiets hörande. Detta stode i över-

ensstämmelse med de önskemål, kollegiet tidigare framställt, och tillstyrktes nu.

Universitetskanslern har anfört bland annat följande:

Såsom lärarkollegiet i sitt yttrande framhållit, vore karolinska institutets teoretiska institutioner för närvarande i hög grad trångbodda, varför dessa institutioner kunde få disponeras för gymnastiska centralinstitutets undervisning endast i den mån de ej erfordrades för det vetenskapliga arbetet och undervisningen vid karolinska institutet samt för undervisningen av tandläkarinstitutets elever. Man måste därför räkna med, att det kunde bli omöjligt för karolinska institutet att i erforderlig utsträckning tillhandahålla lokaler för gymnastiska centralinstitutets undervisning i de teoretiskt-medicinska ämnena. Av lärarkollegiets yttrande syntes framgå, att det under alla omständigheter torde bli nödigt att anordna ett särskilt fysiskt laboratorium för undervisningen av centralinstitutets elever.

Vid ärendets tidigare behandling hava från olika håll framförts starka krav på nära samarbete mellan karolinska institutet och gymnastiska centralinstitutet. 1931 års riksdag ansåg, att i fråga om undervisningen och övningarna i ämnen av medicinsk natur ett dylikt samarbete borde ordnas i fråga om såväl den teoretiska som praktiska utbildningen. 1932 års statsutskott utvecklade närmare formerna för detta samarbete, och de av utskottet i detta hänseende förordade grunderna synas rätt väl överensstämma med direktionens nu framlagda förslag.

Departementschefen.

Detta förslag innebär samarbete bland annat vid tillsättande av lärarfattningar i medicinska ämnen samt vid fastställande av vissa läroplaner samt förutsätter rätt för centralinstitutets elever att i viss omfattning äga tillgång till karolinska institutets lokaler.

För min del finner jag de av direktionen föreslagna grunderna för tillsättande av lärartjänster ägnade att väl tillgodose karolinska institutets välförstådda intresse av medbestämmanderätt vid behandlingen av dessa frågor. I smärre detaljer hava erinringar gjorts av karolinska institutets lärarkollegium. Vissa av dessa erinringar torde kunna tillgodoses vid utfärdandet av bestämmelser i ämnet. Jag saknar anledning att här närmare ingå på dessa frågor, då det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter hörande av karolinska institutets lärarkollegium närmare utforma detaljerna i föreliggande förslag.

Såväl karolinska institutets lärarkollegium som universitetskanslern hava erinrat, att det kunde uppstå svårigheter för karolinska institutet att i erforderlig utsträckning tillhandahålla lokaler för undervisning i de teoretiskt-medicinska ämnena. Det torde dock tillsvidare vara möjligt för gymnastiska centralinstitutet och karolinska institutet att genom en klok avvägning av undervisningen mellan de båda institutens lokaler övervinna de antydda lokalsvårigheterna.

Lärarkollegiet har i samband med lokalfrågan framhållit behovet av ett laboratorium för fysiologi vid gymnastiska centralinstitutet. Sistnämnda förslag torde till icke oväsentlig del hava sin grund i kollegiets uppfattning rörande behovet av en professur i kroppsövningarnas fysiologi. I likhet med min företrädare i ämbetet anser jag mig icke kunna under förhandenvarande förhållanden tillstyrka inrättandet av en dylik professur.

3. Samarbetet med serafimerlasarettet.

För att närmare utreda formerna för samarbetet mellan gymnastiska centralinstitutet och serafimerlasarettet i fråga om sjukgymnastutbildningen har samråd ägt rum mellan ombud för serafimerlasarettets och gymnastiska centralinstitutets direktioner. På grundval av de förhandlingar, som därvid förts, har direktionen framlagt nedanstående förslag till ordnande av detta samarbete.

Grundlinjen i detta samarbete vore, att *serafimerlasarettets gymnastikavdelning upplättes för centralinstitutets undervisning* för sjukgymnaster, varvid, i likhet med vad som vore fallet vid samarbetet mellan lasarettet och karolinska institutet, sjukvården i huvudsak skulle ombesörjas som en lasarettets angelägenhet, undervisningen som en centralinstitutets. Lasarettet skulle sålunda tillhandahålla erforderliga lokaler och inventarier och bära alla driftkostnader samt uppbära alla inkomster av polikliniken. I sin sjukvårdande verksamhet skulle läkare och sjukgymnaster vara underställda lasarettets direktion och likaså centralinstitutets elever skyldiga att ställa sig till efterrättelse de ordningsföreskrifter, som av lasarettetsdirektionen utfärdades.

En förutsättning för att sagda gymnastikavdelning skulle kunna upplätas till centralinstitutet för sjukgymnastundervisningen, syntes vara, att karolinska institutet därtill lämnade sitt medgivande. Enligt ett mellan detta institut och serafimerlasarettet bestående avtal den 9 oktober 1924 hade nämligen dess gymnastikavdelning upplåtits för undervisning av medicine kandidater i sjukgymnastik, varför dess upplåtande jämväl åt annat håll skulle kunna tänkas träda karolinska institutets intresse för nära. Enligt vad vid underhandlingar med ombud för sagda institut framkommit, torde emellertid goda utsikter förefinnas för att lärarkollegiet — i betraktande av att avdelningens föreståndare förklarar, att materialtillgången vore tillräcklig och att de bägge institutens undervisning kunde fortgå jämnloppande — skulle vara villigt att lämna det önskade medgivandet.

En förutsättning för att serafimerlasarettets gymnastikavdelning skulle kunna begagnas för sjukgymnastutbildningen vore vidare, att dess lokaler vidgades. Detta syntes endast kunna ske genom en *nybyggnad vid lasarettet* eller genom en *ombyggnad* av vissa till detsamma hörande utrymmen. Innan man emellertid kunde fatta ståndpunkt till frågan om ny- eller ombyggnad, vore det nödvändigt att klargöra, under huru lång tid de behöfliga nya lokalerna skulle komma till användning. I detta avseende bleve denna byggnadsfråga beroende av frågan om karolinska sjukhusets och karolinska institutets nybyggnader, varför en erinran om denna senare byggnadsfråga och sjukgymnastutbildningens förhållande till densamma först måste göras.

Enligt statsmakternas beslut skulle i en icke alltför avlägsen framtid i första omgången vissa av de å serafimerlasarettet inrymda klinikerna, i andra omgången karolinska institutet och i tredje omgången serafimerlasarettet i dess helhet flyttas till det s. k. Norrbackaområdet. Därvid ställde sig frågan, i vilken omgång gymnastikavdelningen borde flyttas dit. Det nya karolinska sjukhusets gymnastikavdelning vore upptagen bland de avdelningar, som skulle vara färdiga till den första omgången, och direktionen ville för sin del förorda, att sjukgymnastutbildningen redan i första omgången flyttades dit. Till förmån för en snar sådan förflyttning talade ock den omständig-

heten, att vid serafimerlasarettet den för sjukgymnastutbildning så viktiga ortopediska avdelningen saknades, under det att man vid karolinska sjukhuset hade vanförestalten alldeles i närheten. Något hinder för en sådan förflyttning finnes ej; den omständigheten, att karolinska institutet ej samtidigt flyttade, utgjorde nämligen intet hinder för sjukgymnastikens dithflyttning, enär sjukgymnasteleverna vid den tidpunkt av utbildningen, då de skulle arbeta på sjukhuset vid Norrbacka — under andra och tredje lästerminerna — hade avslutat studierna i de teoretiska ämnena, och sålunda ej längre behövde besöka karolinska institutet. Då vidare enligt av sjukhuskommissionen erhållen uppgift den blivande gymnastikavdelningen vid Norrbacka beräknades vara färdig att tagas i bruk fem år efter det att byggnadsarbetet kommit i gång, vore tidpunkten, då denna möjlighet att erhålla goda lokaler för sjukgymnastutbildningen yppade sig, sålunda ej särdeles avlägsen, varför hänsyn måste tagas till denna omständighet.

Skulle det emellertid av någon anledning befinnas olämpligt att redan i första omgången överflytta sjukgymnastutbildningen till gymnastikavdelningen å Norrbacka, så komme dock även en annan möjlighet att förskaffa den goda lokaler genom den första utflyttningen att beredas. Vid överflyttandet av vissa kliniker från serafimerlasarettet till sjukhuset å Norrbacka komme nämligen avsevärda utrymmen, vilka synnerligen väl skulle lämpa sig till lokaler för sjukgymnastutbildningen, att bliva lediga å serafimerlasarettet. Något beslut om dessas framtida användningar vore ännu ej fattat, men även om en del av dem redan torde vara påtänkta för andra ändamål, syntes det vara sannolikt, att återstoden av dessa utrymmen skulle kunna få disponeras för gymnastikavdelningen, vilken i så fall även här skulle ha en möjlighet att vinna tillfredsställande lokaler. Även denna omständighet måste sålunda tagas i betraktande vid behandlingen av frågan om beredandet tillsvidare av lokaler för ifrågavarande undervisning.

Såsom av denna redogörelse för nybyggnadsplanerna för det medicinska läroverket i huvudstaden framginge, skulle ingalunda möjligheter saknas att inom en nära framtid vinna mycket goda slutliga lokaler för sjukgymnastundervisningen. Uppenbarligen vore emellertid förverkligandet av desamma beroende på de utredningar, som i detta avseende beträffande karolinska sjukhuset måste verkställas av dess byggnadskommission, beträffande serafimerlasarettet av dess direktion och karolinska institutets lärarkollegium. Då det emellertid förefölle direktionen sannolikt, att åtminstone i ettdera av dessa fall frågan om mera stadigvarande lokaler för sjukgymnastutbildning skulle kunna vinna en tillfredsställande lösning, ansåge den sig berättigad att förutsätta, att de lokaler, med vilka serafimerlasarettets gymnastikavdelning nu i första hand måste utvidgas för att kunna upptaga centralinstitutets sjukgymnastutbildning, skulle kunna betraktas som *provisoriska*. Då ett av gymnastikavdelningens läkare framlagt förslag icke torde hava utsikt att vinna bifall av direktionen för serafimerlasarettet, anslöte sig direktionen till ett av lasarettets styresman framlagt förslag, vilket gick ut på att bereda det behöfliga utrymmet genom en ombyggnad av lasarettets förutvarande direktörsbostad. Ehuru de så tillkomna lokalerna hade den olägenheten, att de ej stode i inomhusförbindelse med lasarettet i övrigt, kunde de dock enligt direktionens mening godtagas som ett provisorium för en kortare följd av år. Lokalfrågans lösning enligt det av sakkunniga år 1931 framlagda förslaget genom en nybyggnad ville direktionen ej motsätta sig, därest lasarettsdirektionen, som ju hade att svara för byggnadskostnaderna,

skulle påyrka densamma, men hölle före, att en så dyrbar åtgärd knappast vore av behovet påkallad.

Organisationen av den för centralinstitutets och karolinska institutets undervisning gemensamma gymnastikavdelningen skulle, enligt vad som vid samrådet med ombuden från lasarettet avtalats, vara så anordnad, att avdelningen finge en föreståndare för förvaltningen, tvenne läkare, den ene för medicinsk sjukgymnastik, den andre för kirurgisk sjukgymnastik, bägge samtidigt biträdande lärare vid gymnastiska centralinstitutet, samt sex gymnaster, vilka samtidigt tjänstgjorde som instruktionsgymnaster för centralinstitutets elever. Då två läkare vore nödvändiga, hade det syntts riktigast att avse den ene för den kirurgiska och den andre för den medicinska sidan av sjukgymnastiken, så att vardera grenen erhöle sin målsman på avdelningen. Antalet instruktionsgymnaster hade bestämts av den omständigheten, att lasarettet krävde så många gymnaster och att det torde ställa sig nödvändigt, att alla gymnaster deltog i undervisningen.

Läkare och gymnaster borde tillsättas av lasarettets direktion efter hörande av direktionen över gymnastiska centralinstitutet. De borde avlönas av lasarettet, men borde dessutom från centralinstitutet erhålla tillskott för sitt undervisningsarbete.

Som huvudlärare vid undervisningen skulle läraren i sjukgymnastik med sjukdomslära vid centralinstitutet vara verksam. Han skulle enligt den ovan uppgjorda organisationen med hänsyn till från lasarettets sida framställda önskemål ej hava något med sjukvården att göra.

För befordrandet av samarbetet syntes det direktionen vara mycket önskligt att, i enlighet med vad av statsutskottet vid riksdagen år 1932 föreslagits, den ene av de ledamöter av direktionen över gymnastiska centralinstitutet, vilka enligt gällande stadga skulle vara läkare, utsåges efter förslag av direktionen över serafimerlasarettet.

På grundval av förhandlingarna med ombuden för lasarettetsdirektionen har direktionen över gymnastiska centralinstitutet uppgjort följande

Förslag till avtal mellan serafimerlasarettet och gymnastiska centralinstitutet om undervisning av sjukgymnaster å serafimerlasarettets gymnastikavdelning.

§ 1.

Direktionen över lasarettet upplåter för undervisningen av centralinstitutets sjukgymnastelever dels dess gymnastikavdelning, dels föreläsningssal.

§ 2.

Undervisningen ledes av centralinstitutets lärare i sjukgymnastik med sjukdomslära.

§ 3.

Direktionen tillsätter och avlönar en läkare för medicinsk och en för kirurgisk sjukgymnastik samt sjukgymnaster. För sitt deltagande i undervisningen erhålla dessa ersättning från gymnastiska centralinstitutet.

§ 4.

Inventarier och förbrukningsartiklar tillhandahållas av serafimerlasarettet, som ock besörjer all behandling under ferier.

§ 5.

Gymnastiska centralinstitutets elever skola vara underkastade ordningsföreskrifter, vilka av lasarettsdirektionen utfärdas.

Direktionen över serafimerlasarettet anför i fråga om förslaget i denna del bland annat följande:

Direktionen funne föreliggande förslag till organisation av gymnastikavdelningen vid serafimerlasarettet och verksamheten vid densamma hava bestämda fördelar framför det av 1931 års sakkunniga framlagda, mot vilket direktionen på sin tid anförde allvarliga betänkligheter.

Vad först gällde det förslag till *avtal* mellan lasarettet och centralinstitutet, som uppgjorts efter samråd med direktionens delegerade, förutsatte lasarettsdirektionen, att läraren i sjukgymnastik, som skulle undervisa på lasarettets gymnastikavdelning och som icke skulle ha någon befattning med sjukvården, skulle vara underkastad de bestämmelser, som direktionen till upprätthållande av ordningen utfärdade.

Då förslaget förutsatte, att den blivande gymnastikavdelningen vid karolinska sjukhuset skulle kunna vara färdig att tagas i bruk fem år efter det byggnadsarbetet å sjukhuset kommit i gång och då den nya sjukgymnastutbildningen icke enligt förslaget kunde beräknas börja förrän den 1 september 1935, skulle således de *lokaler*, som för sjukgymnastikundervisningen nu borde anordnas vid lasarettet, ej komma till användning under längre tid än fyra år. Det låge då uppenbarligen vikt uppå, att kostnaderna därför gjordes så låga som möjligt. Att de ändock bleve rätt avsevärda kunde ej undvikas. Utredningens förslag, enligt vilket ökat utrymme för gymnastikavdelningen skulle erhållas genom ombyggnad av undervåningen i den forna direktörsbostaden, medförde enligt kostnadsberäkningarna en kostnad av 70,000 kronor vid en rätt genomgripande modernisering av byggnaden i fråga med hänsyn till ett mera permanent lokalbehov och en kostnad av 50,000 kronor, ifall lokalbehovet skulle bliva av endast provisorisk art, exempelvis avses för en tidrymd av fem år.

Till byggnadskostnaden måste som engångsutgift läggas kostnaden för lokalens utrustning för sitt nya ändamål, uppgående enligt verkställd beräkning till omkring 10,000 kronor, samt, om lokalen efter någon tid ej vidare skulle begagnas för gymnastikundervisning, kostnaden för dess försättande i för annat nyttigt ändamål användbart skick.

En följd av lokalens aptering till undervisning vore att åt de 19 befattningshavare, som för närvarande där hade bostad, måste beredas motsvarande förmån på annat sätt antingen genom förhyrande av bostäder utom lasarettet eller genom hyresersättning. Enligt nuvarande avlöningsförmåner skulle den sistnämnda uppgå till omkring 5,500 kronor om året. Förhyring av bostäder torde medföra en större utgift.

För undervisning åt såväl centralinstitutets som karolinska institutets elever skulle enligt förslaget anställas, jämte en av centralinstitutet helt avlönad lärare i sjukgymnastik med sjukdomslära, två läkare och sex instruktionsgymnaster, vilka alla skulle avlönas av lasarettet, men från centralinstitutet erhålla tillskott för sitt undervisningsarbete. Till lasarettets därav betingade årliga utgifter skulle ytterligare komma avlöning till vikarier under semestrar och till extra biträden under den tid av året, då centralinstitutets elever ej deltog i gymnastikbehandlingen, avlöning till erforderlig biträdespersonal samt kostnaden för inventarier och förbrukningsartiklar.

Summan av dessa avlöningar, i vilka ålderstillägg ej inräknats, och övriga utgifter kunde på detta stadium icke med någon säkerhet fastställas, men hade approximativt beräknats till 49,600 kronor, därav 9,600 kronor motsvarade föreslagen minskning i materielanslaget till gymnastiska centralinstitutet. Motsvarande årliga avlöning uppginge nu till nära 17,000 kronor. I utgifterna för inventarier och förbrukningsartiklar för den gamla lokalen inträdde ej någon förändring.

För lasarettet skulle således uppstå en årlig merutgift å 32,600 kronor. Om därtill lades ett belopp av 6,000 kronor, beräknat som ersättning för förlorade bostäder, stege utgiftsökningen till 38,600 kronor.

Då gymnastikavdelningen ej i detta fall vore avsedd att till behandling mottaga andra än å lasarettet ineliggande och från lasarettets polikliniker till gymnastikavdelningen hänvisade patienter, torde någon nämnvärd ökning ej kunna förväntas av den under de sista två budgetåren i medeltal per år inflytande inkomsten av gymnastiken, 17,600 kronor, ett belopp som således icke täckte ens de nuvarande utgifterna.

I den mån sjukvården kunde förbättras genom ökat tillfälle till gymnastikbehandling skulle däremot lasarettet beredas en förmån, till vilken vid fördelning av kostnaderna hänsyn borde tagas. Denna förmån torde dock ej kunna skattas högre än vad åtginge till avlöning åt en eller två sjukgymnaster utöver de nuvarande.

Återstoden av den årliga merutgiften torde däremot lika litet som ovan berörda kostnader för ombyggnader och utrustning kunna åligga lasarettet. De vore påkallade endast för undervisningen åt sjukgymnastelever och medförde för lasarettet icke annan förmån än eventuellt värdet av utrustningen vid tiden för provisoriets upphörande. Med hänsyn till gällande avtal torde under inga förhållanden Stockholms stad och län vara skyldiga deltaga i dessa kostnader.

Ett annat sätt än det ovan ifrågasatta att bereda erforderligt utrymme för sjukgymnastikundervisningen vore att i enlighet med det av 1931 års gymnastiksakkunniga framlagda förslaget uppföra en särskild byggnad. Därigenom skulle även allmänheten kunna beredas tillgång till av lasarettets nuvarande poliklinik oberoende gymnastisk behandling. Men såsom tidigare framhållits — av lasarettetsdirektionen i den 22 januari 1932 avgivet yttrande över de sakkunnigas framställning — skulle därav föranledda kostnader bliva så höga, att ingen utsikt finnes att på långt när täcka desamma genom inflytande behandlingsavgifter. Även om någon utsikt till förbättring härutinnan sedan dess inträtt, vore enligt direktionens mening densamma ej tillräcklig.

Karolinska institutets lärarkollegium anför, att samarbetet med serafimerlasarettet blott i en punkt syntes beröra karolinska institutets intressen. Det förutsattes nämligen, att karolinska institutet skulle lämna sitt medgivande till att serafimerlasarettets gymnastikavdelning upplätes jämväl till gymnastiska centralinstitutet. Materialtillgången hade av avdelningens förestandare förklarats tillräcklig härför och genom ombyggnad av förutvarande direktörsbostaden skulle för en beräknad kostnad av 70,000 kronor — eller därest lokalbehovet ansåges föreligga blott för fem år 50,000 kronor — behövligen utökning av utrymmet erhållas. Under sådana förhållanden funne sig kollegiet kunna lämna det begärda medgivandet.

Gymnastiska centralinstitutets lärarkollegium har rörande antalet sjukgymnaster anfört bland annat:

Enligt direktionens förslag skulle vid utbildningen i sjukgymnastik tjänstgöra tre läkare och sex instruktionsgymnaster, eller 9 lärare på 20 elever. Detta syntes kollegiet onödigt, icke minst i jämförelse med det mycket snävt tilltagna antalet lärare för gymnastiklärarutbildningen.

Kollegiet ansåge, att de gymnaster, som icke speciellt behövdes för undervisningen av centralinstitutets elever, helt borde sättas på sjukhusets stat.

Kollegiet ansåge, att endast tre instruktionsgymnaster vore behövliga för detta ändamål.

Statskontoret har beträffande formerna för samarbetet mellan centralinstitutet, å ena sidan, samt karolinska institutet och serafimerlasarettet, å den andra, ansett sig icke hava något att erinra, enär ifrågavarande samarbete otvivelaktigt vore ägnat att nedbringa kostnaderna för sjukgymnasternas utbildning. Dock ville statskontoret betona, att ett provisoriskt ordnande av lokaler vid serafimerlasarettet torde komma att medföra icke obetydliga utgifter även för statsverket, utan att en definitiv lösning av lokalfrågan därmed vunnits.

Byggnadsstyrelsen har i fråga om dispositionen av serafimerlasarettets lokaler samt förslaget om ombyggnad av serafimerlasarettets förutvarande direktörsbostad anfört bland annat:

Med hänsyn till att förläggningen av institutets undervisning i sjukgymnastik till serafimerlasarettets gymnastikavdelning kunde väntas få endast provisorisk karaktär funne sig byggnadsstyrelsen icke kunna tillstyrka, att den för ändamålet erforderliga utvidgningen av denna avdelnings lokaler åvägabragtes genom en nybyggnad, vilken enligt verkställd kostnadsutredning skulle draga en så avsevärd kostnad som 180,000 kronor. I likhet med direktionen funne sig byggnadsstyrelsen däremot böra förorda, att lokalutvidgning åstadkommes genom en ombyggnad av den förutvarande direktörsbostaden vid lasarettet. Denna lägenhet kunde nämligen icke i och för sig anses vara särskilt lämplig såsom bostad, då densamma vore belägen direkt på marken utan källare under, men torde utan större förändringar kunna provisoriskt utnyttjas för nu ifrågakomna ändamål. Beträffande det av arkitekten Birch-Lindgren utarbetade förslaget till ombyggnad av nämnda bostadslägenhet hade byggnadsstyrelsen i huvudsak icke något att erinra. Visserligen vore det önskvärt om trappan till bostaden i våningen över denna lägenhet kunde erhålla en från undervisningslokalerna helt skild entré utifrån, men funne sig byggnadsstyrelsen, med hänsyn till undervisningslokalernas provisoriska karaktär, icke böra framställa något yrkande i detta avseende. Beträffande de till 50,000 kronor beräknade kostnaderna för genomförandet av de i förslaget ingående byggnadsarbetena, vilka vore avsedda att utföras på enklast möjliga sätt, hade byggnadsstyrelsen icke något att erinra.

Sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 8 december 1933 anbefallt *direktionen* över *gymnastiska centralinstitutet* och *karolinska sjukhusets byggnadskommitté* att avgiva förslag beträffande förläggande till det för karolinska

sjukhuset avsedda området å Norrbacka av de för sjukgymnastutbildningen erforderliga lokalutrymmena, hava nu direktionen och kommittén, med bifogande av en skissritning, i avgivet yttrande härom anfört bland annat följande.

Med hänsyn till innebörden av statsmakternas beslut om uppförande å Norrbackaområdet av karolinska sjukhuset och nya lokaler för karolinska institutets teoretiska institutioner hade redan på tidigt stadium fråga uppkommit om utnyttjande av de resurser, som nämnda sjukhus komme att erbjuda för utbildningen av sjukgymnaster.

I de av riksdagen godkända planerna för sjukhusets första etapp inginge jämväl anordnande av en gymnastikavdelning i sjukhusets centralbyggnad. Vid arbetet med utformandet av mera detaljerade ritningar för centralbyggnaden hade kommittén haft sin uppmärksamhet riktad på spørsmålet om omförmälda avdelnings tagande i anspråk jämväl för sjukgymnastutbildningen och för detta ändamål under arbetets fortgång i samråd med representanter för gymnastiska centralinstitutet och andra sakkunniga sökt utforma avdelningen på sådant sätt, att den skulle motsvara de krav, som ur sjukgymnastutbildningens synpunkt kunde göras gällande.

Gymnastikavdelningen vore avsedd för behandling såväl av sjukhusets ineliggande patienter som av polikliniska patienter. Avsikten vore att de medicine studerande här skulle undervisas i de olika sjukgymnastiska behandlingsformerna. Såsom förut antytts vore den planlagd på sådant sätt, att den jämväl skulle kunna bereda utrymme för utbildning av sjukgymnaster. I utlåtandet redogöres under hänvisning till bilagda ritningar för föreliggande planer till gymnastikavdelning, varefter framhålles, att vid de överläggningar, som ägt rum mellan direktionen och kommittén, direktionen för sin del funnit, att gymnastikavdelningen, sådan den av kommittén planlagts, med hänsyn till de olika i densamma ingående lokalernas storlek, läge och beskaffenhet i övrigt till fullo motsvarade de krav, som gjorde sig gällande för sjukgymnastutbildningens ändamålsenliga anordnande och bedrivande. Direktionen hade dock velat framhålla önskvärdheten, att vissa till avdelningen hörande reservutrymmen icke utnyttjades för andra ändamål utan reserverades för att framdeles tagas i anspråk för sjukgymnast-elevernas räkning. Detta önskemål hade kommittén ansett sig böra tillmötesgå.

Det vore emellertid att märka, att gymnastiksal, i vilken eleverna skulle kunna erhålla friskgymnastik, ej — såsom varit önskvärt — lämpligen kunde anordnas inom sjukhuset. En sådan finge sålunda, därest gymnastiska centralinstitutets byggnad icke förlades i närheten av karolinska sjukhuset — vilket ur flera synpunkter kunde vara fördelaktigt — på annat sätt anskaffas, t. ex. genom förhyrande av en passande lokal i omgivningen.

En förläggning av sjukgymnastutbildningen till karolinska sjukhuset, varest enligt vad som förut framhållits lämpliga lokaler funnes att tillgå, vore tvivelsutan ägnat att medföra många fördelar. I första rummet borde då nämnas dess anslutande till gymnastikavdelningen och utnyttjandet av avdelningens omfattande patientmaterial. Vidare framhölles betydelsen för sjukgymnastutbildningen av den till källarvåningen förlagda fysioterapeutiska avdelningen med dess skiftande behandlingsformer och det samarbete, som måste äga rum emellan nämnda två avdelningar. Därest, som ifrågasatts, en avdelning för reumatiskt sjuka komme att med bidrag från pensions-

styrelsen uppföras vid sjukhuset, tillfördes sjukgymnastutbildningen ett för densamma alldeles särskilt värdefullt material. Vidare påpekades, att vanförestalten i Stockholm, till vars ortopediska klinik eleverna torde komma att få en del av sin utbildning förlagd, låge vid Norrbacka på ett ringa avstånd från sjukhuset.

Vad slutligen anginge frågan om tidpunkten, då gymnastikavdelningen inom karolinska sjukhuset kunde tagas i bruk för sitt ändamål, erinrades därom, att arbetet med sjukhusets uppförande för närvarande avstannat i anledning av rådande arbetskonflikt inom byggnadsfacket. Huru lång tid som åtginge efter det arbetet återupptagits vore i främsta rummet beroende på storleken av de årliga penningmedel, som de anslagsbeviljande myndigheterna ställde till förfogande för sjukhusföretaget. Under förutsättning att arbetet med sjukhusets uppförande kunde bedrivas i normal takt hade kommittén ansett sig kunna beräkna, att centralbyggnaden vore färdig ungefär fem år efter det att arbetet ånyo igångsatts.

Direktionen och kommittén meddela sammanfattningsvis, att för utbildning av sjukgymnaster lämpliga lokaler, innefattande jämväl en sjukgymnastisk poliklinik, funnes planlagda inom karolinska sjukhuset att komma till utförande i första byggnadsetappen.

*Departement-
schefen.*

Föreliggande förslag till samarbete med serafimerlasarettet torde onekligen i betydande grad underlätta sjukgymnastutbildningens ändamålsenliga bedrivande. Det torde dessutom vara ägnat att i görligaste mån nedbringa statens utgifter för detta utbildningsändamål. Förslaget synes i huvudsak överensstämma med de grundlinjer, för vilka statsutskottet vid 1932 års riksdag uttalat sig. Myndigheterna hava icke haft något att erinra i fråga om huvudpunkterna i förslaget, och även jag anser mig böra ansluta mig till detsamma. Det torde emellertid böra ankomma på Kungl. Maj:t att efter hörande av bland andra lasarettsdirektionen närmare besluta rörande formerna för samarbetet.

Enligt förslaget skall den ekonomiska sidan av samarbetet mellan lasarettet och centralinstitutet ordnas på så sätt, att lasarettet tillhandahåller erforderliga lokaler och inventarier, står för driftkostnaderna samt uppbär alla inkomster av gymnastikavdelningen. De två läkarna samt de sex instruktionsgymnasterna skola avlönas av lasarettet men skola dessutom enligt förslaget från centralinstitutet erhålla tillskott i form av arvode för undervisningsarbetet. Föreståndaren däremot skall avlönas på centralinstitutets stat. Serafimerlasarettets direktion har beräknat, att omorganisationen för lasarettet kommer att vålla en årlig merutgift av 38,600 kronor. Lasarettsdirektionen förväntar ej någon ökning av de nu inflytande inkomsterna från gymnastikavdelningen men framhåller å andra sidan, att lasarettet genom omorganisationen skulle beredas vissa förmåner genom de ökade tillfällena till gymnastikbehandling — en förmån, som dock icke skattas högre än avlöningen till en å två sjukgymnaster utöver de nuvarande. Enligt direktiönens mening bör varken återstoden av den årliga merutgiften eller kostna-

derna för ombyggnader och utrustning åvila lasarettet och ej heller bidrag därtill lämnas av Stockholms stad eller län.

För egen del har jag ingenting att erinra emot utredningens förslag till fördelning av kostnaderna mellan lasarettet och centralinstitutet. Det må framhållas, att dessa kostnader måste bestridas från gymnastiska centralinstitutets stat och alltså åvila statsverket, ifall icke, såsom föreslagits, lasarettet gäldar desamma. I princip måste jag därför biträda lasarettens direktions uppfattning, att de merutgifter, som förorsakas lasarettet genom sjukgymnastutbildningens förläggande dit, icke rimligen böra bestridas av lasarettets medel. Av denna anledning lär det bliva nödvändigt att höja det till lasarettet utgående statsbidraget med det belopp, som motsvarar nyssnämnda merutgifter med frändragande av skälig ersättning för de förmåner, som lasarettet kommer att åtnjuta genom sjukgymnastutbildningens förläggande till lasarettet. Då sjukgymnastutbildningen enligt den nya ordningen, såsom av det efterföljande framgår, icke kommer att påbörjas förrän höstterminen 1935, är det emellertid icke nödvändigt att beräkna en ökning av det för budgetåret 1934/1935 av Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln i årets statsverksproposition för serafimerlasarettet föreslagna extra statsbidraget.

Antalet instruktionsgymnaster har bestämts till så många som sex av den anledningen, att lasarettet ansetts behöva detta antal gymnaster. Ett så stort antal instruktionsgymnaster är sålunda icke erforderligt med hänsyn till undervisningens behov. Särskilda tilläggsarvoden skola från centralinstitutets stat utgå till dessa instruktionsgymnaster utöver den avlöning, som tillkommer dem från lasarettet. Dessa förhållanden böra enligt min mening beaktas vid nyssnämnda framtida ökning av anslaget till serafimerlasarettet.

Såsom av det föregående framgår, torde det kunna beräknas, att sjukgymnastavdelningen vid serafimerlasarettet om fem år kan förläggas till karolinska sjukhuset å Norrbackaområdet. De nu för sjukgymnastutbildningen erforderliga ökade lokalerna inom serafimerlasarettet böra av denna anledning endast provisoriskt iordningställas. Enligt den av myndigheterna enhälligt biträdda uppfattningen bör detta lämpligen ske genom ombyggnad av den förutvarande direktörsbostaden, vilket arbete beräknats kosta omkring 50,000 kronor. Då spørsmålet härom bör bli föremål för närmare övervägande, varvid även bör undersökas, huruvida det är möjligt att genom någon annan anordning vinna någon billigare lösning, är jag icke beredd att redan nu framlägga något förslag angående kostnader för lokaler.

4. Undervisningen vid det omorganiserade gymnastiska centralinstitutet.

Jag övergår nu till att behandla frågan om undervisningen vid det omorganiserade centralinstitutet och vill då först redogöra för direktionens förslag rörande de olika undervisningsgrenarna m. m.

Gymnastiklärarlinjen.

I fråga om *undervisningen å gymnastiklärarlinjen* anför direktionen bland annat följande:

Direktionen anser, att läsåret för denna linje borde taga sin början den 1 september och avslutas den 21 nästföljande juni, med uppehåll för jul- och påskferier. Höstterminen skulle komma att omfatta 16 effektiva arbetsveckor, vårterminen 22. Med avseende på utbildningen i idrott vore det ändamålsenligt att i viss utsträckning sammanföra densamma till tvenne perioder, en för vinteridrott och en för sommaridrott. Härunder skulle ingen annan undervisning förekomma. Den senare borde förläggas till tiden $\frac{24}{5}$ — $\frac{21}{6}$. För vinteridrottsperioden, om 2 veckor, syntes ingen exakt tidpunkt kunna angivas. Den komme sannolikt att infalla under mars månad. För idrottsundervisningen borde ytterligare upptagas ett antal s. k. idrottsdagar, förslagsvis 6, inlagda på lämpliga tidpunkter under läsåret. Dessa idrottsdagar skulle avse bland annat att möjliggöra för eleverna att i viss utsträckning tjänstgöra som biträden vid ledning av övningarna under idrottsdagarna vid institutets övningskolor. Efter frändragande av dessa för idrottsundervisningen direkt anslagna dagar skulle återstå för den övriga undervisningen 31 effektiva arbetsveckor.

Flera av de olika utredningarna hade tidigare framhållit önskvärdheten av att undervisningsveckans längd i allmänhet ej borde överstiga omkring 30 timmar. Direktionen ansåge, att detta önskemål, i den mån det vore möjligt, borde vid uppgörandet av undervisningsplanerna beaktas.

Beträffande undervisningsämnenas antal, benämning och omfattning anslöte sig direktionen i huvudsak till sakkunniga av 1927 och 1931 med de ändringar, som kunde betingas av den fullständigare linjeklyvningen. Där av detta eller andra skäl någon mera betydande avvikelse från dessa förslag ifrågasatts, hade direktionen anfört särskilda orsaker härför.

Undervisningsämnena för friskgymnastlinjen borde vara: Fysiologi, anatomi, pedagogisk gymnastik, omfattande teori med demonstrationer, praktik, undervisning, lek och idrott, omfattande teori, praktik, undervisning, psykologi och pedagogik, hälsolära, samaritlära, röstbehandling, ortopedisk hållningslära.

Direktionen redogör utförligt för sin mening rörande undervisningens omfattning i de olika undervisningsämnena, i vilket avseende jag tillåter mig hänvisa till handlingarna i ärendet, samt återgiver därefter följande

Förslag till timplan för gymnastiklärarlinjen.

	1:a året	2:a året	Summa
Fysiologi	63	105	168
Anatomi	75	—	75
Gymnastik: teori	158	167	325
praktik	157	157	314
undervisning	189	189	378
Lek och idrott	217	217	926 ¹
vinteridrott	72	72	
idrottsdagar	30	30	
sommaridrott	144	144	
Psykologi och pedagogik	56	52	108
Hälsolära	32	—	32
Ortopedisk hållningslära	—	25	25
Samaritlära	16	—	16
Röstbehandling	12	—	12
	<hr/> Summa 1,221	1,158	2,379
Arbetsveckor	38	38	76
Arbetstimmar per vecka	32,1	30,5	31,3

¹ För kvinnliga avdelningen 826 timmar.

Direktionen har i sin utredning i avseende på *fäktundervisningen* erinrat, att 1931 års sakkunniga föreslagit obligatorisk undervisning i florettfäktning under 50 timmar för de civila manliga eleverna samt frivillig undervisning för dem av dessa elever, som så önskade, i samma ämne under ytterligare 70 timmar.

Direktionen ansåge för sin del, att 50 timmar vore för litet för att bi-bringa eleverna nödig utbildning. Å andra sidan skulle införandet av en obligatorisk utbildning omfattande 120 undervisningstimmar belasta schemat med ytterligare mer än 3 veckotimmar under ett helt läsår, motsvarande omkring 13 procent av hela den tid, som vore anslagen till all annan idrott sammanlagt. Därtill komme, att införandet av obligatorisk fäktning i denna utsträckning antingen måste kräva, att kompetenskrav på lärarskicklighet i just denna idrottsgren måste fastställas för åtminstone en av idrottslärarna, vilket kunde komma att starkt begränsa möjligheterna för val av lärare, eller fordra anställandet av särskild lärarkraft för detta ändamål. Då därtill fäktning numera icke vore ett obligatoriskt skolämne, måste direktionen med beklagande avstå från att föreslå bibehållandet av fäktning som obligatorisk undervisningsämne. Därest utbildningstiden för gymnastiklärare skulle i framtiden komma att utvidgas, vore direktionen givetvis beredd att upptaga frågan till förnyad prövning. I den mån det redan under nuvarande förhållanden kunde finnas lämpligt eller möjligt, ville direktionen överväga möjligheten av en frivillig utbildning i detta ämne.

I särskilt yttrande rörande direktionens förslag i fråga om fäktundervisningen har ledamoten av direktionen, laboratorn *E. Abramson* anfört, att då det för idrotten anslagna timantalet samt förhållandena i övrigt vid det

omorganiserade centralinstitutet medgåve, att i idrottsundervisningen även kunde inrymmas fäktning i den utsträckning, som angivits av 1931 års sakkunniga, han anslöte sig till vad dessa sakkunniga i berörda avseende anfört.

Rörande samma fråga har direktionens ordförande, professorn *W. Nordenson* i särskilt yttrande anfört:

Fäktning borde enligt hans förmenande bibehållas som obligatoriskt ämne för gymnastiklärarlinjen. Ehuru fäktningen ej vore obligatorisk i skolorna, bedrevs den i dem frivilligt i stor utsträckning, och det skulle vara till skada för denna idrottsgren, om gymnastiklärare utginge utan någon förmåga att lämna biträde åt denna frivilliga fäktning. Undervisning i fäktning borde därför ingå i av 1931 års sakkunniga förordad omfattning.

Vad angår *inträdesfordringarna* må erinras, att dessa för närvarande äro olika för manliga och kvinnliga elever. De förra skola hava avlagt studentexamen, de senare innehava s. k. normalskolekompetens. 1924 års sakkunniga föreslog, att som villkor för civila elevers inträde skulle gälla studentexamen eller folkskolläraryxamen, lika för män och kvinnor. 1927 års sakkunniga uppställde som allmän regel fordran på studentexamen, med vissa särskilda kvalifikationer, nämligen dels i ämnena matematik, fysik och biologi minst betyget godkänd å latinlinjen, dels i ämnet kemi minst betyget godkänd å reallinjen. 1929 års sakkunniga framhöllo, att det naturligtvis kunde vara en stor fördel med fullt enhetliga fordringar för alla elever. Man borde emellertid ej skruva upp inträdesfordringarna, om det ej visade sig behövt. Kvinnliga elever utan studentexamen hade från gymnastiska centralinstitutet och de legitimerade instituten under årens lopp utbildats utan att det veterligt försports någon klagan på för klen allmän utbildningsnivå eller på svårigheter att bibringa dessa samma utbildning som studenterna.

Vid 1931 års riksdag var frågan om inträdesfordringarna föremål för uppmärksamhet. Första kammaren beslöt bifalla Kungl. Maj:ts av statsutskottet då tillstyrkta förslag, att för manliga civila elever skulle fordras studentexamen, för kvinnliga elever normalskolekompetens, i båda fallen med viss komplettering i naturvetenskapliga ämnen. Andra kammaren uttalade sig däremot för att realexamen (med nämnda komplettering) borde uppställas som inträdesfordran.

Sedan frågan sålunda genom kamrarnas olika beslut fallit, uppställde 1931 års sakkunniga som inträdesfordringar, lika för män och kvinnor, studentexamen med vitsordet minst betyget godkänd i fysik, biologi med hälsolära samt kemi efter fordringar för examen å latingymnasiet samt intyg om kunskaper i matematik motsvarande vitsord i detta ämne vid flyttning till latingymnasiets näst högsta ring. Vidare skulle den, som genom intyg kunde styrka sig dels äga motsvarande kunskaper i ovannämnda ämnen, dels ock i två levande språk äga sådana kunskaper och färdigheter, som sätta sökanden i stånd att på ett tillfredsställande sätt följa och tillgodogöra sig undervisningen, äga tillträde till institutet.

I yttrande över sakkunnigas betänkande föreslog skolöverstyrelsen, att behörighet till inträde vid gymnastiska centralinstitutet skulle tillkomma:

a) den som avlagt godkänd realexamen och i denna examen eller i sedermera undergången fyllnadsprövning erhållit minst betyget godkänd i samtliga å timplanen för realskolans högsta klass upptagna läroämnen utom franska samt dessutom genom vitsord, förvärvat på enahanda sätt som är föreskrivet rörande fyllnadsprövning efter avlagd studentexamen, erhållit minst betyget godkänd i ämnena fysik, kemi och biologi med hälsolära efter fordringar för studentexamen;

b) den som erhållit godkänt avgångsbetyg från kommunal eller enskild flickskola med normalskolekompetens med minst betyget godkänd i två främmande levande språk samt dessutom i fråga om ämnena fysik, kemi och biologi med hälsolära fyller de under mom. a) angivna fordringarna;

c) den som avlagt godkänd studentexamen samt i denna examen eller i sedermera undergången fyllnadsprövning erhållit minst betyget godkänd i ämnena fysik, kemi och biologi med hälsolära efter fordringarna för studentexamen;

d) den som avlagt folkskolläraryxamen samt i denna examen eller i sedermera undergången efterprövning erhållit minst betyget med beröm godkänd i ämnena fysik, kemi och biologi med hälsolära, matematik samt tyska och engelska språken;

e) den som förvärvat den behörighet till ämneslärarinnebefattning vid allmänt läroverk, som vid högre lärarinneseminarier avlagd avgångsexamen avser att meddela, samt i denna examen erhållit minst betyget godkänd i ämnena fysik med astronomi, kemi med mineralogi och geologi, zoologi och botanik.

Statsutskottet vid 1932 års riksdag ansåg, att samma villkor borde uppställas, vare sig det gällde män eller kvinnor, frisk- eller sjukgymnaster samt förordade i anledning av väckt motion (II: 460) skolöverstyrelsens sistnämnda förslag.

Direktionen anför nu i sin föreliggande utredning bland annat följande:

Anledning att sänka de nuvarande fordringarna för män föreläge enligt direktionens mening i och för sig ej. Då emellertid krav framstälts på lika inträdesfordringar för män och kvinnor, uppstode frågan, i vad mån en höjning av fordringarna för kvinnor eller sänkning av fordringarna för män till vinnande av likställighet borde vidtagas. Vad som vore ägnat att väcka betänkligheter mot en höjning av inträdesfordringarna för kvinnor till studentexamen vore, att kvinnor under nuvarande förhållanden kunde utbildas sig och vinna befordran till vissa ämneslärarinnetjänster utan studentexamen, och den oegentligheten skulle då uppstå, att för gymnastikläraryxamen kraven på skolbildning skulle vara större än för ämnesläraryxamen. Då emellertid möjligheterna för vinnande av behörighet till lärarinnetjänst utan studentexamen starkt ifrågasatts till avveckling, funne direktionen, att detta skäl ej kunde tillmätas samma bärkraft som tidigare. Då vidare studentexamen i allt större utsträckning kommit att ersätta normalskolekompe-

tens som den normala avslutningen på kvinnlig skolbildning, syntes några starkare betänkligheter mot en höjning av inträdesfordringarna till avlagd studentexamen även för kvinnor icke föreligga.

Under alla förhållanden funne direktionen att de nu för kvinnor gällande inträdesfordringarna vore för låga, särskilt med hänsyn till de starkt ökade krav på underbyggnad i de matematiskt-naturvetenskapliga ämnena, som ej minst den föreslagna omfattande lärokursen i fysiologi erfordrade. Skulle nuvarande inträdesfordringar för kvinnor bibehållas, måste de oundgängligen utökas med fyllnadsbetyg i enlighet med fordringarna i studentexamen å endera linjen i ämnena fysik, kemi och biologi med hälsolära. Av samma grunder måste realexamen utökas med fyllnadsbetyg i dessa tre ämnen. Ur undervisningens synpunkt torde de nödvändiga kraven på underbyggnad därmed vara uppfyllda.

Med tanke på de mindre gynnsamma erfarenheterna av beskaffenheten av de genom enstaka fyllnadsprövningar vunna kunskaperna, måste man dock ställa sig något tveksam mot förslaget om fyllnadsprövning i så många ämnen och sätta i fråga, huruvida man ej borde taga steget fullt ut och, med bibehållande av studentexamen som inträdesfordran för män, uppställa samma fordran även för kvinnor. För detta talade ock, att det mått av allmänbildning, som en fullständig studentexamen skänkte, vore av betydelse för gymnastikläraren i hans framtida lärargärning och att den studievana, som avläggandet av studentexamen bibringade, skulle för eleverna vara till nytta vid studierna å centralinstitutet. Då slutligen härtill komme, att mycket starka krav från av frågan berörda yrkesgrupper framstälts på uppställandet av studentexamen som inträdesfordran och att den omständigheten, att de tidigare uppställda lägre kraven på inträdesfordran till stor del vore orsakade av att kraven, som då vore gemensamma för bägge linjerna, annars skulle bli orimligt höga för sjukgymnasterna, ansåge sig direktionen efter tvekan kunna föreslå, att studentexamen med godkänt betyg i ämnena fysik, kemi och biologi med hälsolära uppställdes som fordran för inträde å gymnastiklärarlinjen.

Beträffande frågan om folkskollärarnas tillträde till institutet ville direktionen åberopa skolöverstyrelsens yttrande i anledning av 1931 års sakkunnigbetänkande, vari framhölles att ett dylikt tillträde vore önskvärt med hänsyn till folkskolans behov av facklärare i gymnastik. Direktionen föresloge därför, att centralinstitutet måtte öppnas för folkskollärarna och anslöte sig beträffande de fordringar, som skulle uppställas på ifrågavarande examen, till vad skolöverstyrelsen föreslagit.

Direktionen anslöte sig jämväl till skolöverstyrelsens mening, att behörighet till inträde vid institutet även skulle tillkomma den som förvärvat den behörighet till ämneslärarinnebefattning vid allmänt läroverk, som vid högre lärarinneseminarier avlagd avgångsexamen avsåge att meddela samt i denna examen erhållit minst betyget godkänd i fysik med astronomi, kemi med mineralogi och geologi, zoologi och botanik.

I fråga om inträdesvillkoren å gymnastiklärarlinjen har ledamoten av direktionen, laboratorn *E. Abramson* i särskilt yttrande anfört:

Då direktionen ansett, att de av skolöverstyrelsen i yttrande över 1931 års sakkunnigbetänkande uppställda inträdesfordringarna med avseende på föregående skolbildning ur undervisningens synpunkt vore tillräckliga, borde behörighet till inträde jämväl tillkomma:

a) den som avlagt godkänd realexamen och i denna examen eller i sedermera undergången fyllnadsprövning erhållit minst betyget godkänd i samtliga å timplanen för realskolans högsta klass upptagna läroämnen utom franska samt dessutom genom vitsord, förvärvat på enahanda sätt som är föreskrivet rörande fyllnadsprövning efter avlagd studentexamen, erhållit minst betyget godkänd i ämnena fysik, kemi och biologi med hälsolära efter fordringar för studentexamen;

b) den som erhållit godkänt avgångsbetyg från kommunal eller enskild flickskola med normalskolekompetens med minst betyget godkänd i främmande levande språk samt dessutom i fråga om ämnena fysik, kemi och biologi med hälsolära fyller de under mom. a) angivna fordringarna.

I fråga om *antalet elever* anför direktionen följande:

Sakkunniga av år 1924 utgingo vid uppgörandet av planen för institutets framtida organisation från, att vid institutet årligen skulle mottagas omkring 60 nya elever, varav omkring hälften manliga och hälften kvinnliga. Av de manliga skulle 10—12 beräknas vara i kommandoväg beordrade elever. Till denna beräkning anslöto sig sakkunniga av år 1927 och av år 1931. Direktionen hade på den tid, som stått till buds, icke kunnat utföra någon noggrann beräkning över det behov av gymnastiklärarbefattningar, som kunde föreligga. Vid bestämmandet av antalet erforderliga elevplatser syntes en noggrann dylik beräkning för närvarande ej vara behövlig, därför att en och samma organisation givetvis vore tillräcklig för ett inom vissa tämligen vida gränser varierande elevantal. Direktionen hade vid de följande beräkningarna utgått från, att å friskgymnastiklinjen antalet civila manliga elever skulle bliva omkring 15, antalet kvinnliga omkring 20 per år.

Enligt gällande bestämmelser, anför direktionen, ägde den, som fullständigt genomgått gymnastiklärarkursen och däröver erhållit betyg, kompetens till gymnastiklärarbefattningar vid alla offentliga läroverk i riket. Enligt stadgan för statens folkskoleseminarier erfordrades avlagd gymnastikdirektörsexamen för behörighet till gymnastiklärarbefattning därstädes. Direktionen hade ansett sig böra framhålla, att för framtiden avlagd gymnastiklärarexamen borde medföra behörighet till gymnastiklärarbefattningar vid alla offentliga undervisningsanstalter, folkskoleseminarierna inbegripna, och att i intet fall finge uppställas fordran på genomgång av både gymnastiklärar- och sjukgymnastkurs vid institutet.

Sjukgymnastlinjen.

I fråga om *undervisningen å sjukgymnastlinjen* anför direktionen bland annat:

Med avseende på terminsindelning och ferier ansåge direktionen i överensstämmelse med vad som föreslagits för friskgymnastlinjen, att höstterminen borde omfatta 16 veckor från början av september till mitten av december. Vårterminen om 20 veckor från mitten av januari till slutet av maj borde bibehållas. Intagning av elever skulle ske i början av höstterminen. Den första höstterminen skulle avses huvudsakligen för undervis-

ningen i de teoretiska ämnena, de bägge följande terminerna för de praktiska ämnena. Ferierna finge ej tilltagas allt för korta i betraktande av det ansträngande arbete, som komme att krävas av eleverna, och någon inskränkning av dem för uppehållandet av gymnastikavdelningens verksamhet vore ej påkallad, då lasarettet såsom tillförene komme att ombesörja verksamhetens uppehållande under mellanterminerna.

I anslutning till vad tidigare utredningar föreslagit ansåge direktionen, att följande läroämnen borde ingå i undervisningen å sjukgymnastlinjen: fysiologi, anatomi, allmän patologi, hygien, sjukdomslära, sjukgymnastikens propedeutik, sjukgymnastikens klinik och poliklinik, sjukgymnastikens praktik, pedagogisk gymnastik och samaritlära. Därjämte borde undervisning förekomma i vissa sjukgymnastiska specialämnena jämte sjukgymnastikens hjälpmetoder.

I fråga om vad direktionen anfört rörande de olika ämnenas omfattning hänvisar jag till handlingarna i ärendet. Enligt direktionens förslag skulle sjukgymnastlinjens timplan bliva följande:

Timplan för sjukgymnastlinjen.

	Ht.	Vt.	Ht.	Summa	
Fysiologi	96	—	—	96	
Anatomi	128	—	—	128	
Friskgymnastik, teori och praktik . .	96	—	—	96	
Allmän patologi	32	—	—	32	
Samaritlära	15	—	—	15	
Hälsolära	32	—	—	32	
Sjukdomslära	—	120	96	216	
Demonstrationer av patienter	—	120	96	216	
Allmän sjukgymnastik	48	—	—	48	
Sjukgymnastisk praktik	—	300	288	588	
Medicinska specialkurser	—	80	—	80	
	Summa	447	620	480	1,547
Veckor	16	20	16	52	
Arbetstimmar per vecka	28,0	31	30	29,8	

Institutets föreståndare, majoren *G. Winroth* anför i särskilt yttrande i fråga om friskgymnastikens ställning å sjukgymnastlinjen:

Förslaget upptog för friskgymnastik endast 96 timmar, förlagda till första terminen. Föregående utredning hade fäst betydligt större vikt vid det inbördes sambandet mellan frisk- och sjukgymnastiken än den nuvarande direktionen. Reservanten hade dock icke tillräcklig erfarenhet i frågan för att mot densamma hävda en avvikande mening.

Däremot ansåge han, att institutet, som i sin undervisning framhölle friskgymnastikens betydelse för alla yrkesgrupper, ej rimligen kunde för sina egna elever organisera en utbildningslinje, å vilken friskgymnastik ej ens under form av motionsgymnastik förekomme på ett helt år. Det arbete, som sjukgymnasterna hade, syntes tvärtom i sällsynt hög grad fordra friskgymnastik som motvikt. Friskgymnastik hade därför bort inläggas med

två lektioner per vecka under andra och tredje terminerna, således med respektive 40 och 32 lektioner. En ökning av veckotimantalet från omkring 30—32 till omkring 32—34 syntes härigenom bliva nödvändig. Någon större olägenhet härav för sjukgymnastlinjens elever, som under andra och tredje terminerna skulle åläggas jämförelsevis lindriga teoretiska studier, torde icke uppstå. Ansåges det emellertid olämpligt, ville reservanten med hänsyn till frågans enligt hans åsikt stora betydelse föreslå en annan utväg, nämligen att minska undervisningstimmarna i sjukdomslära och i demonstration av patienter i erforderlig grad, d. v. s. under andra terminen för båda ämnena från 120 till 100, och under tredje terminen från 96 till 80 timmar.

Den erfarenhet han skaffat sig om undervisningen och undervisningsmöjligheterna i dessa ämnen, talade för att en sådan minskning vore möjlig.

Den enda av de senare utredningarna, som behandlat frågan om *inträdesfordringarna* uteslutande från sjukgymnastutbildningens synpunkter, är den som verkställdes av 1929 års sakkunniga. De ansågo, att den nuvarande övre åldersgränsen för inträde till institutet — fyllda trettio år — borde bibehållas, och att som undre gräns skulle — då en viss grad av mognad borde förefinnas hos den, som skall handhava sjuka — sättas fyllda nitton år. I fråga om kroppsbeskaffenheten föreslogs, att sökanden borde hava en frisk och stark kropp och vara fri från besvärande lyten och vanförhet; med avseende på föregående skolutbildning ansågos nuvarande bestämmelser böra bibehållas. De framkastade vidare tanken, att ett visst mått av föregående tjänstgöring på sjukhus vore önskligt och uttalade, att sådan visserligen ej borde göras tvungen, men att den väl borde utgöra en merit för vinnande av inträde.

Direktionen anför i denna sak bland annat:

Direktionen anslöte sig till den sålunda föreslagna nedre åldersgränsen, fyllda nitton år, men ville föreslå den övre gränsens bibehållande vid fyllda trettio år. Med avseende på föreskrifterna om kroppsbeskaffenheten ansågo direktionen de nuvarande föreskrifterna böra bibehållas, dock ville den framhålla, att de borde tolkas med hänsyn till det sjukgymnastiska arbetet och sålunda ej så strängt som för friskgymnaster. Den erforderliga skolbildningen ansågo direktionen kunna sättas till normalskolekompetens eller realexamen. Med avseende på föregående sjukhusutbildning ansågo direktionen, att i betraktande av den stora betydelsen av att eleverna vore väl inne i sjukvårdsarbetet och besatte god vana att handhava sjuka, 3 månaders biträdande vid arbetet å sjukhus borde fordras. Erfarenheten från tidigare intagning av eleverna vid centralinstitutet gäve vid handen, att anskaffandet av denna merit ej torde vålla några svårigheter för kvinnliga sökande. För manliga sökande ställde det sig måhända något svårare, då sjukvårdsinrättningarna mestadels torde stå något främmande för tanken på manliga sjukvårdskrafter. I den mån de ej genom värnpliktstjänstgöring vid trängen i sjukvårdstjänst eller på annat sätt kunde förskaffa sig denna utbildning, syntes tillfälle till dylik tjänstgöring genom direktionens försorg böra beredas dem.

Antalet elever vid sjukgymnastutbildningen föreslogs av 1929 års sakkunniga till 20, vilket antal skulle kunna höjas till 30. 1931 års sakkunniga, vilka räknade med sammanlagt 60 elever å bägge linjerna, angåvo ej närmare antalet av dem, som tänkts från början gå in på sjukgymnastlinjen eller efter fullbordad friskgymnastutbildning övergå till den.

Direktionen yttrar på denna punkt:

Direktionen ansåge i likhet med 1929 års sakkunniga, att man med hänsyn till de svårigheter, som givetvis måste medfölja en omorganisation, att börja med ej borde sätta antalet alltför högt, för att sedermera vid behov och lägenhet kunna höja detsamma. Då med nuvarande efterfrågan tillgången på sjukgymnaster i landet torde vara tillräcklig och då det ännu torde dröja några år, innan en ökning av behovet på grund av den utvidgade socialförsäkringen komme att göra sig gällande, syntes direktionen ej ur den allmänna sjukvårdens synpunkter betänkligheter kunna anföras mot ett dylikt sätt att gå tillväga. Direktionen ville därför föreslå, att antalet årligen intagna elever tillsvidare måtte sättas till 20.

I samband med fastställandet av antalet elever i kursen stode den särdeles viktiga frågan, *hurvida såväl manliga som kvinnliga elever borde utbildas*. 1929 års sakkunniga ställde sig på den ståndpunkten, att då behovet av manliga sjukgymnaster vore synnerligen litet, det ej föreläge någon anledning för staten, som närmast hade att tillgodose de offentliga sjukvårdsinrättningarnas behov av kvinnliga sjukgymnaster, att i en av detsamma inrättad normerande sjukgymnastutbildning bereda plats även åt manliga elever, och ville lämna utbildandet av manliga sjukgymnaster åt den enskilda företagsamheten. 1931 års sakkunniga höllo däremot utbildningen öppen för såväl manliga som kvinnliga elever. Direktionen, som i huvudsak delade den mening, vilken kommit till uttryck hos 1929 års sakkunniga, som ansåge behovet av manliga sjukgymnaster med den ökade tillgången på läkare bliva allt mindre, och som funnit att anordnandet av samundervisningen vid den praktiska sjukgymnastutbildningen å serafimerlasarettet icke vore utan svårigheter, kunde dock ej helt förbise de krav, som ur synpunkten av de manliga gymnastiklärarnas försörjningsmöjligheter framkommit, på rätt för dessa att vinna sjukgymnastutbildning. Direktionen hade därför i sitt förslag räknat med att sjukgymnastutbildningen utom för kvinnliga jämväl skulle i viss utsträckning, som av direktionen bestämdes, stå öppen även för manliga elever, vilka avlagt gymnastiklärarexamen. Den sjukgymnastiska utbildningen skulle avslutas med sjukgymnastexamen. Den, som avlagt dylik examen, borde äga rätt att i enlighet med ordningen för sjukgymnasters och sjukgymnastiska instituts verksamhet vinna legitimation såsom sjukgymnast samt utöva sjukgymnastisk verksamhet i enlighet med de bestämmelser, som i förbemälda ordning funnes meddelade.

I särskilt yttrande anför ledamoten av direktionen, professorn *P. Haglund* i fråga om antagandet av manliga elever för sjukgymnastutbildning följande:

Det syntes synnerligen tveksamt, om man, som direktionen föresloge, borde som elever å den sjukgymnastiska linjen antaga manliga gymnastiklärare. Reservanten trodde, att utvecklingen mycket hastigt skulle gå därhän, att

de förmodade utsikterna för gymnastiklärare att genom utbildning även i sjukgymnastik skaffa sig ökade försörjningsmöjligheter komme att visa sig vara en illusion.

I fråga om det behov av manliga sjukgymnaster som, ehuru litet, säkert finnes, ansåge reservanten i likhet med 1929 års sjukgymnastiksakkunniga, att det, i den mån det ej tillgodosåges av läkare säkerligen kunde komma att tillgodoses av de privata instituten, vilka väl efter genomförd linjeklyvning å centralinstitutet komme att omorganiseras till att tillgodose behovet av sjukgymnaster utöver de statsutbildade. Den statliga utbildningen borde närmast avse tillgodoseendet av sjukvårdsanstalters och skolors behov av sjukgymnaster. Något nämnvärt behov av manliga sjukgymnaster inom dessa områden hade ej givit sig tillkänna.

Undervisningslinjernas inbördes förhållande.

I fråga om undervisningslinjernas inbördes förhållande anför direktionen följande:

a) Gemensam undervisning.

Vid utarbetandet av de olika förslagen till omorganisation av gymnastiska centralinstitutet hade det alltid varit ett starkt uttalat önskemål att sammanföra möjligast stor del av undervisningen för gymnastiklärare och sjukgymnaster till gemensam undervisning för bägge linjerna. Den gemensamma undervisningen hade likväl alltmer måst inskränkas. I Kungl. Maj:ts förslag vid 1932 års riksdag hade förutsatts, att undervisningen under hela första året skulle vara gemensam. Samma års riksdag ansåg emellertid, att den gemensamma undervisningen ytterligare borde inskränkas, »måhända blott till en termin under första året». Enligt 1931 års sakkunniga skulle den gemensamma undervisningen uppgå till 837 timmar, d. v. s. något mer än två tredjedelar av ett läsårs sammanlagda undervisning. I propositionen 152 till 1932 års riksdag hade detta timantal minskats till 593 och i det av statsutskottet utarbetade förslaget till 469 timmar, alltså mindre än en termin. Skälen för bibehållande av den gemensamma undervisningen hade dels varit av ekonomisk dels av principiell art.

Det måste emellertid utsägas, att gemensam undervisning såsom även 1931 års sakkunniga framhållit, medförde stora olägenheter av pedagogisk art. I allmänhet hade man ej tillbörligt beaktat, att denna anordning medförde en så betydande utökning av antalet studerande — till omkring 55 — som samtidigt skulle undervisas, att stora olägenheter därav komme att uppstå. I ämnen, där demonstrationer, övningar och examinatorier förekomme, kunde detta endast kompenseras på så sätt, att antalet undervisningstimmar ökades eller antalet lärarkrafter höjdes. Därigenom komme den ekonomiska fördelen av den gemensamma undervisningen att till stor del bliva skenbar. Slutligen borde framhållas de schematekniska svårigheter, som uppkomme vid anordnandet av en delvis gemensam delvis skild undervisning, ej minst med hänsyn till att gymnastiklärareleverna hade sin huvudsakliga undervisning förlagd till olika stadsdelar.

När i föreliggande förslag till undervisning vid centralinstitutet direktionen hade för sjukgymnastlinjen lyckats sammantränga undervisningen till tre terminer i stället för de fyra, som upptagits i tidigare förslag, medförde

dessutom denna koncentration, att det ej längre vore möjligt att i så stor utsträckning, som tidigare förslag avsågo, hava gemensam undervisning.

Den utsträckning, i vilken gemensam undervisning borde ifrågakomma, ansågo direktionen böra bedömas utslutande från pedagogiska och praktiska synpunkter. Det vore därför nödvändigt att i dessa avseenden granska förhållandena för varje ämne för sig.

Följande ämnestitlar vore gemensamma för gymnastiklärar- och sjukgymnastlinjen: fysiologi, anatomi, pedagogisk gymnastik, hälsolära, hållningslära, samaritlära.

Fysiologikursen för sjukgymnastlinjen upptog 96 timmar koncentrerade till första höstterminen. För gymnastiklärarlinjen vore en motsvarande koncentration av undervisningen till den första terminen ej lämplig eller möjlig. Innehållet av den meddelade undervisningen vore visserligen till en del gemensamt, nämligen i vad avsåge den elementära framställningen av de olika organens och organsystemens funktion, men å andra sidan vore den större kursen icke att betrakta som en påbyggnad på den kortare. Kursernas hela läggning vore från början olika. Därtill komme, att man vid de rikligt förekommande demonstrationerna endast undantagsvis kunde hava så stora grupper som skulle utgöras av de sammanslagna frisk- och sjukgymnastkurserna, omkring 55 elever.

Anatomi. De pedagogiska olägenheterna av en gemensam undervisning trädde här i än större grad i förgrunden. Undervisningen vore för sjukgymnastlinjen avslutad redan under första terminen, men måste på gymnastiklärarlinjen utsträckas på längre tid och då därtill komme, att anatomikursernas innehåll vore av olika beskaffenhet, vore det uppenbart att gemensam undervisning endast i mycket ringa utsträckning skulle kunna komma ifråga.

Gymnastik. För sjukgymnastkursen hade upptagits 96 timmar gymnastik. Dessa timmar, som avsågo att giva eleverna personlig motion, vore därutöver avsedda att, som framginge av den på annan plats meddelade översikten av ämnets omfattning, giva eleverna en viss elementär övning i kommendering och i gymnastikens allmänna teori. Kursens allmänna läggning och undervisningens art gjorde det icke lämpligt att förlägga den till någon del gemensam med gymnastiklärarelevernas, för vilka undervisningen måste bedrivas på helt annat sätt.

Hälsolära. Även denna kurs syntes icke böra göras gemensam. Undervisningen vore i stor utsträckning olika, enär den beträffande gymnastiklärarlinjen måste omfatta ganska mycket skolhygien, medan den för den sjukgymnastiska linjen mera borde avhandla samhällets åtgärder för hälso- och sjukvård, samt sjukhushygien. Då under alla omständigheter en avsevärd differentiering här sålunda vore nödvändig, syntes det icke lämpligt att anordna annat än tvenne skilda kurser. Särskilt de med undervisningen förenade demonstrationerna måste bliva helt olika de sammanslagna kursernas och torde i de flesta fall ej kunna göras gemensamma för så många elever.

Hållningslära hade upptagits under särskild rubrik för gymnastiklärarlinjen. För sjukgymnasterna inginge denna undervisning i sjukgymnastikens klinik och poliklinik i samband med den allmänna undervisningen i sjukgymnastik därstädes. För friskgymnastlinjen vore det nödvändigt att sammanföra ett antal timmar till en kortare kurs, avsedd att givas av medicinskt bildad lärare. Under sådana förhållanden vore av praktiska grunder

en gemensam undervisning icke möjlig. Då för sjukgymnastlinjen inga särskilda timmar upptagits för en kurs i detta ämne, uppkomme genom den skilda undervisningen ingen särskild kostnad.

Samaritlära. I detta ämne kunde ingen gemensam undervisning förekomma, när de nödvändiga praktiska övningarna och demonstrationerna endast kunde utföras i smärre grupper, än som skulle bliva fallet vid de sammanslagna kurserna. En viss differentiering i utbildningen torde vidare böra förutsättas även i detta ämne.

Direktionen hade sökt uppskatta de besparingar, vilka skulle kunna vinnas, om gemensam undervisning genomfördes i den utsträckning, detta utan pedagogisk olägenhet läte sig göra, och funnit dessa vara så obetydliga, att de ej uppvägede de svårigheter av schemateknisk art, som anordningen med gemensam undervisning skulle medföra. Skulle överhuvud gemensam undervisning anordnas, måste sjukgymnastutbildningen enligt direktionens mening utsträckas till mer än tre terminer.

b) Samundervisning.

På sjukgymnastlinjen vore samundervisning avsedd att förekomma inom alla ämnen. Undervisningen i ämnet sjukgymnastisk propedeutik borde till en del bedrivas i olika lokaler för manliga och kvinnliga elever. Detta påverkade likväl ej lärarpersonalens antal. På gymnastiklärarlinjen borde samundervisning givas i ämnena fysiologi, anatomi, psykologi och pedagogik, hälsolära och samaritlära. Beträffande ämnet röstbehandling, där undervisning delvis skulle ske i mycket små grupper om endast ett par elever, torde böra ankomma på läraren att beträffande denna sak giva närmare anvisningar. I ämnet pedagogisk gymnastik borde vid den praktiska undervisningen självklart manliga och kvinnliga elever vara åtskilda, likaså vid undervisningen i idrottens praktik samt i hållningslära. Då teoriundervisningen i det ämnet väsentligen skulle givas i samband med de praktiska övningarna, borde samma förhållande gälla även denna del av ämnet. Beträffande gymnastikens teori vore det uppenbart, att en del av detta ämne vore gemensam för män och kvinnor. Alla sakkunnigutredningarna hade likväl förutsatt, att ämnet i sin helhet undervisades skilt, detta av rent praktiska skäl. Undervisningen i ämnet gymnastik vore så ordnad, att samma lärare hela tiden följde sin årskurs. Dessutom rådde hela tiden i gymnastik och idrott ett intimt samband mellan undervisningen i teori och praktik. Det måste därför anses lämpligt, att undervisningen i teori i sin helhet handhades av samma lärare, som undervisade i praktiken. Någon ökad kostnad uppkomme ej härigenom, då som framginge av beräkningen över antalet timmar någon minskning i antalet lärarkrafter ej skulle uppkomma, om undervisningen av en del av gymnastikens teori skulle bliva samundervisning.

Samma förhållande gällde i stort sett även undervisningen i undervisningsövningar. Direktionen hade visserligen här föreslagit, att institutets manliga elever skulle beredas tillfälle att undervisa kvinnliga avdelningar, kvinnliga elever manliga, så att man i denna del av ämnet skulle kunna tala om en viss grad av samundervisning. Någon minskning av antalet lärarkrafter komme emellertid ej härigenom till stånd, då detta blott innebure ett utbyte av olika grupper elever, men ingen minskning i antalet lärartimmar.

c) Övergång från en linje till en annan.

Det hade sedan gammalt varit ett önskemål, att gymnastikläraren skulle hava möjlighet att utbilda sig till sjukgymnast för att därigenom kunna förskaffa sig ökade inkomster. En dylik dubbel utbildning erhöles för närvarande därigenom, att män efter avslutad gymnastiklärarutbildning genomginge ett tredje år vid gymnastiska centralinstitutet, den s. k. gymnastikdirektörskursen. Kvinnor erhöles den dubbla utbildningen på två år.

Enligt 1927 och 1931 års sakkunniga skulle vardera utbildningen till gymnastiklärare och sjukgymnast taga en tid av två år. En dubbel utbildning skulle sålunda egentligen fordra fyra år. För att ej onödigtvis förlänga studietiden och då en del av undervisningen skulle vara gemensam på båda linjerna, kunde likväl enligt dessa sakkunnigförslag en förkortning av den dubbla utbildningen ernås genom införandet av särskilda kompletteringskurser förlagda till mellanterminerna. Härigenom nedbragtes den sammanlagda studietiden till tre år eller lika lång tid som för närvarande erfordrades för män. Då direktionen såge sig nödsakad att räkna med att eleverna i viss utsträckning komme att finna med sina intressen förenligt att utbilda sig å bägge linjerna, hade den ock ingått på frågan om denna dubbelutbildning.

Genom de av direktionen föreslagna studieplanerna komme en dubbel utbildning att kunna erhållas på tre och ett halvt år. Direktionen, som även funne det rimligt, att skälig lättnad borde beredas den, som sökte förskaffa sig den dubbla utbildningen, kunde likväl ej föreslå införandet av särskilda kompletteringskurser under sommarferierna. Den intensiva undervisning, som skulle försiggå under det i förhållande till andra undervisningsanstalter långa läsåret, krävde för elevernas del, att ferierna oavkortade skulle vara fritid. Övergången från sjukgymnastlinjen till gymnastiklärarlinjen komplicerades dessutom genom att inträdesfordringarna för den förra skulle vara avsevärt lägre än för den senare. Det syntes direktionen icke riktigt, att andra sjukgymnaster än sådana, som fyllde för friskgymnastlinjen stadgade inträdesfordringar vunne tillträde till denna linje. Ett närmare studium av studieplanen för de båda linjerna gäve också vid handen, att det icke vore möjligt att bereda en sjukgymnast, som önskade övergå till gymnastiklärarlinjen någon förkortning av utbildningstiden å den senare linjen. Däremot vore det givetvis möjligt att i viss och tämligen betydande utsträckning bereda sådan elev befrielse från undervisningen i anatomi, som för sjukgymnastlinjen hade ett betydligt större omfång än för gymnastiklärarlinjen. I övriga huvudämnen kunde inga lättnader medgivas.

Annorlunda ställde sig förhållandet vid övergång från gymnastiklärarlinjen till sjukgymnastlinjen. På den senare linjen skulle undervisningen under första terminen vara huvudsakligen teoretisk. I fysiologi hade gymnastiklärareleverna redan inhämtat ett kunskapsmått, som i vissa avseenden vida överstege den för sjukgymnasterna avsedda kursen. I högre grad gällde detta pedagogisk gymnastik. Beträffande anatomi vore förhållandet omvänt. Undervisning i sjukgymnastikens propedeutik och allmän patologi hade icke meddelats å gymnastiklärarlinjen. Med beaktande av dessa och övriga förhållanden ville direktionen föreslå, att de friskgymnaster, som önskade utbildning på sjukgymnastlinjen efter avlagd examen å den förra linjen, måtte få börja sin utbildning först omkring den 1 november, vilket även med hänsyn till eventuellt manliga elevers värnplikstjänstgöring borde

vara lägligt. Sådan elev borde vara befriad från den obligatoriska undervisningen i fysiologi, pedagogisk gymnastik och samaritlära. Genom en lämplig anordning av undervisningen i anatomi och hygien samt genom den i samband med befrielsen från annan obligatorisk undervisning uppkommande fritiden, vilken borde användas till kompletterande självstudier, borde de från gymnastiklärarlinjen kommande eleverna vara i stånd att till höstterminens slut hava inhämtat samma kunskapsmått som de, vilkas utbildning toge sin början den 1 september. Undervisningen i sjukgymnastikens propedeutik och allmän patologi borde ej taga sin början tidigare än den 1 november.

Som inträdesfordran till sjukgymnastlinjen hade uppställts krav på en tre månaders sjukhustjänstgöring. På denna fordran kunde intet avkall göras för dem, som genomgått gymnastiklärarlinjen. För kvinnliga elever och för manliga, där ej värnpliktsförhållandena i detta avseende lade hinder i vägen, borde sådan tjänstgöring lämpligen ske under sommaren efter avlagd gymnastiklärarexamen.

Enligt det av direktionen sålunda föreslagna tillvägagångssättet borde den, som önskade utbildning å båda linjerna, först inträda å gymnastiklärarlinjen och först efter avlagd examen å denna linje söka inträde å sjukgymnastlinjen. Den sammanlagda utbildningstiden skulle under dessa förhållanden bliva omkring tre och ett halvt år.

Tidigare hade genomgången av såväl frisk- som sjukgymnastutbildningen medfört rätt att antaga titeln gymnastikdirektör. Avskaffandet av denna titel hade emellertid från flera håll bestämt påyrkats. Efter genomförandet av linjeklyvningen ansåge ock direktionen, att densamma borde bortfalla. Skulle det, såsom från skolmannahåll påpekats, vara erforderligt att bibehålla titeln för gymnastiklärarna, kunde densamma förbindas ej med gymnastiklärarexamen, utan med innehavet av gymnastiklärartjänst.

Myndigheterna.

Karolinska institutets lärarkollegium anför beträffande den föreslagna undervisningen vid centralinstitutet i huvudsak följande:

Vad först anginge undervisningen å *gymnastiklärarlinjen* syntes timantalet för fysiologien kollegiet tillfredsställande. Timantalet för anatomen — 75 timmar — syntes kollegiet något knappt med hänsyn till det angivna innehållet av undervisningen och med tanke på det förhållandet, att anatomen skulle tjäna som grundval för den rätt omfattande undervisningen i fysiologi. Enligt kollegiets uppfattning torde en utökning till omkring 100 timmar vara behöfvlig. — För ämnet pedagogisk gymnastik föresloges antalet undervisningstimmar i huvudsaklig överensstämmelse med tidigare förslag, mot vilka inga anmärkningar riktats. — Tiden för lek och idrott hade satts till 926 timmar, däri inräknat en sommarperiod om fyra veckor och en vinterperiod om två veckor under varje läsår, vilket syntes kollegiet tillräckligt. I fråga om undervisningen i fäktning delade lärarkollegiet reservanternas mening. — För ämnet psykologi och pedagogik föresloges en tid av 108 timmar, vilket syntes kollegiet väsentligt för högt. För sin del ansåge kollegiet en minskning till omkring 60 timmar här vara tillrådlig. — De föreslagna timantalen för hälsolära, för röstbehandling och för samaritlära kunde kollegiet helt biträda. Däremot syntes det föreslagna timantalet för ortopedisk hållningslära, 25 timmar, något för knapphändigt tilltaget. —

Den föreslagna uppdelningen av timantalet på tvenne läsår tycktes kollegiet god, ehuru givetvis ändringar här kunde göras utan svårighet, om så skulle visa sig erforderligt.

Kollegiet tillstyrkte direktionens förslag i fråga om *inträdesfordringar på friskgymnastlinjen*.

I fråga om *undervisningen å sjukgymnastlinjen* upptog förslaget för fysiologien 96 timmar, medan åt anatomiens studium föresloges 128 timmar. Sistnämnda timantal vore avsevärt under det, som angivits av tidigare sakkunniga (1927:190, 1929:140 och 1931:144), och det syntes kollegiet näppeligen möjligt att på den tillmätta tiden medhinna det för anatomin upptagna programmet. Kollegiet föreslog därför en utökning av nämnda timantal till 160. På grund av fysiologiens betydelse såsom grundläggande ämne funne kollegiet det nödvändigt att även beträffande fysiologien föreslå en icke obetydlig utökning av timantalet. — Förslagen beträffande timantalen för hygien och för allmän patologi kunde kollegiet biträda. — Undervisningen i pedagogisk gymnastik för sjukgymnastlinjen hade tidigare varit föremål för ingående meningsutbyte, och kollegiet hade därvid för sin del intagit den ståndpunkten, att stora inskränkningar måste göras i den tidigare föreslagna undervisningen häri (enligt 1931 års sakkunniga 472 timmar). Så hade ock skett i det föreliggande förslaget, enligt vilket blott en daglig lektion i gymnastik under första terminen skulle förekomma (96 timmar). Att efter första terminen ingen ytterligare obligatorisk gymnastik upptagits motiverades därmed, att av eleverna likväl krävdes ett ansträngande kroppsarbete. Lärarkollegiet delade uppfattningen, att fortsatt motionsgymnastik under dessa förhållanden icke kunde vara obligatorisk, men att tillfälle till frivillig undervisning borde finnas. — För sjukgymnastikens propedeutik (eller allmän sjukgymnastik) föresloges blott 48 timmar. 1931 års sakkunniga hade upptagit 294 timmar. Direktionens mening, att det då föreslagna timantalet var för högt tilltaget, delades av kollegiet. Det hette i direktionens förslag: »Till ämnet böra anslås 50 timmar, det bör lämnas öppet för ledaren av undervisningen att vid behov utsträcka densamma till någon del av den tid, som annars avsetts för sjukgymnastisk praktik». Emellertid vore härtill att nämna, att ifrågavarande för praktik avsedda tid redan i och för sig vore låg. Medan 1929 års sakkunniga föreslogo ett minimum av 600 timmar och 1931 års sakkunniga 816 timmar, hade direktionen nämligen för sjukgymnastisk praktik anslagit blott 588 timmar. I dessa inginge dessutom hållningsläran, vilken såväl av 1929 som 1921 års sakkunniga upptogs som särskild kurs med 20, respektive 48 timmar. Under sådana förhållanden funne kollegiet önskvärt, att tiden för sjukgymnastisk praktik betydligt utökades. — Timantalet för sjukgymnastikens klinik och poliklinik, vilket med rätta betecknades som en av de viktigaste delarna av undervisningen i sjukgymnastik, syntes tillfyllest. — Slutligen funne direktionen, att hållningsläran för sjukgymnasterna lämpligen kunde inläggas i den sjukgymnastiska praktiken. Kollegiet vore icke övertygat om att denna anordning vore lika god som en systematisk kurs i ämnet av samma omfång som den för gymnastiklärarlinjen föreslagna. Därmed skulle ock det för sjukgymnastikens praktik angivna timantalet rycka närmare det minimum, som tidigare angivits (1929).

Det framginge av ovanstående, att lärarkollegiet funne en utökning av den föreslagna undervisningen i vissa delar påkallad, nämligen beträffande anatomi, fysiologi samt sjukgymnastikens praktik.

Direktionen hade föreslagit, att *sjukgymnastundervisningen* skulle anordnas så, att densamma fullständigt medhunnas på *tre terminer*. Den första terminen omfattade bland annat hela kursen i ämnena anatomi, fysiologi, friskgymnastikens teori och praktik, allmän patologi, samaritlära och hälsolära samt den allmänna sjukgymnastiken. Oaktat terminen utsträckts från den 1 september till den 21 december, innebure detta dagligen 4,7 undervisningstimmar, därav större delen ren teori. Bland annat inginge sålunda i undervisningen för varje vecka 8 timmar anatomi samt 6 timmar fysiologi. Att anatomiens studium vore ganska ansträngande, särskilt genom stora anspråk på minneskunskap, torde vara allmänt bekant. För fysiologien gällde, att dess studium utom till minnet även i särskild grad vädjade till intellektuell bearbetning. Detta ämne gällde för att vara »svårsmält». Då därtill komme, dels att enligt direktionens förslag till stadga för examina vid gymnastiska centralinstitutet elev snarast möjligt efter avslutad lärokurs skulle undergå provning i ämnena anatomi, fysiologi, allmän patologi och hälsolära, dels att elevernas kunskaper vid inträdet enligt direktionens förslag vore avsevärt lägre än som motsvarade studentexamen, funne kollegiet det olämpligt, att en så stark belastning skulle äga rum under första terminen. De tidigare omnämnda kraven på utökning av timantalet i anatomi och fysiologi underströke ytterligare svårigheten att på en termin avsluta de teoretiska ämnena.

De omnämnda förhållandena bringade kollegiet att för sin del föreslå, att till den föreslagna tiden av tre terminer för avläggande av sjukgymnastexamen borde läggas ytterligare en. Härigenom kunde den alltför starka belastningen under första terminen nedbringas, och även de av kollegiet i övrigt framställda önskemålen med hänsyn till undervisningens omfång kunna tillgodoses. Om denna förlängning av studietiden under det provisorium, med vilket man på grund av lokala svårigheter under de närmaste åren måste räkna, icke kunde genomföras, borde den i varje fall komma till stånd efter undervisningens förflyttning till det nya karolinska sjukhuset.

Beträffande de föreslagna *inträdesfordringarna till sjukgymnastlinjen* ville kollegiet först framhålla stadgeförslaget moment av godtycklighet, som kunde ligga i uppskattningen av »anlag för sjukgymnastisk verksamhet». Kollegiet föresloge, att uttrycket ifråga måtte utgå. Beträffande fordran på tre månaders deltagande i sjukvårdsarbetet vid offentligt sjukhus kunde kollegiet biträda detta förslag, under förutsättning att arbetet i fråga komme att motsvara vad som utfördes av sjuksköterskeelever. Lärarkollegiet ansåge i överensstämmelse med den ståndpunkt, kollegiet intagit vid avgivande av yttrande över 1929 års sakkunnigas förslag, att manliga elever i viss omfattning jämväl borde få tillträde på samma villkor som kvinnliga, alltså utan föregående gymnastiklärarexamen.

Beträffande spörsmålet om den *gemensamma undervisningen* anför kollegiet, att det stode för kollegiet klart, att samundervisning av två grupper, som skulle utbildas för olika uppgifter, icke innebure positiva fördelar för undervisningen. Under sådana förhållanden saknade kollegiet anledning att i detalj ingå på de svårigheter för samundervisningen av schemateknisk och pedagogisk art, som direktionen anført och vilka enligt kollegiets mening i förslaget överdreves. För den händelse att kollegiets förslag om utbildningstidens förlängning från tre till fyra terminer vunne beaktande, torde dock behöva övervägas om ej genom en viss grad av gemensamhet i undervis-

ningen utbildningstiden kunde förkortas för dem, som önskade genomgå båda linjerna.

I fråga om direktionens förslag om *samundervisning mellan manliga och kvinnliga elever* hade kollegiet intet att erinra.

I fråga om *övergången från en linje till en annan* hade direktionen sökt bereda någon lättnad åt dem, som efter avlagd gymnastiklärarexamen önskade genomgå sjukgymnastutbildningen — någon lindring vid övergång i omvänd ordning vore ej avsedd och torde ej heller vara påkallad — och föresloge därför, att gymnastiklärare skulle få börja sin sjukgymnastiska utbildning så sent som den 1 november samt erhålla befrielse från undervisningen i fysiologi, pedagogisk gymnastik och samaritlära. Genom lämplig anordning av undervisningen i anatomi och hygien samt självstudier borde eleverna även i dessa ämnen vid höstterminens slut ha uppnått samma kunskapsmått som de, vilka börjat kursen den 1 september. Kollegiet funne det önskvärt, att befrielse i viss utsträckning lämnades gymnastiklärarna vid genomgång av sjukgymnastkursen, men ville påpeka, att om kurserna i anatomi och hygien, som direktionen förmenade, borde planläggas helt olika för de båda linjerna, torde ett förhör vara nödvändigt vid tillträdet till kurserna den 1 november. Med den uppfattning, kollegiet tidigare utvecklat beträffande önskvärdheten av mindre koncentrerad undervisning första terminen å sjukgymnastlinjen och möjligheterna för gemensam undervisning, ansåge kollegiet, att det borde undersökas, om icke åtminstone de delar av anatomi och hälsolära, vilka behandlades under september och oktober, kunde göras helt gemensamma.

Även för de elever, som efter genomgången gymnastiklärarutbildning ville börja å den andra linjen, önskade direktionen som inträdesvillkor uppsätta tre månaders sjukhustjänstgöring. Kollegiet kunde icke biträda denna fordran. De elever, om vilka här vore fråga, besutte genom studentexamen och genom sin utbildning till gymnastiklärare en helt annan grad av allmän mogenhet än de som intoges direkt å sjukgymnastlinjen. Man borde vidare icke glömma, att, som direktionen själv påpekat, »den intensiva undervisning, som försiggår under det i förhållande till andra undervisningsanstalter långa läsåret, kräver för elevernas del, att ferierna oavkortade skola vara fritid».

Beträffande de särskilda yttranden, som rörande vissa delar av kollegiets ovan refererade utlåtande avgivits av vissa av kollegiets ledamöter, ber jag att få hänvisa till handlingarna i ärendet.

Universitetskanslern anför i huvudsak:

Det syntes vara till fördel för våra skolor, om dessas gymnastiklärare genomgått sjukgymnastutbildning. Särskilda åtgärder torde därför böra vidtagas i syfte att för de utexaminerade gymnastiklärarna underlätta genomgåendet av den sjukgymnastiska linjen. Även om sjukgymnasternas utbildning, såsom karolinska institutets lärarkollegium föreslagit, normalt borde sträcka sig över fyra terminer, torde det ej möta någon större svårighet för en person, som avlagt gymnastiklärarexamen att på något kortare tid, förslagsvis tre terminer, förvärva de kunskaper och färdigheter, vilka sjukgymnastutbildningen avsåge att bibringa, detta dock naturligen under förutsättning att vid undervisningens ordnande särskild hänsyn toges till dylika elever.

Då det vore ett önskemål, att de blivande gymnastiklärarna i så stor ut-

sträckning som möjligt förskaffade sig sjukgymnastutbildning, och detta syfte torde befrämjas, därest gymnastikdirektörstiteln bibehölles, hemställde kanslern, att hittills gällande föreskrift i ämnet lämnades orubbad.

Skolöverstyrelsen anför i huvudsak:

Vad beträffade *gymnastiklärarnas försörjningsförhållanden* måste beaktas, att vid ett mycket stort antal av såväl de allmänna läroverken som de kommunala och enskilda skolorna, gymnastikundervisningen hade så liten omfattning, att den därmed förenade inkomsten icke kunde bereda en gymnastiklärare tillräckliga medel för hans uppehälle. Vid de större läroverken och även vid de medelstora samläroverken erfordrades biträdande lärare, vilkas tjänstgöring ofta inskränkte sig till ett fåtal veckotimmar.

Vid några mindre skolor hade det, på grund av att gymnastiktimmarnas antal vore alltför litet, icke varit möjligt att anställa lärare med vederbörlig utbildning. I många fall hade frågan om möjligheten att bereda gymnastikläraren skälig inkomst lösts därigenom att förordnanden vid två eller flera skolor på samma ort kunnat förenas. En sådan anordning skulle säkerligen kunna vidtagas i större utsträckning än vad som för närvarande vore fallet, och överstyrelsen instämde med direktionen i dess uttalande, att möjligheterna att i smärre samhällen skapa ett levebröd för en gymnastiklärare genom sammanförandet på en enda hand av gymnastikundervisningen vid läroanstalter av olika slag borde undersökas. Överstyrelsen hade genom kungl. brev den 18 september 1931 anbefallts att inkomma med förslag till ändringar i de bestämmelser, som gällde för de under överstyrelsens inseende ställda statliga läroanstalter, i syfte att, då sådant ansåges lämpligt, möjliggöra förening av en ordinarie övningslärartjänst vid statlig läroanstalt med annan dylik befattning eller med övningslärarbefattning vid kommunal läroanstalt på sådant sätt, att befattningarna i avseende på åtgärder beträffande ledigförklarande och tillsättning behandlades såsom en enda befattning. Överstyrelsen hade emellertid ännu icke haft möjlighet att verkställa den för detta uppdrags fullgörande erforderliga omfattande utredningen.

Åtgärder, som minskade antalet arbetstillfällen för gymnastiklärarna, måste emellertid företagas med stor försiktighet, så länge antalet utexaminerade gymnastiklärare, såsom för närvarande vore förhållandet, vida överstege skolornas lärarbehov. Huru denna fråga än i framtiden kunde komma att lösas, så vore det emellertid säkert, att förhållandena för lång tid framåt komme att hänvisa ett stort antal gymnastiklärare till att genom sjukgymnastisk verksamhet förskaffa sig ett nödvändigt tillskott till inkomsterna av lärarbefattningen. Enligt de uppgifter, som lämnats från de allmänna läroverken, utgjorde inkomsten av sjukgymnastisk verksamhet ett nödvändigt eller nästan nödvändigt tillskott till lönen för omkring 70, d. v. s. 35 procent av de vid dessa läroverk anställda gymnastiklärarna. Av de manliga lärarna vore omkring 20 procent och av de kvinnliga omkring 50 procent på detta sätt beroende av möjligheten till extra inkomster av sjukgymnastisk verksamhet. Uppenbart vore, att lärarna även vid de kommunala eller enskilda läroanstalterna i ganska stor omfattning måste lita till inkomster av sådan verksamhet.

Om nu utbildningen vid gymnastiska centralinstitutet anordnades på sådant sätt, att flertalet eller åtminstone en större del av gymnastiklärarna stängdes från möjligheten att erhålla utbildning i sjukgymnastik, så måste detta medföra, antingen att svårighet uppstode att erhålla utbildade gym-

nastiklärare vid de mindre skolorna och på befattningarna såsom biträdande gymnastiklärare, eller att lärare, som anställdes på befattning med ringa veckotimtal, ofta komme att försättas i en ohållbar ekonomisk ställning.

Det torde kunna ifrågasättas, om behovet av gymnastiklärare motiverade intagandet årligen av ett så stort antal lärjungar som 35 å gymnastiklärarlinjen. En närmare undersökning syntes erforderlig för bedömandet av denna fråga. Med hänsyn till vad överstyrelsen i det föregående framhållit och då man med visshet kunde förutse, att flertalet av dem, som avlagt gymnastiklärarexamen, komme att önska utbildning även å den sjukgymnastiska linjen — en utbildning, som självfallet alldeles oberoende av hänsynen till försörjningsmöjligheterna vore av stort värde för en gymnastiklärare — så måste överstyrelsen under alla omständigheter anse den föreslagna proportionen mellan antalet platser å de båda linjerna olämpligt avvägd. Överstyrelsen ville med styrka framhålla nödvändigheten av att sådana direktiv lämnades för intagningen å sjukgymnastlinjen, att ett tillräckligt antal platser komme att stå till förfogande för gymnastiklärarna. Härigenom tillgodosåges i viss mån även ett lasarettens intresse, då befattningen såsom sjukgymnast vid ett lasarett icke sällan förenades med gymnastiklärarbefattning vid skola å orten.

I fråga om *inträdesfordringarna vid institutet* ville överstyrelsen först fästa uppmärksamheten därpå, att, sedan numera fasta ämnesgrupper fastställts för lärjungarna å det differentierade gymnasiet, de av direktionen föreslagna villkoren för inträde vid institutet medförde, att fyllnadsprövning i viss utsträckning måste verkställas av alla de inträdessökande, som icke avlagt studentexamen på reallinjen med ämnesgruppen biologi med hälsolära, fysik och kemi som tillvalsgrupp, eller vid val av viss annan ämnesgrupp på endera linjen icke fått tillstånd att medtaga det förstnämnda av dessa ämnen som tilläggsämne. Då matematik inginge i den enda grupp, som gärna kunde ifrågakomma på latinlinjen, innebure kraven i själva verket, att inträdessökande måste inneha betyg även i matematik i studentexamen. Särskilt med tanke på de rätt stora svårigheter, som detta ämne ofta beredde icke minst kyinnliga lärjungar, syntes de föreslagna fordringarna ingalunda obetydliga. Överstyrelsen hade svårt att föreställa sig, att mera omfattande krav på de inträdessökandes förutsättningar för teoretiska studier skulle öka möjligheterna för ett gott urval av lärjungar med sådana egenskaper, som företrädesvis fordrades av dugande gymnastik- och idrottsledare.

För tillträde till en utbildningsanstalt borde man normalt icke ställa större fordringar på förbildningen än att denna komme att utgöra en fullt tillräcklig grund för den undervisning anstalten hade att meddela. Då nu direktionen vitsordade, att detta villkor i föreliggande fall vore uppfyllt med de av överstyrelsen tidigare föreslagna inträdesfordringarna, så borde man icke uppställa krav, som sträckte sig längre. Överstyrelsen behjärtade visserligen till fullo gymnastiklärarnas naturliga och lofvärda strävanden att hålla sin kår uppe på ett högt allmänbildningsplan, men vår tid ägde många vägar till allmänbildning, vilka icke ginge genom gymnasiet, och det torde icke numera vara sakligt motiverat att tillerkänna gymnasievägen en särskild ställning. Det vore ur flera synpunkter av betydelse, att insikten härom mer och mer komme in i det allmänna medvetandet. En sådan utveckling motverkades emellertid, om man uppställde krav på studentexamen för tillträde till olika levnadsbanor endast eller huvudsakligen för att därigenom

skapa garantier för att de, som inträdde på dessa banor, ägde ett visst mått av allmänbildning.

För så vitt de av överstyrelsen föreslagna villkoren för inträde vid institutet bleve fastställda, torde en bestämmelse angående formen för de fyllnadsprövningar i biologi med hälsolära, fysik och kemi, vilka skulle fullgöras av inträdessökande med endast realexamen eller avgångsbetyg från flickskola, böra införas i läroverksstadgan.

Mot de av direktionen föreslagna bestämmelserna angående *inträdesföreläsningar å sjukgymnastlinjen* hade överstyrelsen endast vissa formella erinringar i fråga om det preliminära förslaget till utformning av stadgans bestämmelser i ämnet.

I fråga om direktionens förslag rörande *fäktning* såsom obligatoriskt undervisningsämne å gymnastiklärarlinjen anfördes bland annat, att det visserligen vore riktigt, såsom i betänkandet framhölles, att fäktning icke vore ett obligatoriskt undervisningsämne vid läroverken. Men fäktningen inginge alltjämt enligt gällande undervisningsplan såsom ett moment i undervisningen i gymnastik med lek och idrott för de manliga lärjungarna å gymnasiet. Den viktiga förändringen med avseende på fäktnings ställning i skolan hade emellertid under senare år företagits, att särskilda undervisningstimmor icke längre vore anslagna till undervisning i fäktning. Detta hade medfört, att fäktnings betydelse såsom ett moment i undervisningen i så hög grad förminskats, att denna idrottsgren vid flertalet läroverk numera icke alls övades i samband med den obligatoriska gymnastikundervisningen. Å andra sidan förefunnes vid vissa läroverk ett ganska starkt intresse för fäktningen, vilket intresse tagit sig uttryck däri, att lärjungar sammanslutit sig till övningsavdelningar, som på tid utom timplanen erhöle undervisning av gymnastikläraren. En av överstyrelsen verkställd undersökning hade visat, att undervisning i fäktning, anordnad på gymnastiktid eller annan tid förekomme vid 17 av de 46 allmänna läroverk, som hade gossar å gymnasiet.

Under dessa omständigheter syntes det egendomligt att helt utesluta fäktningundervisning från gymnastiklärarlinjens undervisningsplan. Det kunde knappast anses riktigt, att gymnastiklärarna skulle stå helt och hållet främmande för en idrottsgren, som dock i läroverkens undervisningsplan vore angiven såsom ett moment, vilket borde eller åtminstone lämpligen kunde ingå i undervisningen. Fäktningen försvarade väl sin plats såsom en för den manliga ungdomen i gymnasierna nyttig och stärkande idrott. Plats för undervisning i fäktning i skäligen omfattning borde därför om möjligt inrymmas i den till den obligatoriska undervisningen i lek och idrott å gymnastiklärarlinjen anslagna tiden.

I fråga om *behörighet att innehava gymnastiklärartjänster* föresloge överstyrelsen vissa formella jämkningar i direktionens stadgeförslag.

De invändningar, som framställt mot bibehållandet av *gymnastikdirektörstiteln*, hade grundats på det förhållandet, att denna titel skulle förbehållas dem, som avlagt examen å båda linjerna. Önskan att förvärva titeln skulle komma mången, som för sin framtid egentligen behövde endast den ena utbildningen, att förskaffa sig såväl frisk- som sjukgymnastutbildning. Detta skäl bortföle emellertid om titeln förbundnes med gymnastiklärarexamen. Det kunde icke förnekas, att mot borttagandet av en sedan lång tid tillbaka allmänt använd titel för skolornas gymnastiklärare talade bestämda skäl av praktisk art. Det hade icke varit utan sina olägenheter, att teck-

ningslärarna saknade såväl examens- som yrkestitel. Överstyrelsen erinrade, att titeln musikdirektör visserligen länge använts för musiklärarna, men att densamma först genom föreskrift i kungörelsen den 16 april 1930 angående examina, som finge avläggas vid musikkonserveratorium eller inför särskild av musikaliska akademien förordnad examinator, förbundits med musiklärarexamen. En egendomlig inkonsekvens skulle det enligt överstyrelsens mening vara att nu beröva gymnastiklärarna deras titel, sedan musiklärarna för endast några få år sedan fått sin titel erkänd. För de sistnämnda vore titeln knuten till examen och icke till innehav av musiklärartjänst. En annan ordning ifråga om gymnastikdirektörstiteln syntes icke erforderlig, i synnerhet som titelns förbindande med innehav av gymnastiklärartjänst skulle nödvändiggöra åtskilliga formella ändringar i gällande författningar.

Överstyrelsen föresloge sålunda, att rätt att antaga titeln gymnastikdirektör måtte tillkomma den, som avlagt gymnastiklärarexamen.

Gymnastiska centralinstitutets lärarkollegium har anfört i huvudsak:

Höstterminerna för de manliga kurserna borde liksom hittills börja omkring den 1 oktober eller, om detta ej ansåges lämpligt, åtminstone första årets hösttermin ej börja förrän på lämplig dag efter de militära repetitionsövningarnas slut.

När *fäktningen* av 1931 års sakkunniga och även av direktionen ansåges ha ett stort idrottsligt värde, måste det anses vara mindre lämpligt att helt förvisa denna idrottsgren från institutet. Vid institutet utbildades i många idrottsgrenar, vilka icke på något sätt kunde betraktas såsom obligatoriska skolämnen. Enligt nu gällande läroverksstadga funnes intet hinder för att fäktning upptoges på skolschemat, och i fråga om frivilliga fäktningen vid läroverken vore det allmänt känt, att denna under de senaste åren fått en alltmera ökad utbredning. Då härtill komme, att fäktning vore lätt att leda även med många elever på en gång, såsom den bedreves vid institutet, och kunde övas året runt både ute och inne samt icke fordrade några dyrbara redskap, ansåge kollegiet, att en gymnastiklärare icke borde stå främmande för denna idrott. Kollegiet ville därför bestämt yrka på fäktningens bibehållande vid institutet såsom en obligatorisk idrott bland andra dylika.

Undervisningen i psykologi och pedagogik på *gymnastiklärarlinjen* hade fått sig tillmätt ett allt för stort timantal (108 timmar). Detta borde kunna något nedskäras till förmån för ortopedisk hållningslära, som däremot enligt kollegiets åsikt behövde ökas från 25 till 45 timmar.

Till de föreslagna inträdesfordringarna ville kollegiet tillägga: a) god färdighet i friskgymnastik; b) styrkt intyg över minst den färdighet i simning, som fordrades för erhållande av simkunnighetsdiplom.

Vid en jämförelse med gymnastiklärarutbildningen syntes det till fysiologi på *sjukgymnastlinjen* anslagna timantalet lågt. Detta timantal borde sättas till 150. — Kollegiet föresloge 240 timmar pedagogisk gymnastik å denna linje. — Ämnet sjukgymnastikens propedeutik finge anses som ett av de viktigaste ämnena på sjukgymnastlinjen. Det hade även betraktats så av alla tidigare sakkunniga. Enligt gammal medicinsk sed borde en sådan grundläggande utbildning vara så pass fullständig, att eleverna vid behandlingen av patienter kunde tekniskt fullfölja ett program till nytta för den sjuke och utan risk att genom behandlingen skada. Kollegiet stode därför helt oförstående inför sänkningen av timantalet för detta ämne till 48 timmar och hävdade den uppfattningen, att en sådan sänkning blott kunde

medföra en försämring av den sjukgymnastiska utbildningen. Kollegiet föresloge 300 timmar till detta ämne. — Sedan ett par år hade en uppdelning av ämnet sjukdomslära uti intern och kirurgisk sjukdomslära förekommit vid institutet och visat sig vara fördelaktig. Kollegiet ansåge också, att undervisningen i detta ämne borde skötas icke av en enda lärare utan av två, en medicinare och en kirurg, i likhet med 1931 års förslag, och ville här stödja sig även på direktionens uttalade krav på specialutbildade lärare. — Ämnet sjukgymnastikens klinik och poliklinik vore enligt kollegiets åsikt allt för rikligt tilltaget (220 timmar vore mer än medicinarnas polikliniska undervisning uti ämnena medicin och kirurgi). Med tanke på den begränsade användning sjukgymnastiken hade, ansåge kollegiet att 60 timmar lämpligen borde anslås till detta ändamål. — Psykologi borde förekomma även vid sjukgymnastutbildningen med ett timantal av omkring 40.

Kollegiet kunde icke ansluta sig till förslaget om sjukgymnastutbildning av följande skäl:

Det nödiga timantalet (c:a 1,875 timmar) jämte en tre månaders praktisk klinisk tjänstgöring kunde ej lämpligen fördelas på tre terminer. Utbildningen borde omfatta två års studier. Det syntes kollegiet pedagogiskt riktigt att sammantränga fysiologi- och anatomiundervisningen till en termin. Vissa ämnen såsom sjukgymnastikens propedeutik, fysiologi m. fl. hade fått för litet timantal, under det att andra ämnen enligt kommitténs mening alltför mycket dominerade. Ämnet psykologi borde även upptagas för sjukgymnasterna. En praktisk klinisk tjänstgöring, där eleverna finge tillfälle att lära behandlingen av sängliggande patienter, borde införas, helst efter all övrig tjänstgörings avslutande. Detta syntes kollegiet vara det mest vägande skälet för sjukgymnastutbildningens förflyttande till sjukhus.

Inträdesfordringarna på sjukgymnastlinjen borde sättas så, att sjukgymnastkårens allmänna standard ej riskerade att sjunka. Därför föresloge kollegiet, att minimifordringarna för inträde sattes till normalskolekompetens (eventuellt realexamen) med fyllnadsprövning för studentexamen uti ämnena fysik, kemi, biologi med hälsolära. Kollegiet ansåge, att dylika förkunskaper vore nödvändiga för att eleverna på sjukgymnastlinjen skulle kunna tillgodogöra sig den teoretiska undervisningen. Kollegiet ansåge vidare, att en fördelning av ämnena borde ske enligt av kollegiet föreslagen timplan.

Sjukgymnastutbildningen borde göras tvåårig samt avslutas med en tre månaders praktisk klinisk tjänstgöring vid av medicinalstyrelsen godkänd sjukvårdsanstalt.

Även män borde kunna vinna inträde vid sjukgymnastkursen utan föregående gymnastiklärarutbildning.

Enligt direktionens förslag skulle de gymnastiklärare, som önskade sjukgymnastutbildning, börja först den 1 november. Kollegiet ansåge det önskvärt, särskilt med hänsyn till de föreslagna ändringarna i timplanen, att dessa gymnastiklärare började sin sjukgymnastkurs så snart som möjligt efter avslutad militärtjänstgöring eller omkring den 10 oktober.

Kollegiet funne intet skäl tala för gymnastikdirektörstitelns bortskaffande, utan ansåge att den alltjämt borde finnas kvar för dem, som avlagt examen, såväl på gymnastiklärar- som på sjukgymnastlinjen.

Svenska gymnastiklärarsällskapet tillstyrker, att direktionens förslag måtte prövas i praktiken, även om sällskapet ansåge sig böra starkt ifrågasätta, huruvida verkligen en fullgod sjukgymnastutbildning kunde vinnas på blott

tre terminer. Sällskapet funne dock självfallet, att sjukgymnastlinjen borde vara öppen även för män.

Beträffande den uppgjorda *undervisningsplanens* ämnen och timfördelning ville sällskapet i fråga om sjukgymnastlinjens undervisning i pedagogisk gymnastik framhålla nödvändigheten av att denna undervisning gjordes så omfattande, att de blivande sjukgymnasterna bibringades den kännedom i detta ämne, som erfordrades för att i den sjukgymnastiska verksamheten kunna använda aktiva rörelser på ett riktigt sätt. En utökning av den pedagogiska gymnastikens timantal med ett par lektioner i veckan under de två sista terminerna torde därför bli nödvändig.

Sällskapet konstaterade med tillfredsställelse, att direktionen, liksom tidigare utredningskommittéer, funnit anledning föreslå studentexamen som *villkor för inträde till institutets friskgymnastiska linje*. Kravet på studentexamen bottnade icke i månheten om studentexamen i och för sig, utan betingades av de studier, som skulle bedrivas vid institutet och det sätt, på vilket gymnasiestudierna nu vore lagda. I den mån dessa senare kunde komma att utformas med hänsyn till olika högskolestudier, borde givetvis även inträdesfordringarna till institutet bliva föremål för vederbörligt beaktande. Att på nuvarande stadium låta institutet intaga en särställning kunde icke anses välbetäckt.

Vad anginge *gymnastikdirektörstiteln* hade direktionen tydligen ej varit främmande för att titeln gymnastikdirektör skulle ha en uppgift att fylla för dem, som vore friskgymnaster. Sällskapet funne ej skäl anförda, varför gymnastiklärarna skulle berövas den titel, som de sedan decennier varit berättigade att bära efter genomgång av centralinstitutet. Då en mängd praktiska olägenheter skulle medfölja denna titels borttagande tillstyrkte sällskapet på det livligaste, att titeln gymnastikdirektör finge bäras av dem, som avlagt examen vid den friskgymnastiska linjen.

I en till chefen för ecklesiastikdepartementet ställd skrift har *svenska fäktförbundet* uttalat sin anslutning till de av herrar Nordenson och Abramson här ovan återgivna särskilda yttrandena rörande fäktundervisningen vid institutet.

I en till Kungl. Maj:t ställd skrift har *svenska underofficersförbundet* och *försvarsväsendets underbefälsförbund* anhållit, att realexamen måtte fastställas såsom inträdesfordran till gymnastiklärarlinjen eller i vart fall sådan militär beställningshavare, vilken förutom begränsad studentexamen eller realexamen avlagt underofficersexamen, måtte medgivas rätt att under vissa förutsättningar vinna inträde vid ifrågavarande gymnastiklärarlinje.

Föreståndaren för sydvenska gymnastikinstitutet har i en till Kungl. Maj:t ingiven skrift anfört bland annat följande:

Sydvenska gymnastikinstitutet hade en under åratals småningom framvuxen och prövad arbetsordning, det hade förmånen att till lärare hava ett flertal universitetslärare och att hava en väsentlig del av undervisningen förlagd till kliniker vid Lunds lasarett. Givetvis hade institutet måst utarbeta en arbetsordning, som icke verkade störande på dessa universitetslärares ordinarie tjänstearbete och på sjukvårdsarbetet inom klinikerna. Förhållandena i Stockholm och Lund vore i grunden olika. Så innehölle direktionens förslag en för serafimerlasarettets samtliga kliniker gemensam sjukgymnastik-

avdelning, under det att i Lund varje särskild klinik hade sin gymnastikavdelning, på vilken undervisningen av institutets elever och behandlingen av patienter ombesörjdes under ledning av klinikens läkare och instruktionsgymnast, en ordning, som — att döma av medicinska fakultetens i Lund tidigare uttalanden i denna fråga — torde bliva bestående för framtiden. Vidare hade Lunds lasarett till väsentlig del ordnat den sjukgymnastiska behandlingen av sina patienter under förutsättning av elevernas biträde under hela året.

Föreståndaren anhölle, att vid ärendets behandling icke sådana bestämmelser för sjukgymnastutbildning måtte träffas, som skulle kunna vara otjänliga för fortsatt utbildning av sjukgymnaster vid sydsvenska gymnastikinstitutet.

Direktionens ovan återgivna förslag innebär i överensstämmelse med de av Kungl. Maj:t givna direktiven en uppdelning av undervisningen vid institutet på två linjer, en för utbildning av gymnastiklärare och en för utbildning av sjukgymnaster. *Utbildningstiden* för gymnastiklärare har föreslagits till två år och för sjukgymnaster till tre terminer. Övergång till sjukgymnastlinjen kan enligt förslaget ske efter avlagd examen å gymnastiklärarlinjen. Den sammanlagda tiden för denna dubbla utbildning, vilken sedan gammalt motiverats med hänsyn till angelägenheten av att underlätta gymnastiklärarnas utkomstmöjligheter, skulle under sådana förhållanden kunna begränsas till omkring tre och ett halvt år.

1931 års riksdag uttalade sig för en utbildningstid för såväl gymnastiklärare som sjukgymnaster — manliga och kvinnliga — av två år. Så till vida skiljer sig alltså nu föreliggande förslag från riksdagens önskemål, att utbildningstiden för sjukgymnaster förkortats med en termin. Detta direktionens förslag har mött viss kritik från karolinska institutets lärarkollegiums sida. Lärarkollegiet har föreslagit att — i vart fall sedan sjukgymnastutbildningen förflyttats till det nya karolinska sjukhuset — utbildningstiden för sjukgymnasterna borde förlängas till fyra terminer. Kollegiet har på denna väg velat minska den enligt kollegiets mening alltför starka arbetsbelastningen under den åt teoretiska studier ägnade första terminen. Även gymnastiska centralinstitutets lärarkollegium har förordat fyra terminers utbildning för sjukgymnasterna.

För egen del ansluter jag mig till direktionens förslag. Såsom tidigare framhållits, har redan 1915 års kommitté uttalat, att utbildningstiden för sjukgymnaster knappast behövde erfordra två fulla läsår och 1929 års sakkunniga föreslogo ett och ett halvt år för inhämtande av själva kunskapsstoffet. Såsom direktionen framhållit, omfattar den nuvarande sjukgymnastutbildningen ej mer än ungefär ett år. Skulle i framtiden ett »praktiskt halvår» utöver den föreslagna utbildningstiden av ett och ett halvt år visa sig erforderligt, torde såsom direktionen påpekar ett sådant lätt låta sig anordnas.

Direktionen har berört frågan i vad mån *gemensam undervisning* mellan

Departementschefen.

de båda utbildningslinjerna skulle kunna förekomma. Riksdagen har hävdad den uppfattningen, att denna gemensamma undervisning i möjligaste mån borde inskränkas. 1931 års riksdag ansåg, att den borde begränsas måhända till blott en termin under första året. I överensstämmelse härmed framlade statsutskottet vid 1932 års riksdag förslag till begränsning av gemensamhetsundervisningen huvudsakligen till första terminen. Direktionens nu föreliggande förslag förutsätter, att dylik gemensamhetsundervisning över huvud taget icke skulle förekomma. Direktionen har granskat de för gemensamhetsundervisning eventuellt ifrågakommande ämnestitlarna och funnit att pedagogiska skäl icke tala för en dylik åtgärd. De besparingar, som eventuellt skulle kunna vinnas genom gemensam undervisning, hava ansetts så obetydliga, att de ej skulle uppväga de uppstående svårigheterna av schemateknisk natur. Enligt direktionens mening måste sjukgymnastutbildningen utsträckas till mer än tre terminer, om över huvud taget gemensam undervisning skulle anordnas. För egen del ansluter jag mig till direktionens mening och finner mig alltså icke böra ifrågasätta gemensam undervisning mellan de båda utbildningslinjerna.

Direktionens förslag rörande *samundervisning mellan manliga och kvinnliga elever* ger mig icke anledning till erinran.

Frågan om vilka *fordringar, som böra uppställas för inträde vid centralinstitutet*, har vid ärendets tidigare behandling vållat stora meningsskiljaktigheter. Åsikterna hava brutit sig kring tvenne skilda meningsriktningar: antingen studentexamen med kvalificerade betyg i vissa ämnen eller normalskolekompetens och realexamen med vissa kompletteringar. Riksdagens kamrar stannade år 1931 i olika beslut i denna speciella fråga. 1932 års statsutskott uttalade sig för realexamen och normalskolekompetens med vissa kompletteringar, under det att reservanterna inom statsutskottet förordade Kungl. Maj:ts förslag till 1932 års riksdag, innebärande i huvudsak studentexamen såsom inträdesvillkor. Statsutskottet ansåg, att i fråga om examensmeriter samma villkor borde uppställas för män och kvinnor, för friskgymnaster och för sjukgymnaster. Direktionen har nu i överensstämmelse med grundtanken i omorganisationsförslaget, innebärande två helt skilda utbildningslinjer, betraktat de båda linjerna var för sig och föreslagit olika examensmeriter såsom villkor för inträde på gymnastiklärarlinjen och på sjukgymnastlinjen. För gymnastiklärarlinjen föreslår direktionen med tvekan som inträdesvillkor studentexamen, vidare folkskollärarexamen eller behörighet till ämnesläraryrke vid allmänt läroverk, i samtliga fall med kvalificerade betyg i vissa ämnen. En ledamot av direktionen har reserverat sig till förmån för realexamen eller normalskolekompetens med efterföljande kompletteringar i vissa ämnen för inträde å gymnastiklärarlinjen. För inträde å sjukgymnastlinjen skulle fordras enligt direktionens stadgeförslag som villkor realexamen, studentexamen eller avgångsbetyg från högre

flickläroverk med normalskolekompetens samt, för män, att hava avlagt gymnastiklärarexamen.

Vid övervägande av denna fråga har jag funnit mig böra ansluta mig till den uppfattning, som gjorts gällande av 1932 års statsutskott och som innebär ett godtagande av det av skolöverstyrelsen avgivna förslaget (se sid. 35).

Sjukgymnastlinjen bör med hänsyn till gymnastiklärarnas försörjningsförhållanden stå öppen för män, som avlagt gymnastiklärarexamen. I övrigt bör denna utbildningslinje reserveras för kvinnliga elever.

Antalet på de olika linjerna intagna *elever* torde icke nu behöva fixeras. Att på sjukgymnastlinjen reservera ett visst antal platser för personer, som avlagt gymnastiklärarexamen, finner jag icke nödvändigt. Den förordade fullständiga klyvningen mellan de båda utbildningslinjerna påverkar givetvis gymnastiklärarnas och sjukgymnasternas verksamhetsområden och arbetsförhållanden. Denna fråga torde böra upptagas till mer ingående undersökning i samband med prövningen av det förslag till förening av ordinarie övningslärartjänst vid statlig läroanstalt med annan dylik befattning m. m., som — såsom skolöverstyrelsen erinrat — överstyrelsen genom Kungl. Maj:ts beslut den 18 september 1931 anbefallts avgiva. För att underlätta försörjningsförhållandena på området torde möjligen böra övervägas, huruvida icke — i likhet med vad redan skett vid ett par andra likartade statliga högre yrkesutbildningsanstalter — sådana bestämmelser böra utfärdas, att antalet årligen vid centralinstitutet och vid de enskilda gymnastikinstitutet intagna elever avpassas med hänsyn till landets behov av gymnastiklärare och sjukgymnaster.

Direktionen har föreslagit, att titeln *gymnastikdirektör*, som hittills tillkommit den som genomgått såväl frisk- som sjukgymnastutbildningen vid institutet, icke skulle förbindas med examen vid institutet. Jag finner dock skäl föreligga för ett bibehållande av denna titel för dem, som genomgått friskgymnastutbildningen. Avgörandet av denna titelfråga torde emellertid få bero på Kungl. Maj:ts prövning framdeles.

Av direktionen ifrågasatta *timplaner* hava i det föregående anförts huvudsakligen i syfte att giva en föreställning om lärarbehovet. I stort sett hava timplanerna vunnit myndigheternas gillande. I vissa hänseenden hava emellertid framförts erinringar. Mycket omdiskuterad är sålunda frågan, huruvida obligatorisk fäktundervisning bör ingå i utbildningen vid centralinstitutet. För egen del anser jag, att fäktundervisningens allmänna idrottsliga värde utgör ett skäl för undervisning i detta ämne vid centralinstitutet. Emellertid bör denna fråga upptagas till slutlig prövning vid uppgörandet av de definitiva undervisningsplanerna. Härigenom torde icke vållas någon kostnadsökning eller förändring i lärarbehovet.

Till frågan om lärarbehovet återkommer jag i det följande.

Delade meningar hava rätt rörande tidpunkten för *läsårets början*. Denna

fråga torde böra närmare övervägas vid utfärdandet av den nya stadga för centralinstitutet, som blir en följd av omorganisationen.

Undervisningen vid de med dimissionsrätt försedda *enskilda gymnastikinstituten* torde icke i detta sammanhang böra upptagas till behandling. Denna fråga jämte dessa enskilda gymnastikinstitut i övrigt berörande förhållanden torde senare böra övervägas. Jag vill erinra att koncessionerna för dessa institut äro givna tillsvidare och alltså kunna när som helst återkallas.

5. Den militära instruktörsutbildningen.

Direktionen har rörande den militära instruktörsutbildningen anfört:

I likhet med vad sakkunniga vid de senaste utredningarna beträffande institutets omorganisation uttalat, funne direktionen det önskvärt, att den militära instruktörsutbildningen helt skildes från gymnastiska centralinstitutet. Denna uppfattning delades av generalstabens utbildningsavdelning, som inom generalstaben närmast torde komma att handlägga ärendet.

För att tillgodose krigsmaktens framtida behov av högre kvalificerade gymnastikofficerare än vad en blivande rent militär instruktörskurs kunde åstadkomma, torde dock alltjämt behov av att ett antal officerare kommanderades till centralinstitutet komma att förefinnas. Antalet officerare komme enligt av militär myndighet gjord preliminär beräkning att bli begränsat till tre högst fem vid varje kurs. Någon differentiering av undervisningen för dessa elever syntes icke bli erforderlig.

På grund härav hade direktionen vid utarbetandet av sitt organisationsförslag icke räknat med någon militär instruktörsutbildning, ej heller ansett sig behöva vidtaga några särskilda anordningar för att mottaga det begränsade antalet militära elever vid institutet.

Därest de militära myndigheterna icke skulle finna någon möjlighet att redan till nästa läsår anordna eventuellt erforderlig instruktörsutbildning, torde direktionen kunna, om nödiga lärarkrafter från militärt håll kommanderades, under detsamma ställa lokaler till förfogande.

I särskilt yttrande har institutets föreståndare, major *G. Winroth*, anfört i huvudsak följande:

För skapandet av en duglig gymnastiklärarkår vore absolut nödvändigt att trygga de civila gymnastiklärarnas befodringsförhållanden genom att utesluta möjligheten för officerare på aktiv stat att övergå till gymnastikläraryrket. En viss garanti häremot hade under utredningen vunnits genom de tillfrågade militära myndigheternas försäkran, att åtagande från de kommanderades sida att under viss tid kvarstå i tjänst kunde uppställas som villkor för kommandering till institutet. Under sådana omständigheter vore intet hinder för att så många officerare som kunde mottagas, d. v. s. ett något större antal än som i utredningen beräknats, kommanderades till institutet. Detta skulle innebära en del fördelar för detsamma.

I utredningen borde hava framhållits, att den svenska gymnastiken och institutet kunde anses hava intresse av att ett något större antal officerare än som beräknats kommanderades till institutet.

Med avseende å de militära elevernas utbildning torde vidare böra hava framhållits, att den beräknade korta undervisningstiden per vecka borde för dessa i allmänhet något äldre och mognare elever kunna medgiva, att militära krav på t. ex. undervisning i fäktning kunde tillgodoses utanför den ordinarie undervisningen. Genom att som nu skedde förlägga de militära elevernas undervisningsövningar till militär trupp, kunde ett annat krav tillgodoses. Då institutets lärare redan förut hade full tjänstgöring, förutsatte detta att en officer kommanderades som timlärare vid institutet. Vid reglering av denna lärares tjänstgöring borde under de närmaste åren hänsyn kunna tagas till den erfarenhet och erkända skicklighet i att undervisa i fäktning, som institutets lärare besatte.

Chefen för generalstaben har i denna fråga anfört bland annat:

Att den militära gymnastikinstruktörsutbildningen i enlighet med Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut bibringades vid en från centralinstitutet helt fristående kurs vore ur arméns synpunkt önskvärt. Därigenom kunde de militära kraven tillgodoses på ett helt annat sätt, än som tidigare varit möjligt. Genom kursens förläggning till truppförband (exempelvis I 2) bleve det ock möjligt att i väsentligt större utsträckning än hittills ställa militär trupp till förfogande som utbildningsobjekt, vilket vore av synnerlig betydelse för utbildningens ändamålsenliga bedrivande. Genom att hänsyn dessutom kunde tagas till elevernas föregående gymnastiska utbildning (vid aspirantskolor och krigsskolan) borde den fristående kursen desslikes kunna göras kortare än instruktörsutbildningen å centralinstitutet. En dylik kurs borde om möjligt givas en sådan omfattning, att vid densamma meddelades det mått av utbildning, som erfordrades för ett självständigt bedrivande av all utbildning i gymnastik och militär idrott (utom ridning, skjutning och skidåkning, för vilka särskilda skolor och utbildningskurser funnos) inom regemente (motsvarande förband) men kunde också begränsas därhän, att vid densamma meddelades allenast det mått av utbildning, som erfordrades för bedrivandet under överinseende av mera erfaren ledare av vid regemente (motsvarande förband) vanligast förekommande utbildning av här avsett slag.

I förra fallet skulle en högre gymnastisk utbildning vid centralinstitutet erfordras allenast för lärare vid militärinstruktörskursen ävensom vid vissa skolor (aspirantskolor, krigsskolan, underofficersskolan). I sådant fall torde det i betänkandet angivna antalet tre högst fem militära elever möjligen vara till fyllest.

Emellertid föreslogo 1931 års gymnastiksakkunniga, att för tillgodoseendet av krigsmaktens behov av officerare med högre gymnastisk utbildning skulle i enlighet med riksdagens uttalande i skrivelse den 2 juni 1931, nr 324, till gymnastiska centralinstitutet från försvarsväsendet beordras minst tio å tolv elever årligen. Ur flera synpunkter vore det fördelaktigt, om ett dylikt antal officerare kunde beordras till centralinstitutet. Bland annat skulle därigenom (liksom hittills) även vid regementena (motsvarande förband) komma att förefinnas ett antal officerare med högre gymnastisk utbildning, vilka kunde vara vederbörande chef till stöd vid inspektioner, såsom idrottsofficerare, lärare vid skolor för utbildning av fast anställt underbefäl, ledare av gymnastik, fäktning m. m. med officerare och underofficerare o. s. v. samt under chefen utöva överinseendet av här avsedd utbildning i övrigt. Det borde emellertid i detta sammanhang framhållas, att antalet kommenderade i så fall sannolikt icke komme att varje år uppgå till tolv. Antalet kunde variera beroende på de tre försvarsgrenarnas behov. Bestämt förordades, att även efter en omorganisation av centralinstitutet möjligheten hölles öppen att från försvarsväsendet årligen i mån av behov kunna kommendera sammanlagt högst tolv militära elever, vilka bereddes tillfälle att där avlägga gymnastiklärarexamen. I så fall borde den militära instruktörskursen kunna givas en relativt begränsad omfattning (omkring 4 $\frac{1}{2}$ månader).

De officerare ur armén, som kommenderades till centralinstitutet, skulle före inträdet vid institutet hava undergått gymnastisk utbildning icke blott vid den militära instruktörskursen utan, som ovan antytts, även vid krigsskola och officersaspirantskola. De borde därför vid inträdet i gymnastiklärarkursen besitta kunskaper, som vore väsentligt överlägsna övriga elevers.

För den skull borde, vad armén beträffade, utbildningen av dessa officerare vid centralinstitutet taga sin början först efter regementsövningarna (under första hälften av oktober) åtminstone under första läsåret.

I likhet med 1931 års gymnastiksakkunniga förordade chefen för generalstaben att åt de vid centralinstitutet kommenderade officerarna meddelades fortsatt fäktundervisning utanför ramen av den ordinarie undervisningen. Detta torde väl låta sig göra, såväl inom det dagliga programmet (genom att de militära eleverna med sina väsentligt större kunskaper befriades från viss del av undervisningen i gymnastik och idrott) som utom detta program.

Gentemot föreståndarens för gymnastiska centralinstitutet uttalande, att det för skapandet av en duglig gymnastiklärarkår vore absolut nödvändigt att trygga de civila gymnastiklärares befodringsförhållanden »genom att utesluta möjligheten för officerare på aktiv stat att övergå till gymnastikläraryrket», ville chefen för generalstaben främst med skärpa framhålla, att de aktiva och f. d. aktiva officerare, som under en mångfald år utövat gymnastikläraryrket vid icke militära skolor o. d., i allmänhet på ett mycket hedrande sätt fullgjort sina skyldigheter och vunnit stor och allmän aktning ej minst bland sina elever. Dessliques framhölls, att det ur arméns synpunkt vore önskvärt, att även i framtiden aktiva officerare tid efter annan bereddes tillfälle att övergå till gymnastikläraryrket. Härigenom underlättades bland annat fyllandet av den av statsmakterna beslutade reservstaten. De element, som på så vis tillfördes det civila gymnastikläraryrket, komme ingalunda att motverka skapandet av en duglig gymnastiklärarkår utan fastmer att i hög grad främja detsamma.

Därest beslut fattades beträffande här avsedd omorganisation av gymnastiska centralinstitutet, borde åt inspektören för militärläroverken uppdragas att i samråd med chefen för generalstaben och i enlighet med här framhållna synpunkter inkomma med förslag till den militära gymnastikinstruktörutbildningens organisation, omfattning m. m.

Vad slutligen kostnaderna beträffade, förutsatte arméförvaltningen (jämlikt proposition nr 152 till 1932 års riksdag) en merkostnad för anordnandet av den militära instruktörskursen av minst 10,000 kronor. Utredas borde emellertid också, huruvida sammanlagda kostnaden för ordnandet av en fristående militärinstruktörskurs och kommendering av ett antal officerare till högre gymnastisk utbildning vid centralinstitutet komme att överstiga i 1925 års försvarsordning beräknade kostnader för gymnastisk utbildning av officerare. Därest, beträffande armén, merkostnad även i detta fall härigenom uppstode, finge den icke föränleda, att annan lika viktig eller viktigare utbildning bleve eftersatt. En höjning av arméns undervisningsanslag syntes då ofrånkomlig.

Chefen för marininstaben anför, efter stationsbefälhavarnas hörande och efter samråd med chefen för kustartilleriet och chefen för kustflottan, bland annat följande:

Vid *flottan* kunde regelbundet och effektivt bedriven gymnastik i stort sett endast förekomma vid skolor i land. Vid de sjögående förbanden samt för personal i land utom skoltjänsten förekomme gymnastik endast mera oregelbundet. Alldeles särskilda krav ställdes på gymnastikofficerarna vid skeppsgossekårerna. Dessa måste hava samma kompetens som gymnastiklärare vid civila skolor för elever av motsvarande åldrar för att rätt kunna handleda de under uppväxtåren varande skeppsgossarna. Gymnastikofficeren

vid sjökrigsskolan måste även besitta synnerligen fullständiga kunskaper i gymnastik för ledande av de blivande officerarnas gymnastiska utbildning. Även gymnastiktjänsten vid övriga skolor i land ställde stora krav på gymnastikofficerens kunskaper på grund av elevernas egen ofta höga gymnastiska utbildningsståndpunkt.

För fyllande av de olika gymnastikofficersbefattningarna vid flottan vore på grund av vad här ovan framhållits de insikter, vilka kunde inhämtas vid en kortare militär instruktörskurs, av otillräckligt värde. Härför lämpade sig bättre den föreslagna fullständiga gymnastiklärarutbildningen vid gymnastiska centralinstitutet. Visserligen bibringades officeren vid detta institut, sådant det enligt förslaget avsåges att organiseras, icke omedelbart den gymnastikutbildning, som erfordrades för handledande av en militär gymnastikavdelning, men detta torde dock kompenseras genom de erfarenheter beträffande gymnastiken vid flottan, som den blivande gymnastikofficeren inhämtat under sin kadettutbildning, varunder effektiv gymnastik bedrevs under sammanlagt tretton månaders tid.

Idrotten utgjorde för personalen å flottans sjögående förband och för i land utom skolorna tjänstgörande personal den huvudsakliga fysiska utbildningen. Gymnastikofficerarna vid skolorna måste således besitta djupgående kunskaper i idrotten och dess ledande. För de sjögående förbanden erfordrades dessutom åtminstone för vissa befattningar officerare med fullständig idrottslig utbildning.

Av det ovan anförda framginge, att gymnastikens och idrottens ställning inom flottan vore sådana, att all utbildning av gymnastik- och idrottsofficerare bäst försigginge vid gymnastiska centralinstitutet och att den nu föreslagna omorganisationen för flottans räkning otvivelaktigt ökade värdet av den utbildning, som meddelades vid institutet. Det vore icke obetingat nödvändigt för gymnastikofficer vid flottan att dessförinnan genomgå särskild militär gymnastikinstruktörskurs. Skulle behov av sådan utbildning visa sig erforderlig, sedan verkningarna av omorganisationen blivit påtagliga, kunde detta behov fyllas antingen genom kommandering av sjöofficerare till den av representanten för lantförsvaret förordade militära gymnastikinstruktörskursen eller genom anordnande av en »marinens gymnastikkurs», eventuellt modifierad efter förefallande behov.

Vid *kustartilleriet* erfordrades i likhet med vid flottan officerare med högre gymnastisk utbildning för upprätthållande av gymnastiktjänsten vid vissa skolor. Dessutom erfordrades ett antal officerare med en gymnastisk utbildning, som syntes kunna tillgodoses genom den i utsikt ställda militära gymnastikinstruktörskursen. Utbildningen i denna kurs borde beträffande kustartilleriet jämväl utgöra grundvalen för vidareutbildningen vid gymnastiska centralinstitutet.

Antalet platser, som erfordrades vid institutet för marinens räkning uppging till en, två eller högst tre per år.

Den nuvarande instruktörskursen vid centralinstitutet, vilken vore den kurs, som de gymnastikutbildade officerarna i allmänhet genomgått, påginge under en vinter. Den föreslagna gymnastiklärarkursen bleve tvåårig. Den ökade utbildningstid, som bleve en följd av denna föreslagna omorganisation, innebure en olägenhet ur synpunkten av personaltillgång. Personalstaterna vid marinen vore redan synnerligen hårt ansträngda och varje ytterligare belastning medförde avsevärda svårigheter. Särskilt gällde detta tiden från och med den 15 april till och med 31 oktober, under vilken tid behovet av

officerare för sjöstyrkorna och kustfästningarna vore stort. Genom att läsåret enligt omorganisationsförslaget komme att omfatta tiden $\frac{1}{9}$ — $\frac{21}{6}$ måste de officerare, som genomginge centralinstitutet, under nära två år praktiskt taget lämnas utom räkningen för tjänsten i övrigt.

Undervisning i fäktning borde för de militära elevernas räkning anordnas som obligatorisk och utom den ordinarie undervisningsplanen. Det låga timantal per vecka, som beräknats för undervisningen i dess helhet, ansåges väl medgiva detta.

Sammanfattningsvis anfördes, att omorganisationsförslaget förordades, vilket komme att innebära att gymnastiska centralinstitutets gymnastiklärarkurs avsåges att i allmänhet genomgå av de officerare vid flottan, vilka skulle utbildas till gymnastikledare, samt för det mindre antal officerare vid kustartilleriet, vilka borde beredas högre gymnastisk utbildning. Den i förslaget omnämnda militära gymnastikinstruktörskursen borde stå öppen för officerare vid marinen: vid flottan, därest behov därav skulle uppkomma, vid kustartilleriet, såväl för de officerare i allmänhet, som avsåges bliva gymnastikledare, som för dem av dessa, vilka dessutom ansåges böra beredas högre gymnastisk utbildning.

Förslaget till den militära instruktionskursens organisation borde uppgöras under chefens för marininstaben medverkan.

Inspektören för militärläroverken anför i huvudsak:

Mot att den militära gymnastikinstruktörsutbildningen skildes från centralinstitutet funnes ur arméns synpunkt intet att erinra under förutsättning att de militära kraven bleve i erforderlig grad tillgodosedda vid en fristående, centralt ordnad, militär kurs.

De krav, som måste ställas på en dylik kurs, vore, att eleverna erhöles det mått av utbildning, som erfordrades för att handhåva all utbildning i gymnastik, vapenföring och idrott inom regemente (motsvarande förband) med undantag för ridning, skjutning och skidlöpning, för vilka särskilda skolor och utbildningskurser funnes.

1931 års gymnastiksakkunniga avgåvo förslag till dylik kurs med en varaktighet om cirka fem månader och för en beräknad årskostnad av — för arméns vidkommande — 31,149 kronor. Verkställda detaljberäkningar hade emellertid visat, att den föreslagna tiden av fem månader icke vore tillräcklig för ovannämnda utbildningsmåls nående försåvitt att övningsgrenen vapenföring skulle ingå i utbildningen. Då det måste framstå såsom ett bestämt önskemål att så bleve fallet, måste kursen givas en varaktighet av ytterligare minst 150 timmar eller 25 arbetsdagar. Då tiden emellertid vid dessa beräkningar i samtliga övningsgrenar hållits starkt i underkant och kursen även med minsta tänkbara utökning ändå måste börja före jul, syntes starka skäl tala för ytterligare någon utökning till omkring sju månader. Endast vid en dylik kurs syntes eleverna kunna bibringas en mot nuvarande militärinstruktörskurs vid centralinstitutet likvärdig och i vissa rent militära delar förbättrad utbildning, betingad av de väsentligt ökade kraven särskilt i militär idrott. Den kostnadsökning, som uppstode genom förlängningen av kursen med två månader, uppginge för arméns del till cirka 7,100 kronor, varjämte tidigare beräknad kostnad för praktiska övningar oafsett kursens längd syntes böra höjas med 1,000 kronor.

Även om ovan föreslagna militära gymnastikkurs komme till stånd, erfordrades för ett mindre antal officerare den högre gymnastiska utbildning,

som genomgång av gymnastiklärarlinjen vid det omorganiserade centralinstitutet skulle giva. Sådan utbildning krävdes för lärarna vid den militära gymnastikkursen, för gymnastiklärarna vid krigsskolan, officersaspirantskolorna och arméns underofficersskola samt för någon officer per regemente (kår), vilken därstädes kunde bliva målsman för denna utbildningsgren och vara vederbörande chef till stöd vid gymnastik- och idrottsutbildningens ordnande, inspektioner o. s. v.

Direktionen för centralinstitutet hade beräknat detta behov till 3—5 per år. Siffran borde för arméns del icke beräknas lägre än 7—8, vilket, om behovet av gymnastiklärarutbildade officerare vid armén sattes till cirka 50, skulle giva en tidsintervall av 7 à 6 år mellan officers ur samma regemente kommendering till centralinstitutet. För försvaret i dess helhet syntes sålunda siffran 10—12 vara önskvärd, även om maximiantalet sannolikt sällan komme att beordras.

De militära eleverna borde vid centralinstitutet erhålla fortsatt utbildning i fäktning. Härför erforderlig tid torde kunna erhållas dels genom tillägg av en timme per dag för de i allmänhet äldre och fysiskt starkare utvecklade militära eleverna, dels genom differentiering av dessas utbildning. Officerarna hade under flerårig utbildning redan före inträdet övats i kommando och befälsföring, erhållit en god personlig färdighet i gymnastik och slutligen i den militära gymnastikkursen bibringats god kännedom om ledande av militär gymnastik och idrott. De stode sålunda vid inträdet vid centralinstitutet på ett betydligt högre plan än de civila eleverna. Icke obetydlig tid borde sålunda genom differentiering av utbildningen kunna utsparas för de militära elevernas fäktutbildning.

Höstterminen vid centralinstitutet avsåges att börja omkring den 1 september. Ur arméns synpunkt vore det en olägenhet, att ett antal officerare toges från truppförbanden under tiden för repetitionsövningarna. En senare inryckning för de militära eleverna, vilken kunde tänkas möjliggjord genom dessas bättre förkunskaper, kunde dock tillstyrkas endast under förutsättning, att full säkerhet erhöles för att de militära eleverna ändock kunde fullständigt tillgodogöra sig utbildningen.

Chefen för militärläroverken hemställde

att en militär gymnastikkurs av erforderlig omfattning årligen måtte anordnas från och med budgetåret 1934/1935 samt att utredning härför snarast måtte verkställas;

att de militära elevernas antal vid gymnastiska centralinstitutets gymnastiklärarlinje måtte bestämmas till högst 12, varav högst 8 ur armén; samt

att dessa militära elever genom differentiering av utbildningen och ökat timantal per dag bereddes fortsatt utbildning i vapenföring.

Slutligen framhölles med skärpa, att för den händelse de i 1925 års försvarsordning beräknade kostnaderna för gymnastisk utbildning av officerare härigenom komme att överskridas, detta icke finge gå ut över annan lika viktig eller viktigare utbildning, utan måste medföra en ökning av arméns undervisningsanslag.

Vid yttrandet äro fogade beräkningar rörande timantal för den militära gymnastikkursen samt kostnadsberäkningar. I dessa hänseenden hänvisar jag till handlingarna i ärendet.

Gymnastiska centralinstitutets lärarkollegium har bestämt påyrkat, att de militära eleverna måtte erhålla fullgod undervisning i fäktning.

1931 års riksdag uttalade sig för, att den militära s. k. instruktörskursen borde avskaffas såsom en obligatorisk del av lärogången vid institutet, och enligt riksdagens mening borde, för tillgodoseende av krigsmaktens behov av officerare med högre gymnastisk utbildning; till institutet kommenderas minst tio à tolv elever årligen. Det nu föreliggande förslaget innebär, att den militära instruktörskursen helt skiljes från institutet, ävensom att officerare skola kommenderas till institutet för erhållande av högre gymnastisk utbildning, dock icke till större antal än tre à fem per kurs. Förslaget har i stort sett godtagits av de militära myndigheterna. Beträffande antalet till institutet kommenderade officerare har emellertid framhållits, att detsamma borde höjas till det av riksdagen förutsatta.

Jag har i förevarande spørsmål samrått med t. f. chefen för försvarsdepartementet, som anslutit sig till direktionens förslag, dock med den av de militära myndigheterna, enligt vad nyss nämnts, förordade jämkningen. Även jag delar t. f. chefens för försvarsdepartementet uppfattning.

Vad angår undervisningen i fäktning för de till centralinstitutet kommenderade militärelevorna vill jag åberopa, vad jag i det föregående anført rörande fäktundervisning för de civila eleverna. De förstnämnda synas mig dock, i den mån så med hänsyn till tillgängliga medel finnes möjligt, böra erhålla utbildning i fäktning även utanför ramen av den ordinarie undervisningen.

En senare inryckning till centralinstitutet för de militära eleverna synes vara önskvärd. Därest pedagogiska skäl ej omöjliggöra en dylik anordning, torde bestämmelser därom kunna intagas i institutets stadga.

Det torde icke vara möjligt att redan under nästkommande läsår ordna den ifrågasatta militära instruktörskursen. Denna undervisning torde, såsom direktionen framhållit, i så fall kunna provisoriskt tillgodoses vid institutet, under förutsättning att nödiga lärarkrafter från militärt håll ställas till förfogande. Enligt vad t. f. chefen för försvarsdepartementet meddelat mig, avses kommenderingar till sådan lärokurs under nästa läroår icke skola förekomma på statsverkets bekostnad annat än i undantagsfall.

Under förutsättning att föreliggande förslag om gymnastiska centralinstitutets omorganisation vinner bifall, har chefen för försvarsdepartementet för avsikt att föreslå Kungl. Maj:t att uppdraga åt inspektören för militärläroverken att i samråd med cheferna för generalstaben, marinstaben och flygvapnet upprätta förslag till den militära instruktörskursens omorganisation m. m.

6. Lärarbehov.

Under förutsättning att direktionens förslag rörande utbildningens omfattning vinner bifall beräknar direktionen lärarbehovet å vardera linjen på följande sätt.

*Gymnastiklärarlinjen.*1) *Antalet lärartimmar i gymnastik, lek och idrott.*

A) <i>Manliga avdelningen.</i>		timmar
Pedagogisk gymnastik: teori med demonstrationer		325
Pedagogisk gymnastik: praktik		314
Undervisningsövningar, första årskursen, eleverna uppdelade på två grupper		378
Undervisningsövningar, andra årskursen, eleverna uppdelade på två grupper		378
jämfte en grupp hållningsrättande gymnastik		189
Lek, teori och praktik, en grupp		136
Idrott, praktik och teori, en grupp		118
Idrott, praktik, två grupper		1,344
Hållningslära, en gymnastiklärare närvarande		25
	Summa lärartimmar	3,207

Å den manliga avdelningen beräknades i allmänhet blott en av lärarna i idrott behöva användas för att leda pedagogiska gymnastikens undervisningsövningar och endast å andra årskursen. Skulle elevantalet å första årskursen bliva så stort, att flera än två undervisningsgrupper bleve erforderliga, kunde eleverna beredas tillfälle att vid en eller två grupper tjänstgöra samtidigt med andra årskursens elever.

Det stora antalet lärartimmar för undervisningsövningarna i hållningsrättande gymnastik för andra årskursen hade uppkommit därigenom, att endast ett par elever samtidigt kunde undervisas i detta ämne. Antalet lärjungetimmar kunde beräknas bliva omkring 20.

Fördelat på 38 veckor utgjorde detta 85,41 timmar per undervisningsvecka, motsvarande 21,1 veckotimmar för var och en av fyra manliga lärare. De lärarbefattningar, som erfordrades inom denna ämnesgrupp, borde lämpligen fördelas sålunda:

- 2 manliga lärarbefattningar i pedagogisk gymnastik,
- 2 manliga lärarbefattningar i lek och idrott.

Härvid förutsattes emellertid, att varje lärare skulle enligt direktionens föreskrift vara skyldig att övertaga undervisning jämväl i annan gren av fysisk fostran än den, för vilken hans befattning företrädesvis vore avsedd.

B) <i>Kvinnliga avdelningen.</i>		timmar
Pedagogisk gymnastik: teori med demonstrationer		325
Pedagogisk gymnastik: praktik		314
Undervisningsövningar, första årskursen, eleverna uppdelade på tre grupper		567

	timmar
Undervisningsövningar, andra årskursen,	
eleverna uppdelade på tre grupper	567
jämte en grupp hållningsrättande gymnastik	189
Gymnastik för kvinnliga elever å sjukgymnastlinjen	96
Mindre lekar, folkdanser, teori, en grupp	307
Större lekar och idrott, två grupper	1,038
Hållningslära, en gymnastiklärare närvarande	25
Summa lärartimmar	3,428

Beträffande antalet lärartimmar i hållningsrättande gymnastik hänvisades till vad härom nyss sagts.

Fördelat på 38 veckor utgjorde detta 90,21 timmar per undervisningsvecka, motsvarande 22,6 veckotimmar för var och en av fyra kvinnliga lärare. De lärarbefattningar, som erfordrades inom denna ämnesgrupp, borde lämpligen fördelas sålunda:

- 2 kvinnliga lärarbefattningar i pedagogisk gymnastik,
- 2 kvinnliga lärarbefattningar i lek och idrott.

Härvid förutsattes emellertid likaledes, att varje lärare skulle enligt direktionsens föreskrift vara skyldig att övertaga undervisning jämväl i annan gren av fysisk fostran än den, för vilken hans befattning företrädesvis vore avsedd.

C) *Manliga och kvinnliga avdelningen.*

Utöver de angivna lärartimmarna för utbildning i idrott vore det nödvändigt att kunna förfoga över särskilda specialisttimmar för utbildningen i vissa idrottsgrenar. Utbildningen vore här visserligen avsedd att ledas av institutets lärare, men vid hans sida borde i dessa fall stå en specialist i ifrågakommande idrottsgren. Sådan utbildning torde vara nödvändig i vissa delar av den fria idrotten, vissa delar av vinteridrotten, i isspel samt simning. Den för denna utbildning nödvändiga tiden hade beräknats uppgå till 470 timmar för manliga och kvinnliga avdelningen tillsammans. För att erhålla ett tillräckligt antal undervisningsavdelningar måste en del av pedagogiska gymnastikens undervisningsövningar förläggas till skolor utom institutet. En beräkning gäve vid handen, att härför erfordrades sju lärare. Dessa, som förutsattes bli respektive skolors gymnastiklärare, borde härför erhålla särskilda arvoden i överensstämmelse med vad 1927 och 1931 års sakkunniga föreslagit.

2) *Antalet lärartimmar, medicinska ämnen.*

Se under sjukgymnastlinjen 2 A och 2 B.

3) *Antalet lärartimmar, övriga ämnen.*

	timmar
Psykologi och pedagogik	108
Röstbehandling	70

För utbildningen i dessa ämnen erfordrades anställandet av specialutbildade timplärare.

*Sjukgymnastlinjen.*1) *Antalet lärartimmar i gymnastik, teori och praktik.*

Se under friskgymnastlinjen 1 A och 1 B.

2) *Antalet lärartimmar, medicinska ämnen.*A) *Teoretiska ämnen.*

	timmar
Fysiologi för sjukgymnastkursens elever	96
Fysiologi för gymnastiklärarkursens elever	168
Anatomi för sjukgymnastkursens elever	128
Anatomi för gymnastiklärarkursens elever	75
Hälsolära för sjukgymnastkursens elever	32
Hälsolära för gymnastiklärarkursens elever	32
Allmän patologi för sjukgymnastkursens elever	32

För den teoretiska undervisningen föreslogo 1929 års sakkunniga, att lärare i anatomi, fysiologi och patologi skulle utses bland karolinska institutets ordinarie lärare. 1931 års sakkunniga föreslogo en lärare i anatomi, tillika lärare i sjukgymnastik, en lärare i fysiologi och hälsolära samt en lärare i allmän patologi. Direktionen ansåge för sin del, att man borde låta sig angeläget vara att vinna goda facklärare i de olika teoretiska ämnena och ville därför ej, att dessa lärare skulle undervisa utom sin vetenskap, vadan den ansåge, att sammanställningen sjukdomslära och anatomi ej borde förekomma. Direktionen föresloge, att undervisningen i ämnena fysiologi, anatomi, hälsolära och allmän patologi skulle uppehållas av en icke ordinarie lärare i varje ämne. I de tre förstnämnda ämnena borde samma lärare bestrida undervisningen å både gymnastiklärar- och sjukgymnastlinjen.

B) *Praktiska ämnen.*

	timmar
Sjukdomslära	216
Demonstration av patienter	216
Sjukgymnastikens propedeutik, tre lärare	144
Sjukgymnastikens praktik	1,176
Medicinska specialkurser	80
Samaritlära	15
Samaritlära för gymnastiklärarkursens elever	15
Hållningslära för gymnastiklärarkursens manliga elever	25
Hållningslära för gymnastiklärarkursens kvinnliga elever	25

Summa lärartimmar 1,912

För den praktiska undervisningen hade 1929 års sakkunniga föreslagit en överlärare i sjukdomslära och fysioterapi, tillika överläkare, två biträdande lärare i sjukdomslära och fysioterapi, samtidigt läkare å polikliniken, och två instruktionsgymnaster. 1931 års sakkunniga hade föreslagit två medicinskt utbildade lärare i sjukgymnastik, av vilka den ene jämväl skulle undervisa i anatomi, den andre jämväl i ortopedi. Den ene av dem skulle vara föreståndare, den andre biträdande föreståndare för polikliniken. Dessutom föreslogo de två arvodesbefattningar i sjukdomslära, den ena för undervis-

ningen i invärtes sjukdomar, den andra för undervisning i kirurgiska sjukdomar och allmän kirurgi. Dessa arvodesbefattningar skulle kunna förenas med andra lärartjänster.

Då undervisningen i sjukdomslära måste vara av tämligen elementär art, ansåge direktionen någon uppdelning av densamma i medicinsk och kirurgisk sjukdomslära ej vara av nöden, utan funne att den kunde lämnas till en enda lärare. En uppdelning av patienterna i medicinska och kirurgiska fall vid demonstrationerna torde ej heller låta sig göra. Under sådana förhållanden anslöte sig direktionen till förslaget om en huvudlärare och tvenne biträdande lärare, tillika läkare å polikliniken. Huvudläraren skulle undervisa i sjukdomslära och hålla de kliniska och polikliniska demonstrationerna samt leda övningarna i sjukgymnastikens propedeutik, motsvarande $216 + 216 + 48 = 480$ timmar. För de båda läkarna, som hade att handleda och övervaka det praktiska arbetet, beräknades för vardera 588 timmar sjukgymnastikens praktik, biträde vid de propedeutiska övningarna 48 timmar, samaritlära 15 timmar och hållningslära 25 timmar, summa för vardera 676 timmar.

För denna ämnesgrupp erforderliga lärarkrafter bleve sålunda: timmar
 1 medicinskt utbildad lärare i sjukgymnastik med sjukdomslära 480
 1 medicinskt utbildad biträdande lärare i medicinsk sjukgymnastik m. m. 676
 1 medicinskt utbildad biträdande lärare i kirurgisk sjukgymnastik m. m. 676

Därtill erfordrades för undervisningen ett antal instruktionsgymnaster, vilket på grund av i det föregående anförda skäl bestämts till sex.

De medicinska specialkurserna vore avsedda att givas av särskilda specialister på de olika områdena, vilka skulle anställas såsom timlärare.

Karolinska institutets lärarkollegium anför i fråga om lärarbehovet bland annat:

Kollegiet kunde icke finna det tillfredsställande, att undervisningen i både medicinsk och kirurgisk sjukdomslära anförtroddes åt en i endast ett av dessa ämnen specialutbildad lärare. Så skulle emellertid efter den föreslagna organisationen säkerligen bli fallet. Enligt kollegiets mening vore därför en uppdelning på två lärare, en med kirurgisk och en med medicinsk specialutbildning, oundgängligen nödvändig, om ej undervisningen skulle komma att bli ensidig. En dylik uppfattning borde emellertid också verka därhän, att behovet av medicinska specialkurser bortfölla. Det vore givet, att det icke kunde vara behöfligt med särskild kurs i sjukgymnastikens och fysioterapiens användning vid invärtes sjukdomar, om man hade en väl skolad lärare för den medicinska delen av sjukdomsläran. Även den neurologiska sjukdomsläran med elektrisk behandlingsteknik kunde lämpligen anförtros åt den medicinskt utbildade läraren, medan undervisningen i speciell ortopedisk sjukdomslära med sken- och förbandslära på motsvarande sätt borde kunna lämnas av den kirurgiskt utbildade läraren i sjukdomslära. Det syntes kollegiet uppenbart, att detta förfaringsätt medförde större effektivitet vid undervisningen i speciell sjukdomslära, i det denna bleve mer enhetlig och planmässig. Det förefölla kollegiet lämpligt, att de 80 timmar, som av direktionen angivits som behöfliga för de medicinska specialkurserna, uppdelades på den kirurgiska och den medicinska sjukdomsläran, vilka alltså var för sig komme att omfatta cirka 150 timmar. — Uppdelningen av den speciella sjukdomsläran på tvenne lärare innebure, att envar av dessa finge ett avsevärt lägre timantal än den av direktionen

föreslagne läraren, även om i enlighet med kollegiets framställning de medicinska specialkurserna uppdelades på dessa båda lärare. Kollegiet ansåge det likväl viktigt, att båda dessa lärarbefattningar bleve fasta, ehuru givetvis löneförmånerna för envar av dem måste minskas under det av direktionen föreslagna beloppet. Beträffande ämnet fysiologi ville kollegiet betona den stora betydelsen för den vetenskapliga forskningen av, att en professur i kroppsövningarnas fysiologi snarast komme till stånd, en professur som kollegiet redan år 1926 ansåg böra förläggas till gymnastiska centralinstitutet.

Gymnastiska centralinstitutets lärarkollegium har utan att vilja göra något direkt yrkande beträffande antalet lärarplatser i gymnastik och i lek och idrott på gymnastiklärarlinjen dock velat som sin mening uttala, att antalet syntes mycket knappt tilltaget.

Departementschefen.

Direktionens ovanstående beräkningar rörande antalet lärarbefattningar vid det omorganiserade gymnastiska centralinstitutet grunda sig på de preliminära timplaner, som av direktionen i det föregående föreslagits. De smärre jämkningar i dessa timplaner, som senare eventuellt kunna bli erforderliga, synas icke föranleda någon ändring i lärarbehovet. Karolinska institutets lärarkollegium har ansett, att undervisningen i ämnet sjukdomslära, vilken undervisning direktionen över centralinstitutet föreslagit skola handhavas av en lärare, borde uppdelas på två lärare, en med kirurgisk och en med medicinsk specialutbildning. Dessa båda lärare skulle dessutom enligt kollegiets uppfattning kunna meddela sådan undervisning, att behovet av medicinska specialkurser bortföle. Skälet till direktionens föreliggande förslag är emellertid, att undervisningen i sjukdomslära ansetts vara av så pass elementär art, att uppdelning på två lärarkrafter ej vore nödvändig. Med hänsyn härtill och då genom kollegiets förslag någon kostnadsbesparing ej torde vara att ernå, vill jag biträda direktionens föreliggande förslag.

I fråga om lärarbehovet anser jag mig sålunda ej böra förorda några ändringar i direktionens förslag.

Jag saknar nu anledning att ingå på frågan om inrättandet av en professur i kroppsövningarnas fysiologi.

7. Anslagsbehov m. m.

I fråga om anslagsbehovet m. m. vid det omorganiserade gymnastiska centralinstitutet anför direktionen följande:

a) Föreståndare.

För närvarande åtnjöte föreståndaren för gymnastiska centralinstitutet dels ett i institutets stat upptaget arvode å 1,200 kronor dels ett extra arvode av 2,800 kronor. Härtill komme vidare bostad i institutets byggnad, för vilken föreståndaren likväl finge vidkännas hyresavdrag å arvodet. 1924 års sakkunniga föreslogo för föreståndaren lön enligt lönegraden A 1 i gällande avlöningsreglemente. Han skulle icke hava någon undervisning vid institutet men utöver sin verksamhet som institutets chef vara överinspektör för all gymnastikundervisning vid landets offentliga skolor. Därjämte skulle han tjänstgöra som skolöverstyrelsens sakkunnige rådgivare i alla de frågor rörande fysisk fostran, där överstyrelsen funne sig i behov av dylik rådgivare. 1927 års sakkunniga framhöllo, att, ur institutets synpunkt, stora olägenheter kunde förväntas uppkomma, om på föreståndaren lades en mängd dylika för institutets undervisningsuppgift delvis främmande uppdrag, vilka dessutom tvingade föreståndaren att under viss icke obetydlig del av läsåret vara frånvarande från institutet. De funno det därför och av andra skäl önskvärt, att föreståndaren skulle åläggas undervisningsskyldighet. Någon sammankoppling med överinspektörtjänsten skulle icke ifrågakomma. Föreståndaren skulle utöver honom tillkommande ordinarie lärarlön uppbära ett arvode på 2,000 kronor jämte fri bostad eller ersättning härför. Han skulle av direktionen kunna erhålla en minskning intill högst hälften av sin undervisningsskyldighet. 1931 års sakkunniga åter anslöto sig i huvudsak till 1924 års sakkunniga.

Direktionen hyste i likhet med 1927 års sakkunniga starka betänkligheter mot att föreståndaren samtidigt skulle vara inspektör för gymnastikundervisningen i riket och hölle före, att föreståndaren helt borde ägna sig åt den gymnastiska forskningen och undervisning, som vid institutet bedreves. Direktionen kunde ej heller undgå att hysa betänkligheter mot att ledningen av denna undervisningsanstalt, inspektionen av de där utbildade elevernas senare verksamhet samt posten som sakkunnig rådgivare i skolöverstyrelsen besattes med en och samma person. Ordnan det av inspektionen över gymnastikundervisningen hade numera genom inrättandet av befattningen som gymnastikkonsulent vid skolöverstyrelsen kommit i ett delvis nytt läge. Det syntes direktionen böra undersökas, i vad mån inspektionen jämväl av läroverksavdelningen underlydande skolor borde kunna åstadkommas på annat sätt. Att det för institutets del kunde vara betydelsefullt, att dess lärare stöde i nära kontakt med undervisningen vid rikets läroanstalter, ville direktionen icke bestrida, men den ansåge likväl, att detta kunde åstadkommas på annat sätt än genom att en av institutets lärare tjänstgjorde som gymnastikinspektör.

Beträffande föreståndarens ifrågasatta uppgift att vara skolöverstyrelsens sakkunnige i frågor rörande fysisk fostran vore direktionen villig att, om tillgång till sakkunskap ej bereddes inom skolöverstyrelsen, för varje fall ställa all den sakkunskap, över vilken institutet förfogade, till överstyrelsens tjänst i största möjliga utsträckning.

Direktionen ansåge sålunda, att till föreståndare borde, på förslag av direktionen, av Kungl. Maj:t utnännas en av lärarna eller annan person för en tid av högst sex år. Han skulle härför uppbära ett arvode på 3,000 kronor. Därest föreståndaren vore lärare och så önskade skulle hans undervisnings-skyldighet av direktionen kunna minskas med högst hälften och till den delen upprätthållas av extra lärare.

Genom att av den tidigare föreslagna lönen till en föreståndare om 14,000 kronor sålunda endast omkring hälften skulle tagas i anspråk för föreståndaren, uppstode i jämförelse med tidigare förslag en besparing, vilken kunde möjliggöra ordnandet av inspektionsfrågan inom skolöverstyrelsen.

Genom den föreslagna linjeklyvningen vore det tydligt att, om till föreståndare valdes någon icke läkare, denne icke lämpligen kunde i direktionen föredraga ärenden rörande sjukgymnastutbildningen. Det vore därför nödvändigt att hava möjlighet att för denna undervisningslinje kunna utse en biträdande föreståndare, som skulle vara läkare, och vanligen torde bli läraren i sjukgymnastik med sjukdomslära. Han skulle erhålla ett arvode på 500 kronor.

b) Lärare.

Vad beträffade lärartjänsterna vid det omorganiserade institutet ville direktionen först något uppehålla sig vid frågan om *överlärare*. 1924 års sakkunniga föreslogo att vid centralinstitutet skulle som hittills finnas anställda tre överlärare, en i pedagogisk gymnastik, en i militärgymnastik och en i sjukgymnastik. 1927 års sakkunniga avvisade »denna föråldrade form för lärarkrafternas organisation», vilken mening jämväl biträdades av 1931 års sakkunniga. Direktionen vore av samma mening som de båda sistnämnda sakkunniga.

Lärare i gymnastik, lek och idrott. Vid behandlingen av frågan rörande dessa lärares anställningsförhållanden hade inom direktionen framkommit vissa i föregående utredningar icke närmare behandlade synpunkter. Det vore sålunda tydligt, att å ena sidan undervisningen i dessa ämnen krävde, att en lärare själv ägde möjlighet att demonstrera och deltaga i utförandet av de olika övningarna. Att detta som regel icke vore möjligt för en lärare, som nått högre ålder, sade sig självt. Undervisningen i dessa ämnen skulle sålunda kunna komma att bli allvarligt lidande, om båda lärarna i ettdera ämnet skulle uppnått en ålder av t. ex. 50 år eller mera. Om båda lärarbefattningarna i vardera ämnet gjordes ordinarie, kunde vid tillämpande av vanliga befordringsgrunder mycket väl inträffa, att de till och med redan vid sin tillsättning skulle uppnått en ålder, som inom kort gjorde dem mindre ägnade att handleda undervisningen i ämnet. Även om detta till en del och särskilt inom idrottsundervisningen kunde avhjälpas genom att i större utsträckning anställa specialister som timplärare, borde dock institutets egna lärare hava den kroppsliga vigör, att de skulle kunna tjänstgöra som instruktörer och förevisare inom sitt ämne. Å andra sidan vore det uppenbarligen också nödvändigt att sörja för att en viss kontinuitet ägde rum i undervisningen. Starka skäl talade sålunda enligt direktionens mening för att en manlig och en kvinnlig lärare inom vardera ämnet gymnastik samt lek och idrott bereddes ordinarie ställning, en andra lärare i vardera ämnet en minde fast anställning.

En dylik anordning med avseende på anställningsförhållandena stötte emellertid på stora svårigheter därigenom att det måste komma att ställa

sig vanskligt att kunna bereda de på kortare tid anställda lärarna utkomst-möjligheter efter avslutad tjänstgöringsperiod vid institutet och även därigenom, att det vore svårt att göra dylika platser så lockande, att de skulle sökas av de ur institutets synpunkt mest önskvärda och framstående lärarkrafter.

Då emellertid ett genomförande av förslaget med hänsyn till undervisningen vid institutet syntes vara av stor betydelse, därest de antydda olägenheterna kunde undvikas, hade direktionen dock ansett sig böra undersöka, huruvida ej möjlighet till dess förverkligande föreläge. Direktionen hade därvid kommit på tanken att en ordning liknande den, som användes vid vissa militära skolor, skulle komma till användning vid gymnastiska centralinstitutet. De åsyftade militära lärarna kommenderades att med bibehållande av sin innehavande ordinarie befattning under viss tid upprätthålla lärarbefattning vid viss skola. På motsvarande sätt skulle man vid centralinstitutet anställa lärare på kortare tid genom att lämpliga gymnastiklärare från läroverk och andra undervisningsanstalter kunde för en period av förslagsvis fyra år med bibehållande av innehavd tjänst efter ansökan vinna anställning som lärare vid institutet. Ett dylikt förfaringsätt hade under en lång följd av år tillämpats beträffande de militära lärare, som kommenderats till centralinstitutet. För läroverkens vidkommande torde det ej heller vara främmande, då ju deras rektorer på detta sätt tillfälligt anställdes.

Med en dylik anordning skulle man, utöver vad redan anförts, ytterligare vinna för centralinstitutets vidkommande, att dess lärare stode i ständig, fruktbarande och från många håll som mycket eftersträvansvärd förklarad kontakt med skolorna. Under förutsättning att en dylik anordning visade sig genomförbar och icke mötte hinder från skolöverstyrelsens sida ville direktionen sålunda (*alternativ A*) föreslå att vid gymnastiska centralinstitutet skulle finnas:

- 1 ordinarie manlig lärare i pedagogisk gymnastik,
- 1 ordinarie kvinnlig lärare i pedagogisk gymnastik,
- 1 ordinarie manlig lärare i lek och idrott,
- 1 ordinarie kvinnlig lärare i lek och idrott, samt
- 1 manlig och 1 kvinnlig lärare i pedagogisk gymnastik och
- 1 manlig och 1 kvinnlig lärare i lek och idrott, de sistnämnda anställda på viss tid.

De senare fyra lärarna borde av Kungl. Maj:t förordnas på fyra år, vilket förordnande, om så prövades lämpligt, skulle för en och samma person kunna två gånger förnyas för två år i sänder.

Skulle detta förslag icke låta sig genomföra, föresloge direktionen, att alla åtta lärarna sattes på ordinarie stat (*alternativ B*).

Direktionen berörde därefter frågan om *pensionsåldern* för lärare vid centralinstitutet.

Beträffande *de ordinarie lärarnas löneförhållande* framhölle 1924 års sakkunniga, att då det här vore fråga om anställning vid en lärarutbildningsanstalt, de borde placeras i lönegraden B 26. Statskontoret ansåge en uppflyttning till lönegraden B 24 medföra en skälig löneställning. 1927 års sakkunniga framhöllo med styrka nödvändigheten av att lärarna vid gymnastiska centralinstitutet erhöile lön i den av 1924 års sakkunniga föreslagna lönegraden B 26. I sitt yttrande över 1927 års betänkande vidhöll statskontoret yrkandet på lönegraden B 24 för samtliga dessa lärare. I propo-

sitionen 133 till 1931 års riksdag räknade föredragande departementschefen med den av statskontoret föreslagna löneplaceringen, dock utan att taga slutlig ståndpunkt till frågan om de ordinarie lärarnas placering i lönegrad. 1931 års sakkunniga förordade åter lönegradsplaceringen B 26. I häröver avgivet yttrande framhöll statskontoret, att goda skäl kunde föreligga för att de lärarbefattningar, av vilkas innehavare fordrades medicine licentiat-examen, hänfördes till lönegraden B 26; övriga lärarbefattningar borde icke placeras i högre lönegrad än B 24; och det synes statskontoret starkt kunna ifrågasättas, om icke lärarbefattningarna i lek och idrott borde hänföras till en än lägre lönegrad, förslagsvis B 21. I propositionen 152 till 1932 års riksdag förklarade sig föredragande departementschefen under förhållanden förhållanden böra ansluta sig till det av statskontoret upprepade gånger framförda förslaget om att lönegraden B 24 måtte tagas till utgångspunkt vid beräkningen av de löner, som borde tillkomma här förevarande befattningshavare. Statsutskottet vid 1932 års riksdag anslöt sig i denna punkt enhälligt till den i propositionen föreslagna lönegradsplaceringen.

Direktionen ville i likhet med 1924, 1927 och 1931 års sakkunniga enträget understryka vikten av att en tillräckligt hög lönegrad måtte bestämmas för centralinstitutets lärare. Gymnastiska centralinstitutets karaktär av enda statliga utbildningsanstalt för gymnastiklärare ställde särskilda krav på de där verksamma lärarna. Det låge därför stor vikt uppå, att lönerna måtte bli så avpassade, att dessa befattningar bleve verkligt lockande för de bästa förmågorna på detta område. Direktionen måste därför med hänsyn till institutets intresse vidhålla det av direktionen i andra sammanhang och av sakkunniga tidigare vid flera tillfällen framställda förslagen att lärarna vid institutet måtte placeras i lönegraden B 26. Direktionen hade i de i det följande utförda kostnadsberäkningarna räknat med samma lön för manliga och kvinnliga lärare.

Läraren i sjukdomslära syntes direktionen i anslutning till vad statskontoret ovan anfört böra placeras i lönegraden B 26. Därutöver skulle han i egenskap av biträdande föreståndare kunna åtnjuta arvode på 500 kronor.

Även för de lärare i gymnastik och i lek och idrott, vilka skulle anställas på viss tid, ansåge direktionen det nödvändigt att lönerna tillmättes så, att platserna bleve verkligt lockande för framstående och dugande krafter. Direktionen föresloge för dessa ett årligt arvode på 8,500 kronor.

c) *Extra lärarkrafter.*

Beträffande biträdande lärarna i medicinsk sjukgymnastik och kirurgisk sjukgymnastik, vilka tillika vore läkare vid polikliniken å serafimerlasarettet, ville direktionen framhålla, att de, såsom tidigare anförts, skulle avlönas av lasarettet. Samma vore förhållandet med de sex instruktionsgymnasterna. Ur organisatorisk synpunkt syntes det ändamålsenligt, att en av dem tilldelades en i förhållande till de övriga instruktionsgymnasterna något överordnad ställning. I egenskap av första instruktionsgymnast skulle hon ha att närmast under läkaren leda och fördela arbetet mellan sig och de övriga instruktionsgymnasterna. Första instruktionsgymnasten skulle åtnjuta ett med 1,500 kronor ökat arvode.

Till de personer, som i egenskap av lärare vid de av institutet använda övningsskolorna skulle leda vissa undervisningsövningar för institutets elever utginge för närvarande ett anslag av 2,550 kronor, vartill emellertid borde

läggas ett belopp å 1,620 kronor för en extra lärarinna. Direktionen föreslog, att för den erforderliga undervisningen i pedagogiska gymnastikens undervisningsövningar måtte beräknas ett belopp av 4,200 kronor, motsvarande 600 kronor årligen för var och en av sju övningslärare.

Efter överbägande av den undervisningsskyldighet, som skulle åvila de olika lärarna, ävensom övriga på frågan inverkan förhållanden ansåge direktionen sig böra föreslå följande arvoden m. m.:

1 lärare i fysiologi, arvode	kronor 6,500
1 lärare i anatomi, arvode	» 5,100
1 lärare i hälsolära, arvode	» 1,500
1 lärare i allmän patologi, arvode	» 900
1 lärare i röstbehandling, arvode	» 1,500
1 lärare i psykologi och pedagogik, arvode	» 2,500
Lärare i medicinska specialkurser, arvode	» 2,000
1 lärare i medicinsk sjukgymnastik, arvode	» 2,000
1 lärare i kirurgisk sjukgymnastik, arvode	» 2,000
Tilläggsarvoden åt 5 instruktionsgymnaster	» 5,000
Tilläggsarvode åt 1:sta instruktionsgymnasten	» 1,500
Arvoden till övningslärare vid läroverk	» 4,200

Därtill skulle komma:

Arvode till den extra lärare, som eventuellt erfordrades för upprätthållande av del av föreståndarens undervisningsskyldighet, med belopp, som för var gång torde böra bestämmas av Kungl. Maj:t.

Direktionen erinrade, att arvodet för poliklinikläkare å serafimerlasarettet med tjänstgöring alla söckendagar uppginge till 4,800 kronor, arvodet för sjukgymnast till 3,000 kronor, jämte två ålderstillägg om 300 kronor vardera efter tre år, samt att statsutskottet 1932 för sjukgymnast föreslog ett arvode om 4,000 kronor å lasarettets stat. På alla dessa arvoden torde dyrtidstillägg i vanlig ordning böra beräknas utgå.

d) Förvaltningspersonal.

1924, 1927 och 1931 års sakkunniga hade alla föreslagit, att vid institutet måtte anställas en *sekreterare* och en *kamrerare*. Då direktionen nu förordade, att föreståndarbefattningen ej måtte göras till någon självständig tjänst utan vanligen förenas med lärarbefattning vid institutet, vore det nödvändigt, att föreståndaren, vars huvuduppgift skulle vara att leda gymnastisk undervisning och forskning vid institutet, i möjligaste mån befriades från göromål av notariell och kameral natur. Direktionen föreslog därför bibehållandet av arvoden till sekreterare och räkenskapsförare.

Direktionen ansåge alltså, att den nuvarande föreningen av kontorsbiträdes- och sekreterarbefattningarna borde upphöra, att sekreterarbefattningen borde tillsättas med särskild arbetskraft och att på denna arbetskraft borde läggas de göromål, som naturligen tillhörde sekreterartjänsten men hittills påvilat dels föreståndaren och dels också i viss utsträckning det kvinnliga kontorsbiträdet. Arvodet till sekreteraren borde, liksom nu, utgå med 1,550 kronor för år. Härutöver ville direktionen framhålla, att den nya organisationen, vilken medförde ett mångskiftande och intimt samarbete mellan institutet, universitetskanslern, karolinska institutet, serafimerlasarettet och flera andra myndigheter, krävde, att denna post besattes med en person

med juridisk och administrativ erfarenhet. För kamreraren föresloge direktionen ett arvode på 1,800 kronor.

Den nuvarande *kontorsbiträdesbefattningen* i lönegraden B 4 föresloge direktionen i likhet med 1924, 1927 och 1931 års sakkunniga ersatt av en kansliskrivare, tillika registrator i lönegraden B 11.

Bibliotekariens arvode utgjorde för närvarande 600 kronor. Häri föresloge direktionen ingen förändring.

Vid institutet vore för närvarande anställda två *expeditionsvakter*, vilka enligt 1926 års lönereglering hänförts till lönegraden B 5. Härjämte avlönades av extra anslagsmedel ett extra vaktmästarbiträde med 2,040 kronor och en eldare med 970 kronor. De båda ordinarie expeditionsvakterna uppehölle tillika portvaktssysslor vid institutet. 1927 och 1931 års sakkunniga förordade tillsättandet av dels en förste expeditionsvakt, tillika portvakt i lönegraden B 7, dels av två expeditionsvakter, tillika portvakter i lönegraden B 5, dels ock en eldare tillika gårdskar i lönegraden B 5. Statsutskottet vid 1932 års riksdag fann icke behovet av en förste expeditionsvaktsbefattning ådagalagt. Direktionen, som tagit de expeditionsvakterna åliggande göromålen i övervägande, funne, att dessa i viss utsträckning komme att minskas genom att en del av undervisningen förflyttades till karolinska institutet och till serafimerlasarettet; och syntes institutets behov av nämnda personal bliva två expeditionsvakter, tillika portvakter i lönegraden B 5 och expeditionsvakt tillika eldare i lönegraden B 5.

Genom beslut av 1925 års riksdag tillkom på gymnastiska centralinstitutets stat ett extra anslag å 1,200 kronor för *undervisning i idrott*. Detta anslag hade sedermera blivit höjt och utginge för innevarande budgetår med ett belopp av 2,200 kronor. 1924 års sakkunniga ansågo för nämnda ändamål ett anslag av 5,000 kronor vara behöfligt. Då enligt 1927 års sakkunniga sjukgymnastkursens elever icke skulle deltaga i här ifrågavarande idrottsövningar, ansågo de, att de beräknade kostnaderna kunde nedbringas till 3,500 kronor. I samband med den av 1931 års sakkunniga föreslagna ökningen av antalet undervisningstimmar i idrott beräknade de motsvarande kostnader uppgå till 4,500 kronor, »varav för avlöning av tillfälliga lärare — i simning o. s. v. — torde böra beräknas 1,100 kronor».

Direktionen, som ansågo, att ett något större behov av specialistutbildade timlärare i idrott föreläge, beräknade härför ett belopp av 2,000 kronor vara erforderligt. Sammanlagda anslaget för idrottsundervisningen skulle under sådana förhållanden böra upptagas till 5,500 kronor.

I likhet med 1927 och 1931 års sakkunniga föresloge direktionen, att å centralinstitutets stat måtte uppföras dels till *resestipendier åt lärare* vid institutet ett belopp av 1,000 kronor, (sakkunniga 1931 upptog här 1,500 kronor) dels ock till *stipendier åt elever* vid institutet ett belopp av 3,000 kronor.

Direktionen föresloge slutligen, även detta i likhet med 1931 års sakkunniga, att det belopp å 1,000 kronor, som under en följd av år utgått för ordnandet av *övningar i gymnastik för Stockholms förenade studentkårer*, allt fortfarande måtte få utgå.

e) Materiel m. m.

1927 års sakkunniga beräknade kostnaderna för materiel m. m. vid det omorganiserade gymnastiska centralinstitutet under den tid, detsamma kunde komma att kvarbliva i sina nuvarande lokaler, till 28,000 kronor, varav

16,000 kronor beräknades skola utgå å institutets ordinarie stat och 12,000 kronor av institutets s. k. extra medel. 1931 års sakkunniga ansågo sig böra upptaga den disponibla inkomsten genom extra medlen till 9,500 kronor eller 2,500 kronor mindre än vad 1927 års sakkunniga antogo. Minskningen motiverades med att inkomsterna av lokalerna komme att avtaga, då lokalerna skulle bli mera upptagna för institutets egna behov, och genom att inkomsten av sjukgymnastik komme att upphöra. Direktionen anslöte sig i detta avseende till 1931 års sakkunniga. Däremot borde genom sjukgymnastundervisningens förflyttning till serafimerlasarettet en viss minskning av anslaget för materiel sättas ifråga. Direktionen föresloge därför, att på institutets ordinarie stat för ifrågavarande ändamål måtte uppföras ett belopp på 13,000 kronor.

Beräkning av anslaget till materiel m. m.

Utgiftens art	Beräkning av kostnader för 1933/34	Beräknade kostnader bestridas av	
		materielanslaget	extra medel
Expeditionens kostnader	1,700	1,700	
Telegraf och telefon	800	800	
Materiel	7,600	3,500	2,500
Renhållning och tvätt	3,300		3,300
Bränsle	5,000	6,000	
Belysning	2,500		2,500
Vatten	1,050		1,000
Inköp och bindning av litteratur	600	1,000	
Diverse	50		200
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	22,600	13,000	9,500

I särskilt yttrande har ledamoten av direktionen, lektorn *I. Pauli*, under åberopande av statskontorets förut framförda förslag, till vilket statsutskottet vid 1932 års riksdag anslöt sig, uttalat, att lärarna i gymnastik och i lek och idrott borde uppföras i lönegraden B 24. Arvodet till en var av de icke ordinarie lärarna i dessa ämnen borde då utgå med ett belopp av 7,500 kronor.

I särskilt yttrande har vidare direktionens ordförande, professorn *W. Nordenson*, med hänvisning till ett av institutets lärarkollegium till direktionen avgivet yttrande och till direktionens förslag om sänkt pensionsålder förmenat, att samtliga lärare i gymnastik och i lek och idrott borde vara ordinarie.

Såsom av det föregående framgår, har direktionen i avseende på gymnastik- och idrottslärarnas anställningsförhållanden framfört två alternativa förslag, nämligen *antingen* (alternativ A) att fyra av dessa lärare placerades på ordinarie stat och fyra av Kungl. Maj:t förordnades på fyra år, *eller* (alternativ B) att alla de åtta lärarna i gymnastik och idrott sattes på ordinarie stat.

Av direktionens utredning inhämtas, att vid *alternativ A* förslagsanslaget till avlöningar åt ordinarie tjänstemän skulle upptagas med 59,592 kronor och anslaget till avlöningar till icke ordinarie befattningshavare m. m. med

i avrundat tal 80,000 kronor. Summan av dessa båda anslag utgör 139,592 kronor.

Vid *alternativ B* skulle förslagsanslaget till avlöningar till ordinarie tjänstemän upptagas med 96,792 kronor, och anslaget till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. med 45,000 kronor.

Summan av dessa båda anslag utgör 141,792 kronor, vadan alltså merkostnaderna för *alternativ B* i förhållande till *alternativ A* uppgå till (141,792 — 139,592 =) 2,200 kronor.

Vid båda alternativen skulle enligt direktionens förslag i den ordinarie staten för institutet såsom särskilda reservationsanslag upptagas anslagen till

Materiel m. m. reservationsanslag	kronor	13,000
Resestipendier för lärare	»	1,000
Stipendier för elever vid institutet	»	3,000
Särskilda kostnader för undervisning i idrott . . .	»	5,500

Vidare skulle vid båda alternativen beviljas ett extra anslag till anordnandet av kostnadsfria övningar i gymnastik för Stockholms förenade studentkårer av 1,000 kronor.

Summan av anslagen skulle vid *alternativ A* utgöra 163,092 kronor och vid *alternativ B* 165,292 kronor. De för budgetåret 1933/1934 för här ifrågavarande ändamål utgående anslagen uppgå till 128,810 kronor. I förhållande härtill skulle direktionens förslag, *alternativ A*, innebära en kostnadsökning av 34,282 kronor och *alternativ B* en kostnadsökning av 36,482 kronor.

Det av 1931 års sakkunniga framlagda förslaget slutade på 234,000 kronor och det av föredragande departementschefen i propositionen till 1932 års riksdag framlagda förslaget på 212,000 kronor. Direktionens förslag, *alternativ A*, innebär gentemot dessa en besparing av 70,908 kronor respektive 48,908 kronor och *alternativ B* en besparing av 68,708 kronor respektive 46,708 kronor.

Med genomförandet av den nya organisationen äro vidare vissa engångskostnader förbundna, till vilka jag återkommer i det följande.

Skolöverstyrelsen har i nu ifrågavarande hänseenden anfört i huvudsak:

Under förutsättning att det av direktionen framställda förslaget angående förordnande av lärare vid institutet (*alternativ A* i direktionens förslag) i huvudsak förverkligades, till vilken fråga överstyrelsen i det följande återkomme, hade överstyrelsen ur synpunkten av förbindelsen mellan institutet och undervisningen vid skolorna intet att erinra mot att institutet befriades från befattning med *gymnastikinspektionen*. Detta förutsatte emellertid anordningar, som möjliggjorde inspektionens överflyttande till skolöverstyrelsen. Direktionen, som erinrade om att en gymnastikkonsulentbefattning numera funnes inrättad inom skolöverstyrelsen, framhölle, att en besparing i jämförelse med tidigare organisationsförslag på omkring 7,000 kronor skulle uppstå, om direktionens förslag beträffande föreståndarbefattningen vid in-

stitutet vunne bifall, och ansåge, att denna besparing borde kunna möjliggöra ordnandet av inspektionsfrågan inom skolöverstyrelsen.

Genom beslut av 1932 års riksdag överflyttades gymnastikinspektionen i folk- och småskolor m. fl. undervisningsanstalter på statens folkskolinspektörer jämte en inom skolöverstyrelsen upprättad konsulentorganisation för gymnastik med lek och idrott. Tvänne konsulentbefattningar inrättades, av vilka den ena avsågs för manlig och den andra för kvinnlig innehavare, varjämte medel beviljades för erforderlig kanslipersonal samt för expenser och resekostnadsersättningar. Sammanlagt anvisades för konsulentorganisationen ett extra anslag av 29,000 kronor. 1933 års riksdag indrog emellertid i överensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag den ena av konsulentbefattningarna, och till följd härav nedsattes anslaget till konsulentorganisationen till 15,600 kronor.

Konsulentorganisationens huvuduppgift vore att utgöra ett stöd för folkskolinspektörerna vid deras övervakande av gymnastikundervisningen. Konsulenten skulle årligen besöka ett antal skolor för att bibehålla kontakten med det dagliga skolarbetet, varjämte han förutom sin rådgivande verksamhet skulle anordna och leda instruktionsmöten och fortbildningskurser för lärare. Vid bestämmandet av organisationens ursprungliga omfattning förutsattes, att föreståndaren för gymnastiska centralinstitutet skulle fungera som överinspektör för fysisk fostran, och att han i denna egenskap skulle komma att handhava det huvudsakliga av inspektionen över de allmänna läroverken och med dem likartade skolor.

Det torde icke behöva närmare utredas, att ett överflyttande enligt direktionens förslag till skolöverstyrelsen av gymnastikinspektionen vid bland annat de läroanstalter, som tillhörde läroverksavdelningens verksamhetsområde, icke vore möjligt med den nuvarande begränsade omfattningen av konsulentorganisationen. En sådan anordning skulle ovillkorligen medföra, antingen att konsulenten nödgades åsidosätta många av de väsentligaste bland de uppgifter, som för närvarande ålåg honom, eller att inspektionen vid läroverken bleve fullständigt illusorisk. Överstyrelsen kunde därför icke tillstyrka, att den inspektionssskyldighet, som hittills ålegat gymnastiska centralinstitutet, överflyttades på skolöverstyrelsen på andra villkor än att konsulentorganisationen inom skolöverstyrelsen för gymnastik med lek och idrott åter erhöle den omfattning, som den ursprungligen ägde. Härför erfordrades, att den kvinnliga konsulentbefattningen återupprättades samt att konsulenternas reseanslag höjdes till sitt ursprungliga belopp. Det extra anslaget till konsulentverksamhet för gymnastikundervisningen vid folk- och småskolor m. fl. läroanstalter skulle alltså ökas från i statsverkspropositionen till 1934 års riksdag föreslaget belopp 15,600 kronor med 11,000 kronor (6,048 + 5,000) till 26,600 kronor.

Överstyrelsen, som till fullo insåge betydelsen av den av direktionen ifrågasatta anordningen för vissa *gymnastik- och idrottslärares vid institutet anställningsförhållanden* (alternativ A i direktionens förslag) särskilt med hänsyn till vad som föreslagits angående gymnastikinspektionens överflyttande från institutet till skolöverstyrelsen, ansåge sig emellertid endast under viss förutsättning kunna tillstyrka direktionens förslag i nu ifrågavarande avseende. Att en lärarbefattning under längre tid måste upphållas med vikarie vore redan i vanliga fall förbundet med betydande olägenheter. Dessa olägenheter skulle uppenbarligen framträda med särskild styrka i ett fall, då ett större läroverks ordinarie gymnastiklärare under en så lång tids-

period som ända till åtta år skulle ersättas med vikarie. Till skillnad från vad som i regel gällde för en ämneslärare, företrädde gymnastikläraren ensam eller möjligen tillsammans med en biträdande lärare sitt ämne vid skolan, och huvudparten av ansvaret för den fysiska fostran inom skolan i dess helhet vilade på honom. Man torde kunna utgå från att lärarna vid centralinstitutet i allmänhet skulle komma att väljas bland gymnastiklärarna vid läroanstalter av den storleken, att inkomsterna å gymnastiklärarbefattningen vore tillräckligt stora för att göra befattningen mera eftersträfvansvärd. Såsom vikarier å befattningarna skulle säkerligen komma att förordnas de högst meriterade bland de obefordrade gymnastiklärarna, vilka kanske ofta efter mycket kort tids tjänstgöring på vikariatet skulle söka och erhålla ordinarie befattningar vid andra läroanstalter. Risken för täta lärarbyten å de befattningar, vilkas ordinarie innehavare vore förordnade vid centralinstitutet, torde därför vara stor, och det syntes icke försvarligt att utsätta läroverken och seminarierna för de rubbningar i undervisningen och olägenheter i övrigt, som skulle bliva följderna av sådana lärarbyten.

En framkomlig väg att lösa denna fråga syntes överstyrelsen emellertid förefinnas. Det låte sig nämligen tänka, att man här tillämpade samma förfaringssätt som i fråga om ordinarie ämneslärartjänst, vars innehavare förordnades till rektor. Detta skulle innebära, att då en ordinarie gymnastiklärare erhöle förordnande vid centralinstitutet, så skulle hans befattning i vanlig ordning besättas med ordinarie innehavare, som emellertid vore underkastad skyldighet att låta sig förflyttas till annan ordinarie befattning vid den tidpunkt, då förordnandet vid centralinstitutet upphörde för den, som tidigare varit innehavare av befattningen. Jämförelsen med det förfaringssätt, som tillämpades beträffande rektorernas lärartjänster, vore visserligen såtillvida missvisande, att det endast sällan inträffade, att en rektor återinträdde på sin lärartjänst och att lediga ordinarie ämneslärartjänster oftare funnes att tillgå än lediga gymnastiklärarbefattningar, men svårighet att placera vederbörande gymnastiklärare torde dock endast sällan behöva ifrågakomma, då ju åtminstone i regel en gymnastiklärarbefattning bleve ledig för varje gång ett förordnande vid centralinstitutet upphörde och följdes av ett nytt sådant förordnande för annan lärare.

Med hänsyn till vad sålunda anförts, ville överstyrelsen tillstyrka direktionens förslag angående sättet för anställande av lärare vid centralinstitutet, under förutsättning att bestämmelse utfärdades därom, att ordinarie befattning, vars innehavare erhöle här avsett förordnande som lärare vid gymnastiska centralinstitutet, skulle i vederbörlig ordning återbesättas med ordinarie innehavare, vilken vore underkastad skyldighet att mottaga förflyttning till annan ordinarie gymnastiklärarbefattning, då den föregående innehavarens förordnande vid centralinstitutet upphörde.

Överstyrelsen ville slutligen i detta sammanhang framhålla, att vad här sagts givetvis endast kunde gälla sådana fall, då lärare vid *statlig* läroanstalt förordnades å lärarbefattning vid institutet. Självfallet kunde staten icke ikläda sig något ansvar för att vid kommunal eller enskild läroanstalt anställd lärare, vilken mottoge förordnande vid institutet, erhöle placering å gymnastiklärarbefattning efter utgången av tiden för förordnandet.

Överstyrelsen yttrade sig vidare om *pensionsåldern* för lärarna vid centralinstitutet.

Statskontoret har, efter att hava berört frågan om lärarnas pensionsålder, beträffande föreslagna avlöningsförhållanden anfört i huvudsak:

Vad beträffade frågan om lärarnas *placering i lönegrad*, ville statskontoret erinra om, att vid riksdagsbehandlingen år 1932 utgångspunkten varit en placering av lärarna i lönegraden B 24 i enlighet med ett av statskontoret tidigare framställt förslag. I anslutning härtill hade de manliga lärarna i allmänhet ansetts böra placeras i lönegraden B 24 och de kvinnliga i lönegraden B 21. De medicinskt utbildade lärarna hade emellertid erhållit en placering i lönegraden B 26. De sålunda angivna lönegradsplaceringarna hade upptagits såväl i propositionen nr 152 till 1932 års riksdag som i statsutskottets däröver avgivna yttrande. Jämväl i den vid utlåtandet fogade reservationen hade motsvarande placeringar förordats. Centralinstitutets direktion hade nu ånyo begärt en högre placering av nära nog samtliga lärare. Statskontoret, som i tidigare utlåtanden gjort gällande, att manliga och kvinnliga lärare borde erhålla placering i samma lönegrad, ansåge sig med hänsyn till den motivering, som av statsutskottet framlagts i dess berörda utlåtande, icke i ärendets nuvarande läge böra vidhålla detta förslag. Ämbetsverket anslöte sig alltså såsom en provisorisk lösning till de allmänna grunder för lönegradsplaceringen, som återfunnes i förenämnda proposition nr 152.

Jämväl i fråga om vaktpersonalen biträdde statskontoret statsutskottets uttalade uppfattning, att endast tre personer borde anställas å ordinarie stat för fullgörande av expeditionsvakts-, eldar- och portvaktsgöromål. Statskontoret ansåge sig icke böra framställa någon erinran mot, att dessa befattningshavare placerades i lönegraden B 5. Dessutom torde i enlighet med utskottets förslag böra upptagas arvode till ett extra vaktmästarbiträde. Ifrågavarande arvode syntes kunna bestämmas till 2,040 kronor.

I avseende å frågan om ersättningen för fullgörande av sekreterar-, kamrerar- och skrivbiträdesgöromålen hade statsutskottet i nämnda utlåtande funnit tillräckligt, att ett arvode på 600 kronor ansloges för bestridande av sekreterargöromålen, medan såväl kamrerar- som skrivbiträdesgöromålen ansetts kunna överflyttas på ett kanslibitråde med avlöning i lönegraden B 7. Då utskottets förslag i vissa hänseenden överensstämde med vad statskontoret tidigare i ärendet anfört, funne sig ämbetsverket icke nu böra göra annan erinran mot att frågan om förvaltningspersonalen och dess uppgifter ordnades i anslutning till nyssnämnda förslag, än att placeringen i lönegraden B 7 med hänsyn till arbetsuppgifterna torde få anses väl låg. Statskontoret hade också tidigare förordat en placering uti lönegraden B 11 i överensstämmelse med reservationen till utskottets utlåtande. Härav följde, att statskontoret icke kunde biträda direktionens förslag om ett så högt arvode åt sekreteraren som 1,550 kronor och om upptagande å centralinstitutets stat av ett särskilt arvode åt en kamrerare.

Karolinska institutets lärarkollegium har framhållit, att de beräknade arvoden å de extra lärarkrafterna i medicinska ämnen växlade mellan 23,4 och 28,1 kronor per undervisningstimme. Dessa växlingar vore större än vad som betingades enbart av beloppens avrundning. Kollegiet kunde icke finna anledning frångå principen om full jämställdhet i detta hänseende. De nämnda beloppen vore emellertid dessutom enligt kollegiets mening alltför låga med hänsyn till de kvalifikationer, vilka måste fordras för

undervisningen, och kollegiet ville förorda en väsentlig höjning av dessa arvoden.

Lärarkollegiet vid gymnastiska centralinstitutet har ingående dryftat de båda alternativen rörande gymnastik- och idrottslärarnas anställningsförhållanden. Jag hänvisar till handlingarna i ärendet. Kollegiet ansåge, att ett antagande av alternativ A måste bliva till skada för själva utbildningen och medföra ett förytligande och en förflackning av den svenska gymnastiken och idrotten, och ville därför på det kraftigaste förorda alternativ B och sålunda föreslå, att alla åtta lärarna sattes på ordinarie stat.

Bibliotekariens arvode föresloges höjt till 1,000 kronor med hänsyn till sex veckotimmars tjänstgöring. Härtill komme, att bibliotekarien måste förutsättas även under semesterperioderna ägna omvårdnad åt biblioteket.

Räkenskapsförarens arbete hade under de senaste åren väsentligt ökats. Hans arbete beräknades nu till minst fyra timmar per dag. Även om man toge i betraktande, att arbetet under sommaruppehållet vore avsevärt mindre, bleve dock hans arvode icke ens 2 kronor per timme, Detta arvode ansåge kollegiet för lågt, speciellt med tanke på det ekonomiska ansvar, som vilade på honom, och ville föreslå ett arvode av 2,500 kronor.

Svenska gymnastiklärarsällskapet har anfört i huvudsak:

Mot det föreslagna antalet lärarkrafter vid det omorganiserade institutet hade sällskapet intet att erinra. Däremot funne sällskapet de skäl, som talade för samtliga gymnastik- och idrottslärares *anställning på ordinarie stat*, så starka, att sällskapet ansåge sig böra tillstyrka detta förfaringssätt. Sänktes pensionsåldern, bleve här avsedda lärare förvisso i stånd att tjänstetiden ut upprätthålla även den praktiska delen av sin undervisning, i all synnerhet som direktionen tänkt sig möjligheten av att för vissa idrottsgrenars praktik inkalla instruktörer från den frivilliga idrottsrörelsens led. Systemet med extra ordinarie lärare kunde ej skapa den stadga i undervisning och forskning, som måste finnas om centralinstitutet skulle kunna utöva det inflytande på den fysiska fostrans område i Sverige, som väl alla hoppades och önskade.

Att de ordinarie lärarna skulle förfalla till slentrianmässig undervisning, trodde sällskapet ej behöfve befaras; i detta avseende borde den övervakning av chef och direktion, som ålåge dessa, vara tillräckligt betryggande. Någon garanti för att man genom passagesystemet skulle erhålla de främsta lärarkrafterna torde ej heller kunna skapas, bland annat av den anledningen att en lärare i landsorten med familj nog skulle betänka sig två gånger, innan han blott för några få års anställning vid institutet lämnade den ort, där han blivit inarbetad, och därjämte underkastade sig det besvär och de kostnader, som familjens förflyttande medförde. Slutligen skulle systemet med icke-ordinarie lärare vid institutet helt säkert mången gång bli till nackdel för läroverken genom det täta ombytet av lärare, som där kunde bli en följd. Det kunde nämligen ej givas någon garanti för att den vikarie-rande läraren komme att stanna på sin plats hela den tid, som den ordinarie vore vid institutet.

Med avseende på föreståndaren delade sällskapet direktionens mening att denne borde utöva undervisning och ej anförtros inspektionen av gymnastikundervisningen vid seminarier och läroverk. Kontakten med arbetet ute

på »fältet» kunde föreståndaren erhålla på annat sätt. Sällskapet tillstyrkte inspektionens förläggande till skolöverstyrelsen.

Vad direktionens majoritet anfört med avseende på lärarnas placering i löneavseende ville sällskapet understryka.

Direktionen har alternativt föreslagit, att fyra av de åtta lärarna i gymnastik samt i lek och idrott skulle av Kungl. Maj:t förordnas för kortare tid, under det att de fyra återstående skulle tillsättas såsom ordinarie befattningshavare. Genom en sådan anordning skulle enligt direktionens förmenande vinnas den beaktansvärda fördelen, att institutet genom de tillfälligt anställda lärarna stode i ständig och fruktbärande kontakt med skolorna.

Departementschefen.

Detta förslag har från vissa håll mött motstånd. Man har förmenat, att erfarenheten hittills icke ådagalagt behovet av en dylik anordning, man har gjort gällande, att förslaget skulle vålla vissa olägenheter för de skolor, vilkas gymnastiklärare skulle för viss tid överflyttas till institutet och man har ansett, att direktionens förslag i övrigt vore ägnat att för institutet trygga tillgång i önskvärd utsträckning till fullt tjänstedugliga lärare.

De skäl, som föranlett direktionens ifrågavarande förslag äro onekligen beaktansvärda. Enligt min mening torde emellertid direktionen hava överskattat fördelarna med den föreslagna anordningen. Det skulle utan tvivel möta vissa svårigheter att besätta de fyra lärarplatserna med lärare, som vore beredda att efter en ganska kort tid återvända till sin förutvarande tjänst. Det kan ej heller förnekas, att förslaget för de skolor, varifrån lärarna skulle tagas, skulle komma att vålla vissa olägenheter. Även med av skolöverstyrelsen ifrågasatt jämkning torde direktionens förslag vara ägnat att ofördelaktigt inverka på kontinuiteten i gymnastikundervisningen vid vederbörande läroanstalter. Jag vill därför tillstyrka det av direktionen alternativt framförda förslaget, att samtliga de åtta lärarna i gymnastik samt lek och idrott böra sättas på ordinarie stat (alternativ B i direktionens förslag). Den härav föranledda kostnadsökningen — 2,200 kronor — är relativt obetydlig.

Vad angår frågan om pensionsåldern för centralinstitutets lärare, vill jag allenast erinra därom, att denna fråga kommer att av statsrådet och chefen för finansdepartementet upptagas till prövning i annat sammanhang.

Direktionen har vid det nyss av mig förordade alternativ B föreslagit en placering i lönegrad B 26 av samtliga ordinarie lärare, manliga såväl som kvinnliga. Med hänsyn till de skäl, som tidigare i diskussionen kring denna fråga anförts och som berörts i propositionen nr 152 till 1932 års riksdag och av statsutskottet vid samma års riksdag, anser jag mig emellertid icke kunna förorda högre lönegradsplacering än B 24 för manliga lärare och B 21 för kvinnliga lärare. Den medicinskt utbildade läraren i sjukdomslära torde emellertid — såsom tidigare förutsatts — böra placeras i B 26.

Direktionen har föreslagit, att till *föreståndare* för institutet skulle på förslag av direktionen av Kungl. Maj:t utnämnas en av lärarna eller annan person för en tid av högst sex år. Han skulle härför uppbära ett arvode av 3,000 kronor för år. Därest föreståndaren vore lärare och så önskade, skulle hans undervisningsskyldighet kunna av direktionen minskas med högst hälften och till den delen upprätthållas av extra lärare. Föreståndaren skulle icke befatta sig med inspektionen över gymnastikundervisningen i riket. Enligt direktionens mening borde denna uppgift helt kunna omhänderhavas av skolöverstyrelsen.

Frågan om *inspektionen av gymnastikundervisningen* har uppenbarligen kommit i ett något annat läge, sedan år 1932 gymnastikkonsulentbefattningen inom skolöverstyrelsen inrättades. Det ter sig måhända vid första påseendet opraktiskt att splittra tillsynen över gymnastikundervisningen på två håll, och redan av denna anledning kan direktionens föreliggande förslag synas erbjuda vissa fördelar. Men å andra sidan är det givetvis av största betydelse, att centralinstitutet uppehåller förbindelse med undervisningen vid skolorna. För min del lutar jag åt den uppfattningen, att inspektionsverksamheten bör kunna ordnas genom ett lämpligt samarbete mellan centralinstitutet och skolöverstyrelsen. Direktionen har icke närmare gått in på frågan, huru ett dylikt samarbete på lämpligaste sätt bör genomföras. Den har emellertid erinrat, att dess förslag rörande föreståndarbefattningen skulle medföra en besparing av 7,000 kronor i jämförelse med tidigare förslag, vilken besparing enligt direktionens mening borde kunna möjliggöra ordnandet av inspektionsfrågan inom skolöverstyrelsen. Skolöverstyrelsen har för sin del ansett sig kunna tillstyrka inspektionsskyldighetens överflyttande till överstyrelsen endast under villkor, att konsulentorganisationen inom överstyrelsen för gymnastik med lek och idrott erhöle den omfattning, som den ursprungligen ägde. Den år 1933 indragna kvinnliga konsulentbefattningen borde därför återupprättas och konsulenternas reseanslag höjas till sitt ursprungliga belopp. Härigenom skulle enligt överstyrelsens beräkningar uppstå en kostnadsökning med 11,000 kronor.

I principiell anslutning till de av Kungl. Maj:t åren 1931 och 1932 framlagda förslagen, vilka på denna punkt lämnades av riksdagen, respektive statsutskottet utan erinran, torde frågan kunna tillsvidare lösas på det sätt, att institutets föreståndare skall vara skyldig mottaga uppdrag att inspektera gymnastikundervisningen, men att dessa åligganden ej böra självskrivet tillkomma honom. Han skulle, enligt vad förut sagts, kunna befrias från intill högst hälften av sin undervisningsskyldighet. I den mån han skulle erhålla Kungl. Maj:ts uppdrag att i begränsad omfattning verkställa inspektion av gymnastikundervisningen i riket, skulle en ytterligare befrielse från undervisningsskyldighet måhända kunna ifrågasättas. Frågan härom torde emellertid få bli föremål för närmare övervägande.

Vad direktionen i övrigt föreslagit rörande föreståndarbefattningen ger mig icke anledning till erinran.

För en *biträdande föreståndare*, av vilken behov torde föreligga genom den av mig förordade linjeklyvningen, torde böra beräknas det av direktionen föreslagna arvodet 500 kronor.

De av direktionen tillstyrkta *arvodena till de extra lärarkrafterna* torde preliminärt kunna godtagas. Beträffande den undervisning, som skulle bedrivas vid karolinska institutet, har jag utgått från att dessa extra lärarbefattningar huvudsakligen äro avsedda att innehavas av icke ordinare lärare eller yngre framstående vetenskapsidkare. Vid de jämkningar i timplanerna, som, såsom jag ovan anfört, möjligen senare torde kunna komma i fråga, bör Kungl. Maj:t inom anslaget ram kunna vidtaga eventuellt erforderliga justeringar i arvodena.

Direktionen har i avseende på *förvaltningspersonalen* föreslagit, att den nuvarande föreningen av kontorsbiträdes- och sekreterarbefattningarna skulle upphöra, att sekreterarbefattningen borde tillsättas med särskild arbetskraft och att på denna arbetskraft borde läggas de göromål, som naturligen tillhöra sekreterartjänsten men hittills påvilat dels föreståndaren, dels i viss utsträckning den kvinnliga tjänstemannen. Arvodet till sekreteraren borde utgå med 1,550 kronor och till en kamrerare med 1,800 kronor för år. Den nuvarande kontorsbiträdesbefattningen i lönegraden B 4 borde ersättas med en kansliskrivarbefattning, tillika registrator, i lönegraden B 11. Jag vill erinra, att statsutskottet vid 1932 års riksdag i dessa avseenden föreslog, att den nuvarande kontorsbiträdestjänsten skulle ersättas med en kansli-biträdestjänst i B 7. Till sekreterargöromål borde enligt statsutskottets mening anslås ett belopp av 600 kronor. I en reservation vid statsutskottets utlåtande föreslogs inrättandet av en kansliskrivarbefattning i lönegraden B 11. Första kammaren fattade beslut i överensstämmelse med reservationen.

Statskontoret har nu förordat, att frågan om förvaltningspersonalen och dess uppgifter borde ordnas i enlighet med av statsutskottet vid 1932 års riksdag angivna riktlinjer, dock med den ändringen, att en kansliskrivarbefattning i lönegraden B 11 borde inrättas. Jag vill för min del ansluta mig till denna ståndpunkt och förordar sålunda, att det nuvarande kontorsbiträdet i lönegraden B 4 ersättes med en kansliskrivare i lönegraden B 11, som har att handhava även registratorgöromålen, varförutom till sekreterargöromålens fullgörande bör avses ett arvode av 600 kronor. Den nuvarande innehavaren av kontorsbiträdesbefattningen, vilken befattningshavare skulle, såsom jag i det följande kommer att föreslå, utan ansökan överflyttas till den nya kansliskrivartjänsten, lär, efter vad jag inhämtat, icke i erforderlig grad besitta de speciella kvalifikationer, som erfordras för skötande av de direkta kamrerargöromålen. Med hänsyn härtill synes mig den anordningen lämpligen kunna såsom ett provisorium träffas, att ett

särskilt anslag å 1,000 kronor tillsvidare anvisas för handhavande av kamrerargöromålen.

Direktionens förslag rörande *vaktpersonalen*, som, i vad angår de ordinarie expeditionsvakternas antal och lönegradsplacering, överensstämmer med 1932 års statsutskotts förslag i detta avseende, innebär inrättandet av två expeditionsvaktsbefattningar, tillika portvakter, i lönegraden B 5 och en expeditionsvakt, tillika eldare, i samma lönegrad. Jag biträder detta förslag.

För *bibliotekarietjänsten* torde i överensstämmelse med direktionens förslag böra beräknas ett arvode av 600 kronor.

För bestridande av *särskilda kostnader för undervisning i idrott* beräknar direktionen ett belopp av 5,500 kronor. Jag tillstyrker förslaget i denna del.

Till *resestipendier åt lärare* vid institutet föreslås ett belopp av 1,000 kronor och till stipendier åt elever vid institutet ett belopp av 3,000 kronor. Jag har ingenting att erinra mot förslaget om elevstipendier men finner mig, med hänsyn till indragningen av resestipendier vid andra statliga institutioner, icke nu kunna förorda förslaget i denna del.

Det under en följd av år utgående beloppet av 1,000 kronor till ordnande av *övningar i gymnastik för Stockholms förenade studentkårer* torde allt fortfarande böra utgå.

För *materiel* beräknas ett belopp av 13,000 kronor böra utgå ur särskilt materielanslag. Detta förslag, som innebär en minskning i förhållande till tidigare förslag, anser jag mig kunna tillstyrka.

Jag övergår nu till att beräkna de olika posterna i den blivande staten för gymnastiska centralinstitutet vid fullt genomförd omorganisation.

Från anslag till *avlöning av ordinarie tjänstemän* skulle vid bifall till mitt förslag bestridas:

avlöning åt en medicinskt utbildad lärare i sjukdomslära i lönegraden B 26	kronor	9,540
avlöning åt fyra manliga ordinarie lärare i lönegraden B 24 (å 8,580 kronor)	»	34,320
avlöning åt fyra kvinnliga ordinarie lärare i lönegraden B 21 (å 6,816 kronor)	»	27,264
avlöning åt en kansliskrivare, tillika registrator, i lönegraden B 11	»	3,888
avlöning åt två expeditionsvakter, tillika portvakter, i lönegraden B 5 (å 2,988 kronor)	»	5,976
avlöning åt en expeditionsvakt, tillika eldare, i lönegraden B 5	»	2,988
		Summa kronor 83,976

Detta belopp torde, avrundat till 84,000 kronor, böra upptagas såsom ordinarie förslagsanslag.

Något anslag till *vikariatsersättningar* torde icke vidare vara erforderligt.

Från anslag till *avlöningar* till *icke-ordinarie befattningshavare* skulle utgå arvoden till

Föreståndaren med	kronor	3,000
Biträdande föreståndaren med	»	500
Sekreteraren med	»	600
Kamreraren med	»	1,000
Bibliotekarien med	»	600
1 lärare i fysiologi med	»	6,500
1 lärare i anatomi med	»	5,100
1 lärare i hälsolära med	»	1,500
1 lärare i allmän patologi med	»	900
1 lärare i röstbehandling med	»	1,500
1 lärare i psykologi och pedagogik med	»	2,500
Medicinska specialkurser	»	2,000
1 lärare i medicinsk sjukgymnastik med	»	2,000
1 lärare i kirurgisk sjukgymnastik med	»	2,000
Tilläggsarvoden åt 5 instruktionsgymnaster vid serafimerlasarettet (å 1,000 kronor) med	»	5,000
Tilläggsarvoden åt en första instruktionsgymnast vid serafimerlasarettet med	»	1,500
Arvoden till övningslärare vid läroverk med	»	4,200

Summan av dessa anslagsposter utgör 40,400 kronor. Därest föreståndaren är lärare vid institutet och en del av hans undervisningsskyldighet upprätthålles av extra lärare skall enligt det av mig förordade förslaget till denne utgå ersättning med belopp, som av Kungl. Maj:t för vart fall bestämmes. Ovan angivna summa torde bland annat av denna anledning böra avrundas till 44,000 kronor.

Den närmare fördelningen av anslaget ävensom närmare bestämmelser för anslagets användande torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles fastställa.

Sedan gymnastiska centralinstitutets omorganisation fullständigt genomförts, skulle alltså följande anslag för dess räkning upptagas i riksstaten:

I. Ordinarie anslag.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor	84,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.	»	44,000
Summa förslagsanslag		kronor 128,000
Materiel m. m., reservationsanslag	kronor	13,000
Stipendier för elever, reservationsanslag	»	3,000
Särskilda kostnader för undervisning i idrott, reservationsanslag	»	5,500

II. Extra anslag.

Anordnande av kostnadsfria övningar i gymnastik för medlemmar av Stockholms förenade studentkårer . . . . . kronor 1,000

Summan av dessa anslag utgör 150,500 kronor.

De för budgetåret 1933/1934 för här ifrågakvarande ändamål utgående anslagen uppgå till 128,810 kronor. En fullt genomförd omorganisation av gymnastiska centralinstitutet enligt det ovan av mig förordade förslaget skulle alltså för statsverket medföra en kostnadsökning av (150,500 — 128,810 =) 21,690 kronor, dyrtidstilläggen oberäknade. Härtill komma de ytterligare kostnader, som eventuellt kunna föranledas av sjukgymnastutbildningens förläggande till serafimerlasarettet.

Jag vill här erinra, att motsvarande slutbelopp i det i propositionen nr 152 år 1932 framlagda förslaget var 212,000 kronor och i det av 1932 års statsutskott justerade förslaget 180,340 kronor. Även om hänsyn tages till nyssnämnda ytterligare kostnader, vilka till sin storlek icke nu kunna exakt beräknas, innebär mitt nu förordade förslag en kostnadsminskning i jämförelse med det av statsutskottet vid 1932 års riksdag tillstyrkta förslaget.

8. Övergångsordning.

Vid uppgörandet av förslag till övergångsbestämmelser har direktionen utgått från att omorganisationen av gymnastiska centralinstitutet skulle genomföras från och med den 1 juli 1934. Den 1 september 1934 skulle sålunda för första gången intagas elever till den nya gymnastiklärlinjen. Den nya sjukgymnastutbildningen vore däremot icke avsedd att börja förrän den 1 september 1935. Dels torde det möta svårigheter att till hösten 1934 hinna ordna lokalen, dels skulle en tidigare påbörjad utbildning medföra, att år 1935 två kurser kvinnliga sjukgymnaster utginge från institutet, vilket ej vore önskvärt. De elever, som intagits i gymnastiska centralinstitutet höstterminen 1933, skulle där fortsätta sin utbildning enligt nu för dem gällande bestämmelser. Vid slutet av läsåret 1934—1935 skulle sålunda för sista gången utexamineras kvinnliga elever enligt den gamla ordningen. Vid slutet av vårterminen 1936 skulle för första gången utexamineras gymnastiklärare enligt den nya ordningen och samtidigt den sista manliga sjukgymnastkursen avgå. Från början av höstterminen 1936 skulle sålunda verksamheten vid institutet bedrivas helt efter den nya ordningen.

Enligt direktionens förslag erfordras för omorganisationens genomförande under de båda närmaste budgetåren följande åtgärder:

Budgetåret 1934/1935.

Den nuvarande föreståndarens förordnande utginge den 30 juni 1934. Då direktionen ansåge det olämpligt, att under pågående omorganisation några åtgärder vidtoges, som kunde binda friheten att omordna enskildheterna i föreståndarens tjänstgöring särskilt med avseende på det föreslagna inrättandet av en biträdande föreståndartjänst, hade direktionen för avsikt att föreslå att han för denna gång blott förordnades på ett år till och med den 30 juni 1935.

För närvarande utginge till föreståndaren arvode på sammanlagt 4,000 kronor. Då den nuvarande föreståndaren den 27 juni 1934 inträdde i pensionsåldern som major på reservstat, komme han att erhålla en avsevärt minskad inkomst. Direktionen föresloge, att han under budgetåret 1934/1935 skulle få uppbära dels det föreslagna föreståndararvodet 3,000 kronor, dels ett tilläggsarvode på 3,000 kronor. Härigenom uppkomme ingen kostnadsökning, då föreståndaren icke meddelade någon undervisning vid institutet och sålunda intet arvode behövde beräknas för anställandet av extra lärare för upprätthållandet av del av föreståndarens undervisningsskyldighet.

Direktionen föresloge vidare, att från budgetårets ingång organisationsförslaget beträffande förvaltningspersonalen måtte genomföras samt att det nuvarande kontorsbiträdet fru Agda Johanna Linnéa Åkerberg, född Bondeson, utan ansökan måtte förflyttas till den nya kansliskrivarbefattningen.

Åtgärder för tillsättandet av lärarbefattningarna på gymnastiklärlinjen borde vidtagas vid budgetårets ingång. Under sådana omständigheter kunde undervisningen å denna linje till fullo upprätthållas såväl å den nyintagna

årskursen, som å de äldre kurser, vilka under detta budgetår funnes på institutet.

Direktionen föresloge vidare, att nuvarande lärarna majoren A. G. Schmiterlöw och kaptenen N. E. Hellsten utan ansökan måtte överflyttas, den förre till den ordinarie manliga lärarbefattningen i pedagogisk gymnastik, den senare till motsvarande befattning i lek och idrott.

I detta sammanhang ville direktionen framhålla, att såväl majoren A. G. Schmiterlöw, som kaptenen N. E. Hellsten och fru A. Åkerberg, född Bondeson, genom överflyttningen till dessa befattningar komme att lida minskning i sina nuvarande löneförmåner. Med hänsyn till det uttalande i saken, som gjorts av statsutskottet vid 1932 års riksdag, ansåge sig direktionen icke kunna föreslå, att de genom personliga lönetillägg erhöle kompensering för denna löneminskning. Direktionen hade likväl velat understryka detta förhållande, då det vid föregående behandling av ärendet satts i fråga, att de föreslagna nya befattningarna skulle bli hänfödda till en lägre lönegrad än vad direktionen här föreslagit, vilket givetvis skulle medföra en ytterligare betydande nedskärning av dessa befattningshavares nuvarande löneinkomster.

Beträffande den tredje vid institutet kvarvarande ordinarie läraren låge förhållandena annorlunda till. Denna, fröken Ingeborg Eriksson, hade meddelat, att hon vägrade att låta sig förflyttas till serafimerlasarettet som instruktionsgymnast. I Kungl. Maj:ts kungörelse den 18 juni 1926 (267 1926) angående utsträckt tillämpning av avlöningsreglementet den 22 juni 1921 (nr 451) för befattningshavare vid statsdepartementen och vissa andra verk tillhörande den civila statsförvaltningen stadgades beträffande befattningshavare vid gymnastiska centralinstitutet (B 11): »Vad i 13 § stadgas om förflyttning till annan tjänst skall äga tillämpning för ordinarie lärare vid gymnastiska centralinstitutet i fråga om förflyttning till annan befattning som lärare i fysisk fostran».

I 1926 års åttonde huvudtitel, sid. 647, framhölls beträffande denna sak: »I gällande avlöningsvillkor för gymnastiska centralinstitutet är upptaget ett särskilt stadgande avsett att underlätta förflyttning av ordinarie befattningshavare till bland annat gymnastiklärarbefattning vid läroverk och andra skolor. Med bibehållande av innehavd tjänstegrad och avlöning är nämligen vederbörande skyldig att, när helst så av Kungl. Maj:t prövas lämpligt, låta sig förflyttas till annan befattning inom området för ifrågavarande undervisningsväsen. Lönerogleringskommittén har föreslagit bibehållande av denna bestämmelse. Då motsvarande föreskrift i avlöningsreglementet icke ålägger en befattningshavare en så vidsträckt förflyttningsskyldighet, torde en särskild bestämmelse här vara av nöden.»

Då platsen som instruktionsgymnast vid serafimerlasarettet enligt direktionens mening icke kunde anses motsvara vad som förstodes med en befattning som lärare i fysisk fostran, ansåge direktionen, att lärarinnan Ingeborg Eriksson icke kunde åläggas att låta sig förflyttas till ifrågavarande befattning.

Vid sådant förhållande föresloge direktionen, att fröken Ingeborg Eriksson måtte överföras på indragningsstat, dock med skyldighet att under övergångsperioden vid institutet meddela den undervisning, som direktionen kunde finna för gott ålägga henne. Hon åtnjöte för närvarande där avlöning i lönegraden B 18 och löneklassen 21 med 6,420 kronor.

Då under detta budgetår ej skulle förekomma någon utbildning av sjukgymnaster enligt den nya ordningen, borde inga av de för denna undervisning erforderliga lärarplatserna besättas. Vid institutet funnes emellertid kvar andra årskursen av den kvinnliga avdelningen och andra och tredje årskurserna av den manliga avdelningen. För undervisningen i sjukgymnastik för dessa avdelningar måste särskilt sörjas. Den nuvarande t. f. överläraren borde, om han så önskade, kvarstanna även under budgetåret 1934/1935 för att upprätthålla anatomiundervisningen för andra och tredje årskurserna, övervaka och leda arbetet på en av de vid institutet kvarvarande poliklinikerna samt besörja undervisningen i sjukdomslära. Han skulle därunder uppbära samma avlöning som för närvarande, 9,540 kronor. Ytterligare erfordrades lärare i sjukgymnastikens teknik m. m. för manliga avdelningarna. Denna undervisning omfattade för närvarande 34 veckotimmar, nämligen 24 veckotimmar poliklinisk tjänstgöring och 4 timmar sjukgymnastikens teknik och teori samt 6 timmar hållningsrättande gymnastik. De nuvarande lärarna åtnjöte härför ett arvode på sammanlagt 5,600 kronor, men direktionen, som ansåge detta arvode väl knappt, föreslog det höjt till 6,000 kronor. För den kvinnliga polikliniken vid institutet erfordrades en läkare. Den nuvarande, som av direktionen innevarande år förordnats på två år, borde fortfarande upprätthålla denna befattning samt dessutom undervisa i ortopedisk sjukdomslära. Han skulle härför som under innevarande år uppbära ett arvode på 4,000 kronor. För undervisningen i sjukgymnastik m. m. för äldre kvinnliga kursen skulle anlitas den på in- dragningsstat överförda lärarinnan Ingeborg Eriksson.

Vissa extra lärare komme ej att under detta budgetår erhålla full undervisning. För dem borde sålunda en däremot svarande reduktion av i föregående kapitel föreslagna arvoden företagas. (1 lärare i anatomi för första årskursen 2,000 kronor, 1 lärare i hälsolära 750 kronor, 1 lärare i psykologi och pedagogik 1,500 kronor och arvoden till övningslärare 2,550 kronor). Anslagen till undervisningen i idrott, stipendier till elever och till ordnandet av kostnadsfria övningar i gymnastik för Stockholms förenade studentkårer borde upptagas till oförändrade belopp. Anslaget till resestipendier för lärare kunde detta år strykas.

Engångsanslag. Storleken av de engångsanslag som föreslagits av de olika sakkunniga uppginge 1924 till 135,800 kronor, 1927 till 87,000 kronor och 1931 till 31,190 kronor. Den betydande nedskärningen, som gjordes av 1931 års sakkunniga, berodde väsentligen på att någon fysiologisk institution av dem icke förutsattes komma till utförande. De olika posterna inom detta anslag fördelade 1931 års sakkunniga som följer: fysiologi 6,450, anatomi 2,000, sjukgymnastik 4,000, gymnastiksalarna 8,090, idrott 2,500 och biblioteket 8,150. Genom överflyttande av undervisningen i anatomi till karolinska institutet och i sjukgymnastik till serafimerlasarettet bortföle dessa poster. Undervisningen i fysiologi komme visserligen också att i viss utsträckning överföras till karolinska institutet, men på grund av bristande utrymmen på fysiologiska institutionen därstädes torde det bliva nödvändigt att en betydande del av undervisningen för friskgymnaster komme att bedrivas i centralinstitutets lokaler. Det vore därför nödvändigt att åstadkomma en nödtorftig komplettering av den utrustning med undervisningsmateriel i fysiologi, som funnes på gymnastiska centralinstitutet.

Härför beräknade direktionen samma belopp som 1931 års sakkunniga

föreslagit bliva erforderligt. Beträffande anslaget till gymnastiksalarnas förbättring sammanhängde dess storlek givetvis med frågan om vid vilken tidpunkt en nybyggnad för institutet kunde bliva färdig. Då ännu intet förslag till lösande av institutets nybyggnadsfråga föreläge, ansåge sig direktionen även beträffande detta anslag böra ansluta sig till vad 1931 års sakkunniga anfört. Även beträffande anslagen till materiel för idrott och biblioteket anslöte sig direktionen till 1931 års sakkunniga. Sammanlagda kostnaderna i form av engångsanslag skulle sålunda enligt direktionens förslag bliva 25,190 kronor. 1931 års sakkunniga ansågo, att med utbetalandet av i biblioteksanslaget ingående 1,600 kronor avseende katalogisering under nuvarande förhållanden kunde ytterligare anstå någon tid. Direktionen ansåge detta icke längre möjligt, då bibliotekets användbarhet i mycket lede på att katalogiseringen vore så höggradigt otillfredsställande som för närvarande vore fallet. För budgetåret 1934/1935 beräknade direktionen av engångsanslaget 11,025 kronor bliva erforderliga och för budgetåret 1935/1936 återstoden, 14,165 kronor.

Budgetåret 1935/1936.

För de flesta kurserna skulle undervisningen under detta budgetår helt ske efter de nya planerna. Dock funnes, som nämnts, den manliga sjukgymnastkursen enligt gamla ordningen kvar vid institutet.

För denna kurs måste vissa särskilda åtgärder vidtagas. Hela den medicinska undervisningen kunde överföras till en enda medicinskt utbildad lärare, som därigenom skulle erhålla en undervisningsskyldighet av omkring 13 veckotimmar. Härför beräknades ett arvode på 7,200 kronor bliva erforderligt. Av den läraren i sjukgymnastikens teknik för närvarande åliggande tjänstgöringen återstode 16 veckotimmar, för vilka denne borde erhålla ett arvode på 3,000 kronor. Återstoden av undervisningen i detta ämne borde överföras på den på indragningsstat överförda lärarinnan Ingeborg Eriksson.

Med ingången av budgetåret 1936/1937 skulle verksamheten vid gymnastiska centralinstitutet bedrivas enbart efter den nya ordningen. Den av direktionen tidigare föreslagna staten för institutet skulle då tillämpas, vartill emellertid komme, att det å indragningsstat uppförda beloppet 6,420 kronor under ännu några år komme att belasta budgeten, då lärarinnan Ingeborg Eriksson, som vore född 1883, först 1943 inginge i pensionsåldern.

I avseende å övergångsanordningarna anför *lärarkollegiet vid centralinstitutet* följande:

Två av institutets lärare, nuvarande tillförordnade överlärarna major A. G. Schmiterlöv och kapten N. E. Hellsten, åtnjöte avlöning efter lönegrad B 28. Den föreslagna lönegraden B 26 skulle alltså för dem innebära en kännbar förminskning. Såsom endast tillförordnade vore en dylik löneminskning visserligen formellt fullt försvarbar, men å andra sidan ville kollegiet framhålla, att ingen lärarbefattning under de senaste tio åren tillsatts med ordinarie innehavare. Dessa lärare hade tjänstgjort den förra tio, den senare sju år. Då de avlagt de för ordinarie befattningshavare stipulerade proven och vid sökandet haft anledning antaga, att befattningen skulle bliva av ordinarie natur, ville kollegiet anhålla, att det vid en kommande omorganisation måtte tillses, att ovannämnda tvenne lärare skyddades för löneminskning.

Statskontoret däremot ansluter sig till direktionens förslag.

Statskontoret ville uttala sig mot tilldelande av personliga lönetillägg till den personal, som nu icke hade ordinarie ställning och som genom överflyttning på den nya staten skulle erhålla löneminskning. Av principiella skäl måste nämligen en sådan anordning väcka betänklighet. Lärarinnan Ingeborg Eriksson, vilken icke syntes vara villig att övergå på den nya staten, torde böra uppföras på övergångsstat med nu utgående ordinarie avlöningsförmåner, varvid hon borde vara skyldig att inom ramen av hittills föreskriven tjänstgöringsskyldighet fullgöra de arbetsuppgifter, som direktionen funne sig kunna anförtro henne.

Jag förutsätter, att den nu förordade omorganisationen av gymnastiska centralinstitutet sker från och med den 1 juli 1934. Enligt direktionens förslag skulle gymnastiklärarutbildningen enligt den nya ordningen påbörjas höstterminen 1934 men med sjukgymnastutbildningen anstå till höstterminen 1935. Jag biträder dessa förslag. Vid bifall härtill kommer, sedan de elever utexaminerats, som utbildats enligt den gamla ordningen, från och med höstterminen 1936 verksamheten vid institutet att helt bedrivas efter den nya ordningen.

Därest omorganisationsförslaget bifalles, har jag för avsikt att i enlighet med direktionens förslag tillstyrka, att den nuvarande föreståndaren, vars förordnande utlöper den 30 juni 1934, förordnas som föreståndare under budgetåret 1934/1935. Jag har ingenting att erinra emot, att han, såsom direktionen föreslår, under denna tid förutom det föreslagna föreståndararvodet av 3,000 kronor får uppbära ett tilläggsarvode av 3,000 kronor.

Det nuvarande kontorsbiträdet Agda Johanna Linnéa Åkerberg, född Bondeson, synes utan ansökan böra överflyttas till den nya kansliskrivarbefattningen. De nuvarande lärarna majoren A. G. Schmiterlöv och kaptenen N. E. Hellsten böra likaledes utan ansökan överflyttas den förra till den ordinarie manliga lärarbefattningen i pedagogisk gymnastik, den senare till motsvarande befattning i lek och idrott. Jag behjärtar till fullo önskemålet att genom personliga lönetillägg tillgodose sistbemälda lärare för den förlust de genom förslaget skulle i ekonomiskt hänseende göra, men i överensstämmelse med den ståndpunkt, som intogs av statsutskottet vid 1932 års riksdag, anser mig icke kunna tillstyrka någon kompensation i form av förbättrade avlöningsförmåner åt nämnda lärare samt åt kontorsbiträdet för den minskning i deras nuvarande löneförmåner, som de måste vidkännas genom att de överflyttas till nyssnämnda befattningar.

Lärarinnan Ingeborg Eriksson — vilkens verksamhet hittills omfattat allenast sjukgymnastisk undervisning och som sålunda lämpligen icke bör överföras till någon av de nya lärarinnetjänsterna i friskgymnastik eller i lek och idrott — synes i enlighet med statskontorets tidigare återgivna förslag böra uppföras på övergångsstat med nu utgående ordinarie avlöningsför-

Departementschefen.

måner — 6,420 kronor — varvid hon bör vara skyldig att inom ramen av hittills föreskriven tjänstgöringsskyldighet fullgöra de arbetsuppgifter, som kunna anförtros åt henne. För ändamålet torde böra under rubriken övergångsstat uppföras ett förslagsanslag å ett till 6,500 kronor avrundat belopp.

Jag ansluter mig i övrigt till direktionens förslag beträffande dispositionen av lärarkrafterna under budgetåret 1934/1935.

I enlighet härmed skall ur det *ordinarie anslaget till avlöningar av ordinarie tjänstemän* vid institutet under sagda budgetår utgå löner till samtliga de befattningshavare, som i nästföregående avsnitt av mig angivits, med undantag för en medicinskt utbildad lärare i lönegraden B 26. Ifrågavarande anslag bör alltså under budgetåret 1934/1935 upptagas med (83,976—9,540 =) 74,436 kronor, d. v. s. till i avrundat tal 75,000 kronor.

Från anslaget till *avlöning till icke-ordinarie befattningshavare* bör under budgetåret 1934/1935 — efter vidtagande av de reduktioner i arvodesbeloppet, som föranledas därav, att vissa extralärare ej under detta budgetår erhålla full undervisning — arvode utgå till föreståndaren med 3,000 kronor, tilläggsarvode till föreståndaren med 3,000 kronor, arvode till sekreteraren med 600 kronor, kamreraren med 1,000 kronor, bibliotekarien med 600 kronor, en lärare i fysiologi med 6,500 kronor, en lärare i anatomi för första årskursen med 2,000 kronor, en lärare i hälsolära med 750 kronor, en lärare i röstbehandling med 1,500 kronor, en lärare i psykologi och pedagogik med 1,500 kronor samt till övningslärare vid läroverk med 2,550 kronor.

Den slutliga fördelningen av dessa arvodesbelopp torde emellertid i avslutning till vad jag tidigare anfört få ankomma på Kungl. Maj:t.

Summan av ifrågavarande arvodesbelopp utgör 23,000 kronor, med vilket belopp anslaget till avlöning åt icke-ordinarie befattningshavare nu bör upptagas.

Anslaget till *materiel* bör upptagas med samma belopp som för innevarande budgetår, 12,600 kronor.

Anslaget till *stipendier åt elever* bör uppföras med samma belopp som i nu gällande stat, 2,000 kronor.

Till bestridande av kostnader för *undervisning i idrott* vid institutet torde i likhet med vad som skett för innevarande budgetår böra beräknas ett belopp av 2,200 kronor. Till ordnandet av *kostnadsfria övningar i gymnastik för medlemmar av Stockholms förenade studentkårer* bör likaledes utgå samma belopp som för innevarande budgetår, 1,000 kronor.

Direktionen föreslår, att ett särskilt extra anslag uppföres för budgetåret 1934/1935 till *bestridande av undervisningen vid de delar av institutet, där hittills gällande undervisningsplaner skola tillämpas under ifrågavarande budgetår*. Jag har ingenting att invända emot den beräknade storleken av detta anslag 19,540 kronor, vilket belopp dock bör avrundas till 19,500 kronor.

Jag anser mig likaledes kunna godtaga direktionens beräkningar rörande

erforderligt engångsanslag för nästkommande budgetår och tillstyrker sålunda, att för nämnda ändamål för budgetåret 1934/1935 uppföres ett extra anslag av i avrundat tal 11,000 kronor.

Summan av de nu av mig för budgetåret 1934/1935 tillstyrkta anslagen för gymnastiska centralinstitutet utgör 152,800 kronor. De av mig under punkt 208 i 1934 års åttonde huvudtitel för ändamålet beräknade anslagen uppgå som tidigare nämnts till sammanlagt 169,000 kronor.

Jag saknar här anledning att ingå på kostnaderna under det andra övergångsåret, budgetåret 1935/1936.

9. Hemställan.

Under åberopande av vad i det föregående anförts, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

1. medgiva, att gymnastiska centralinstitutet må från och med budgetåret 1934/1935 omorganiseras i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag i det föregående tillstyrkt,

2. i anslutning härtill medgiva, att utbildningen av sjukgymnaster vid gymnastiska centralinstitutet skall, i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som av mig i det föregående angivits, samt i enlighet med de närmare bestämmelser, som Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva, anordnas vid serafimerlasarettet,

3. — med uteslutande ur staten för gymnastiska centralinstitutet av följande där nu upptagna ordinarie befattningar, nämligen 3 överlärare i lönegraden B 28, 4 lärare i lönegraden B 21, 2 lärarinnor i lönegraden B 18, 2 vaktmästare, tillika portvakter i lönegraden B 5 och 1 kontorsbiträde i lönegraden B 4 — i nämnda stat uppföra från och med ingången av budgetåret 1934/1935

dels 4 lärare i lönegraden B 24,

dels 4 lärarinnor i lönegraden B 21,

dels 1 kansliskrivare, tillika registrator, i lönegraden B 11,

dels 2 expeditionsvakter, tillika portvakter, i lönegraden B 5,

dels ock 1 expeditionsvakt, tillika eldare, i lönegraden B 5,

4. å övergångsstat vid gymnastiska centralinstitutet från och med ingången av budgetåret 1934/1935 uppföra lärarinnan Ingeborg Eriksson med lön enligt lönegraden B 18,

5. vid bifall till vad under 3. hemställts minska den i det *ordinarie* förslagsanslaget till avlöningar vid gymnastiska centralinstitutet ingående, såsom förslagsanslag betecknade anslagsposten: avlöningar till ordinarie tjänstemän,

nu . . . . . kronor 82,300

med . . . . . » 7,300

till . . . . . » 75,000,

ävensom föreskriva, att den vid nämnda anslagspost i staten fogade anmärkningen skall utgå,

6. ur det *ordinarie* förslagsanslaget till avlöningar vid gymnastiska centralinstitutet utesluta den nu där upptagna anslagsposten till vikariatsersättningar . . . å kronor 1,300,

7. öka den i det *ordinarie* förslagsanslaget till avlöningar vid gymnastiska centralinstitutet ingående anslagsposten avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.,

nu . . . . . kronor 20,400
 med . . . . . » 2,600
 till . . . . . » 23,000,

8. i det ordinarie förslagsanslaget till avlöningar vid gymnastiska centralinstitutet under rubrik Övergångsstat uppföra en såsom förslagsanslag betecknad anslagspost å 6,500 kronor,

9. vid bifall till vad under 5.—8. hemställts öka det ordinarie förslagsanslaget till avlöningar vid gymnastiska centralinstitutet,

nu . . . . . kronor 106,000
 med . . . . . » 500
 till . . . . . » 106,500,

10. uppföra det ordinarie reservationsanslaget till materiel m. m. vid gymnastiska centralinstitutet med oförändrat belopp . . . . . kronor 12,600,

11. för bestridande av kostnaderna för uppehållande under budgetåret 1934/1935 av undervisningen vid de delar av gymnastiska centralinstitutet, där nu gällande undervisningsplaner under nämnda tid skola tillämpas, för budgetåret 1934/1935 anvisa ett extra anslag

av . . . . . kronor 19,500
 att utgå med den fördelning och enligt de närmare bestämmelser, som av Kungl. Maj:t meddelas,

12. till bestridande av kostnader för undervisning i idrott för budgetåret 1934/1935 anvisa ett extra anslag

av . . . . . kronor 2,200,

13. till anordnande vid gymnastiska centralinstitutet av kostnadsfria övningar i gymnastik för medlemmar av Stockholms förenade studentkårer för budgetåret 1934/1935 anvisa ett extra anslag av . . . . . kronor 1,000,

14. till kostnader för anskaffande av materiel för gymnastiska centralinstitutet för budgetåret 1934/1935 anvisa ett extra reservationsanslag av . . . . . kronor 11,000.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
 Curt Nordwall.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Sid.
1. Allmänna synpunkter	14
Direktionens förslag sid. 14. — Departementschefen sid. 16.	
2. Samarbetet med karolinska institutet	18
Direktionens förslag sid. 18. — Yttranden sid. 19. — Departementschefen sid. 21.	
3. Samarbetet med serafimerlasarettet	23
Direktionens förslag sid. 23. — Yttranden sid. 26. — Departementschefen sid. 30.	
4. Undervisningen vid det omorganiserade gymnastiska centralinstitutet	32
Direktionens förslag: Gymnastiklärarlinjen sid. 32; Sjukgymnastlinjen sid. 37; Undervisningslinjernas inbördes förhållande sid. 41. — Myndigheterna sid. 45. — Departementschefen sid. 55.	
5. Den militära instruktörsutbildningen	59
Direktionens förslag sid. 59. — Yttranden sid. 60. — Departementschefen sid. 65.	
6. Lärarbehov	66
Direktionens förslag: Gymnastiklärarlinjen sid. 66; Sjukgymnastlinjen sid. 68. — Yttranden sid. 69. — Departementschefen sid. 70.	
7. Anslagsbehov m. m.	71
Direktionens förslag sid. 71. — Yttranden sid. 78. — Departementschefen sid. 83.	
8. Övergångsanordning	89
Direktionens förslag sid. 89. — Yttranden sid. 92. — Departementschefen sid. 93.	
9. Hemställan	96
